

MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2012

Ministarstvo finansija Crne Gore Godišnji izvještaj / 2012.

Potražite na

Oficijelni kanal Ministarstva finansija
<http://www.youtube.com/user/MinFinansijaCrneGore>

UPRAVE

PORESKA UPRAVA:	WWW.PORESKAUPRAVA.GOV.ME
UPRAVA CARINA:	WWW.UPRAVACARINA.GOV.ME
UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKU INICIJATIVU:	WWW.ANTIKORUPCIJA.ME
UPRAVA ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA:	WWW.ASPN.GOV.ME
UPRAVA ZA NEKRETNINE:	WWW.NEKRETNINE.CO.ME
DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE:	WWW.DJN.GOV.ME
UPRAVA ZA IMOVINU	WWW.UZL.GOV.ME

SADRŽAJ

UVODNIK: 2013 – GODINA SNAŽNOG FISKALNOG PRILAGOĐAVANJA	4-5
- Dr Radoje Žugić, ministar	
MEDIJI O NAMA	6-8
NACIONALNI RAZVOJNI PLAN	9-14
- Mr Tijana Stanković, pomoćnik ministra (Sektor za ekonomsku politiku i razvoj)	
PREUZIMANJE OBAVEZA I ODGOVORNOSTI OD STRANE CRNOGORSKE ADMINISTRACIJE, U SPROVOĐENJU PROJEKATA FINANSIRANIH SREDSTVIMA EVROPSKE UNIJE	15-17
- Mr Nataša Kovačević, pomoćnik ministra (Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći)	
SERTIFIKACIJA UNUTRAŠNJIH REVIZORA U JAVNOM SEKTORU U CRNOJ GORI	18-19
- Nina Blečić, ovlašćeno službeno lice I (Sektor za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru)	
PREGLED NAJZNAČAJNIJIH DOGAĐAJA	20-36
- Ivona Mihajlović, asistent portparola	
EU INTEGRACIJE U 2012. GODINI	37-38
- Mr Branka Despotović, samostalni savjetnik II (Odjeljenje za evropske integracije)	
OSVRT NA PORESKU POLITIKU U 2012. GODINI	39-40
- Sektor za poreski i carinski sistem	
PREGLED NAJZNAČAJNIJIH MEĐUNARODNIH IZVJEŠTAJA U 2012. GODINI	41-44
- Marija Radenović, portparol	
REALIZACIJA JAVNE POTROŠNJE NA LOKALNOM NIVOU U 2012. GODINI	45-49
- Gordana Radović, samostalni savjetnik I (Sektor za poreski i carinski sistem) - Mr Snežana Mugoša, samostalni savjetnik I (Sektor za budžet)	
UNUTRAŠNJA FINANSIJSKA KONTROLA U CRNOJ GORI U 2012. GODINI	50-53
- Mr Ana Krsmanović, pomoćnik ministra (Sektor za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru)	
UVODENJE ANALIZE PROCJENE UTICAJA PROPISA (RIA) U CRNOGORSKI REGULATorni SISTEM	54-56
- Mr Slađana Pavlović, samostalni savjetnik III (Sektor za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta)	

BUDŽETSKE AKTIVNOSTI U 2012. GODINI	57-60
– Bojan Paunović, samostalni savjetnik II (Sektor za budžet)	
DRŽAVNA POMOĆ U 2012. GODINI	61-62
– Šefika Kurtagić, samostalni savjetnik I (Odjeljenje za pripremu državne pomoći)	
– Mr Marjan Junčaj, samostalni savjetnik III (Odjeljenje za pripremu državne pomoći)	
– Nikolina Radojičić, savjetnik (Odjeljenje za pripremu državne pomoći)	
ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O STARANJU PRIVREMENO I TRAJNO ODUZETOJ IMOVINI	63-64
– Milanka Otović, načelnik Odjeljenja za državnu imovinu	
ANALIZA JAVNIH FINANSIJA U 2012. GODINI	65-70
– Iva Radovanović, samostalni savjetnik II (Sektor za ekonomsku politiku i razvoj)	
– Gr Stanko Jeknić, samostalni savjetnik I (Sektor za ekonomsku politiku i razvoj)	
– Mr Snežana Mugoša, samostalni savjetnik I (Sektor za budžet)	
IZVJEŠTAJ O DRŽAVNOM DUGU CRNE GORE	71-75
– Mersija Purišić, samostalni savjetnik I (Sektor trezora)	
– Ivana Maksimović, samostalni savjetnik II (Sektor trezora)	
PRIORITETI MINISTARSTVA FINANSIJA ZA 2013. GODINU	76-77

Ministarstvo finansija Crne Gore

Godišnji izvještaj
Ministarstva finansija
za 2012. godinu

BROJ: V

IZLAZI:
godišnje

IZDAVAČ:
Ministarstvo finansija Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
Dr Radoje Žugić

UREDNIK:
Marija Radenović

UREĐIVAČKI ODBOR:

Dr Radoje Žugić
Mr Bojana Bošković
Mr Ana Kršmanović
Mr Nikola Vukićević
Marina Perović
Ana Ivanović
Mr Tijana Stanković
Mr Nataša Kovačević
Mr Boris Bušković
Damir Rašketić

DIZAJN:
Adil Tuzović

TEHNIČKI ASISTENT:
Ivona Mihajlović

KONTAKT:

PR SLUŽBA MINISTARSTVA FINANSIJA

TEL: +382 20 224 581

FAX: +382 20 224 450

E-MAIL: mf@mif.gov.me

WEB: www.mf.gov.me

ADRESA:
Stanka Dragojevića br 2, Podgorica

UVODNIK

2013.

Godina snažnog fiskalnog prilagođavanja

Dr Radoje ŽUGIĆ

Polazeći od stanja u prethodnoj godini, aktuelnog makroekonomskog i fiskalnog okvira i neizvjesnog okruženja i uz uvažavanje unutrašnjih ranjivosti koje se tiče monetarne i posebno, sa stanovišta naše nadležnosti, fiskalne politike, za 2013. godinu smo determinisali ključne pravce naših aktivnosti na polju snažnog fiskalnog prilagođavanja, i to kroz:

- usvajanje budžeta, koji na svim pozicijama ima elemente štednje, osim u dijelu jačanja kapaciteta potrebnih za integracione procese,
- definisanje paketa dodatnih mjera fiskalnog prilagođavanja iz decembra prošle godine,
- restrukturiranje javnog duga i
- stavljanje posebnog akcenta na borbu protiv sive ekonomije, sa ciljem ostvarivanja ušteta na rashodnoj strani, ali i snažnijeg rasta prihoda.

Dakle, politiku Ministarstva finansija u 2013. godini opredjeljuje hitna i neodložna potreba zaustavljanja trenda pogoršanja fiskalnih parametara, u prvom redu budžetskog deficita i, njime generisanim, nivoom javnog duga.

Preduslov za postizanje zacrtanih ciljeva jeste nastavak fiskalne konsolidacije, koja prave i pune efekte može dati samo u svojoj izbalansiranosti, odnosno u sprovođenju paralelnih mjera, kako na rashodnoj, tako i na prihodnoj strani budžeta.

Kad je riječ o rashodnoj strani, budžetom smo, za ovu godinu, javnu potrošnju, po prvi put, sveli na nivo ispod 40% BDP-a. Istovremeno, uprkos potrebi racionalizacije javne potrošnje, nije došlo do umanjenja značaja razvojne komponente, odnosno do smanjenja kapitalnih rashoda. Na ovaj način, dograđujemo temelje za ekonomski rast Crne Gore na srednji rok, ali i stimuliramo privrednu aktivnost tokom godine, što će djelimično kompenzovati negativan efekat smanjenja potrošnje. Takođe će izgrađena infrastruktura kao preduslov razvoja, sa svoje strane, podstaći investicije i ekonomski rast.

Paralelno sa usvajanjem budžeta, sproveli smo set nepopularnih, ali neodložnih mjera koje su se odnosile na „zamrzavanje“ penzija, oporezivanje dohotka iznad prosječne zarade višom stopom, racionalizaciju troškova zarada i dr. Efekti ovog paketa mjera procijenjeni su na oko 30 miliona eura, što će značajno uticati na smanjivanje deficita budžeta za tekuću godinu.

Istovremeno smo, kroz konstituisanje i rad međuresorne radne grupe, odlučno krenuli u borbu protiv sive ekonomije, sa ciljem proširenja poreske osnovice i povećanje stepena naplate poreskih dugovanja. Snažna kampanja koja je već pokrenuta samim konstituisanjem Vlade, kao i manji dio mjera koje su implementirane već daju efekte. Podaci o punjenju državne kase tokom januara i februara ohrabruju. Prema preliminarnim podacima, budžetski prihodi u prva dva mjeseca premašili su i plan i ostvarivanje. Naime, u ovom periodu je ostvaren rast od 11,1% u odnosu na ostvarenje prihoda u istom periodu prošle godine.

Kroz navedene mjere i aktivnosti obezbjedićemo stabilnost javnih finansija, što će postepeno smanjivati potrebu za finansiranjem, a samim tim dovesti do smanjenja nivoa javnog duga u narednim godinama. Paralelno ćemo raditi na restrukturiranju javnog duga, dok će ekonomska politika biti fokusirana na podsticanje ekonomskog rasta, što je glavni instrument u borbi sa krizom i jedini put do oporavka naše ekonomije. U tom smislu, moramo biti posvećeni definisanju i implementaciji mjera koje treba da podstaknu stvaranje nove vrijednosti i obezbijede snažniji rast BDP-a.

Za ovu godinu projektovali smo rast BDP-a u iznosu od 2,5%, pri čemu smo pošli od pretpostavke da je negativan efekat vremenskih nepogoda sa početka prošle godine uticao na smanjenje privrednog rasta u iznosu od 1,3%. U prosječnim vremenskim uslovima, ekonomija će rasti 1,3%, što sa njenim stvarnim rastom od 1,2%, daje stopu od 2,5%. Istovremeno očekujemo da, kroz implementaciju svih navedenih mjera, „prepolovimo“ nivo budžetskog deficita u odnosu na 2012, odnosno da ostvarimo projektovani nivo deficita od 2,73% BDP-a, odnosno 95 miliona eura.

U tom pravcu i sa ciljem ostvarenja zacrtanih ciljeva, Vlada i socijalni partneri su postigli koncenzus o potrebi fiskalnog prilagođavanja, a od istrajnosti i dosljednosti u primjeni mjera tokom godine, koja će biti bogata izazovima, zavisice održivost javnih finansija, konkurentnost ekonomije, i najzad, standard građana.

Dr Radoje ŽUGIĆ,
ministar finansija u Vladi Crne Gore

Mediji o nama

1. Kako ste zadovoljni saradnjom sa Ministarstvom finansija u 2012. godini i u kom dijelu je moguće njeno unapređenje?

2. Šta je, prema Vašem mišljenju, ekonomski događaj koji je obilježio 2012. godinu?

Esad Krcić,
RADIO SLOBODNA EVROPA

1. PR služba Ministarstva finansija se izdvaja od ostalih državnih institucija po kvalitetu rada što se, prije svega, odnosi na maksimalnu kooperativnost, odnosno dobru volju da se informacija/izjava omogući blagovremeno, čak i kad je rok prekratak, a bilo je i slučajeva da je relevantan sagovornik napuštao sastanak sa predstavnicima jedne međunarodne finansijske institucije da bi dao izjavu. Upravo portparola Ministarstva finansija smatram za jednu od osoba koje su najzaslužnije za ocjenu da se jedno od najzatvorenijih ministarstava transformisalo u jedan od, prema medijima, najotvorenijih državnih organa.

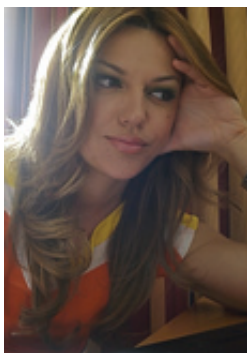
2. Ekonomski događaj 2012. godine je, zapravo, događaj prethodne decenije: održavanje u životu Kombinata aluminijuma Podgorica, beskrajna benevolentnost Vlade prema ruskom investitoru i upadljiv nedostatak političke hrabrosti i vlasti i opozicije da se saopšti istina da je održiv KAP iluzija i da se, u skladu sa tim, donesu odgovarajuće odluke.

Marija Mirjačić,
„VIJESTI“

1. Ministarstvo finansija, tokom cijelog mandata bivšeg ministra Milorada Katnića, pa i u prošloj godini, bilo je, u punoj mjeri, otvoreno sa saradnju sa medijima. Posebno bih naglasila veliki stepen transparentnosti i spremnost da se, u što kraćim rokovima, odgovori na sva pitanje bez obzira na njihovu sadržinu. Očekujem da će se ta praksa nastaviti i u narednom periodu.

2. Ekonomski problem koji se proteklih godina samo usložnjava, a za koji i dalje ne postoji rješenje, je situacija sa Kombinatom aluminijuma koja je prošle godine poreske obveznike koštala oko 24 miliona eura. Nijedan od skupštinskih zaključaka nije sproveden u praksi, a dugovi su se za tih godinu dana dodatno nagomilali. Nove bolna rješenja koja se predlažu (vjerovatno će dovesti do rebalansa budžeta i u ovoj godini) trebalo bi realizovati u što kraćem roku, jer svako odlaganje znači dodatni trošak. Uz to, potrebno je ispuniti zahtjev javnosti da se ispita krivična i politička odgovornost pojedinaca u donošenju odluka vezanih za KAP.

Mila Vuković,
TELEVIZIJA CRNE GORE

1. Tvrdim da je Ministarstvo finansija jedno od najotvorenijih i najtransparentnijih vladinih resora. Jedino su ministarstvo koje ne zna za odgovor "Nemamo komentar", a nadam se da će tako biti i ubuduće. Ako se po jutru dan pozna, pred nama je još jedna godina uspješne saradnje!

2. Kada je riječ o događaju koji je obilježio crnogorsku ekonomiju u 2012-oj, smatram da je u moru loših i dobrih vijesti, ipak najviše odjeknula ona da je turski Toščelik kupio posrnuću nikšićku Željezaru. Rame uz rame sa tom, je i ona koja joj je prethodila u aprilu, kada je Crna Gora i zvanično postala članica Svjetske trgovinske organizacije.

Jelena Veljović,
DNEVNE NOVINE „DAN“

1. Saradnjom sa Ministarstvom finansija smo generalno zadovoljni, jer većinom dobijemo odgovore u traženom roku. Zamjerka se odnosi na to što su odgovori nekad neprecizni, obuhvaćeni jednom rečenicom ili rasplinuti, u odnosu na aktuelnost konkretnog problema za koji smo se interesovali.

2. Ekonomski događaji koji su obilježili 2012. godinu su stečaj i prodaja Željezare i uvođenje stečaja u Vektru Montenegro.

Novak Uskoković,
DNEVNE NOVINE

1. Saradnjom sa Ministarstvom finansija sam zadovoljan. Tokom 2012. godine, redakcija Ekonomije u Dnevnim novinama imala je veliki broj pitanja na koja smo dobili odgovore, tako da Vaš resor sigurno spada u jedan od najažurnijih u prošloj i ovoj Vladi. Međutim, kako se od stare slave ne živi, nadam se da će i u narednom periodu ta saradnja biti još bolja. S obzirom na ekonomsku krizu i u narednom periodu trebalo bi očekivati još veće interesovanje za politike, planove i informacije iz Ministarstva, kao ključnog za finansijska kretanja u državi.

2. Ekonomski događaj godine je, svakako, uvođenje taksi za SIM kartice, strujomjere i kablovski priključak. Ta mjera, prilično nepopularna i iako privremenog karaktera, prema mom mišljenju, imala je i određene alternative. Pošto je do prihoda u vremenu krize teško doći, razumljivo je da se izabrao način od kojeg se lako puni kasa. Smatram da je taj efekat manji u odnosu na nepopularnost odluke i potencijalne druge mogućnosti. Isto tako, pozitivna je odluka da se smanje zarade ministrima, direktorima, poslanicima i drugima funkcionerima, ali smatram da bi trebalo uraditi i provjeru njihove efikasnosti, ali to je već druga priča.

Predrag Zečević,
PORTAL ANALITIKA

1. Saradnju sa službenicima Ministarstva finansija ocjenjujem kao veoma korektnu i profesionalnu. PR služba Ministarstva finansija mogla bi da služi kao primjer ostalim vladinim resorima.

2. Ekonomski događaj godine je prodaja iz stečaja nikšićke Željezare i ulazak turskog Toščelika. Ako budu ostvareni planovi o proizvodnji 400.000 tona željeza, Željezara bi mogla da vrati staru slavu iz kraja osamdesetih, kada je proizvodila gotovo isto toliko metala. Negativni ekonomski događaj godine je uvođenje poreza na SIM kartice, brojila i kablovsku televiziju. Na taj način, ekonomska kriza se svalila na teret siromašnih slojeva društva. Imalo je puno boljih mehanizama za popunjavanje državne kase, poput povećanja poreza na imovinu i uvođenje poreza na bogatstvo.

PRVI NACIONALNI PLAN RAZVOJA CRNE GORE

Osnova za programiranje javnih investicija i razvojnih mjera

Mr Tijana Stanković

Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u EU, ima obavezu da utvrdi viziju socio-ekonomskog razvoja, sa pojedinačnim potrebnim investicijama i razvojnim mjerama za njihovu realizaciju. S tim u vezi, Vlada Crne Gore je u obavezi da donese Nacionalni plana razvoja Crne Gore 2013-2016 (u nastavku NPR) u kojem će biti usklađeni ciljevi sektorskih i nacionalnih strategija u različitim oblastima razvoja.

Nacionalni plan razvoja je pripremljen po ugledu na Strategiju EU 2020. Identifikacijom oblasti politika i potpolitika, u okviru pravaca razvoja "pametni rast", "održivi rast" i „inkluzivni rast“, uz predložene mjere i strukturiranje konkretnih projekata utvrđeni su autentični razvojni interesi Crne Gore.

ZAŠTO NACIONALNI PLAN RAZVOJA?

Da ojača konzistentnost strukturnih i institucionalnih reformi sa razvojno-orijentisanim javnim mjerama i investicijama.

Tokom prvih šest godina obnovljene nezavisnosti, Crna Gora je prepoznata kao politički i ekonomski stabilna država. Svoju odlučnost i odgovornost na putu ka učenju u Evropsku uniju dokazala je kandidaturom za članstvo i dobijanjem datuma za početak pregovora. Perspektiva članstva Crne Gore u NATO je korak naprijed u političkoj stabilnosti i ekonomskom razvoju.

Godine nakon sticanja nezavisnosti, u ekonomskom smislu, bile su pune izazova za Crnu Goru. Snažan ekonomski rast od 2006-2008. godine, bio je praćen rastom stranih direktnih investicija (u prosjeku iznad 20% BDP-a) i kreditnim bumom (godišnjih stopa rasta preko 100%). Svjetska ekonomska kriza pogodila je Crnu Goru 2009. godine i kontrakcijom ekonomskog rasta od -5,7% poljuljala temelje makroekonomske stabilnosti i istakla značaj fiskalne odgovornosti u koncipiranju ekonomske politike i postizanja održivog ekonomskog rasta i razvoja. Mali i otvoren ekonomski sistem, poput crnogorskog, je osjetljiv na spoljne uticaje, ali i fleksibilan u primjeni anti-kriznih mjera. Te mjere, bilo jednokratnog karaktera ili strukturne reforme, doprinosile su „liječenju“ sistema tokom krize, ne ugrožavajući njegovu srednjoročnu i dugoročnu održivost. Eurizovanoj crnogorskoj ekonomiji, fiskalna politika ostaje

jedini instrument ekonomske politike i pokretač razvoja. Oporavak javnih finansija od deficita od 5,8% u 2009. godini još uvijek traje, usporen negativnim uticajem krize u eurozoni, strukturnim disbalansima i posljedicama ekstremnih vremenskih neprilika (poplave, snijeg i suše). I pored toga što je javna potrošnja smanjena sa 50% na 40% BDP-a rezultirajući blagim padom deficita, teret javnog duga raste. Generator oporavka crnogorske ekonomije, u toku krize i u dugoročnoj perspektivi, je turizam koji kreira tražnju visoko iznad domaće proizvodnje, uzrokujući visok robni deficit. I pored konstantnog suficita usluga, bilans tekućeg računa bilježi učešće od 20% u BDP-u. Strane direktne investicije ostaju na relativno visokom nivou (iznad 10% BDP-a), dok pad kreditne aktivnosti i posljedična nelikvidnost predstavljaju osnovnu prepreku rastu crnogorske ekonomije.

U cilju povećanja zaposlenosti i konkurentnosti nacionalne ekonomije neophodno je pribjeći strukturnim reformama, poštovati principe fiskalne odgovornosti i unaprijediti poslovni ambijent. Samo na taj način se mogu stvoriti pretpostavke za povećanje potencijalnih stopa rasta i kvalitetan život svakog njenog građanina.

Ambiciozne strukturne reforme su, u potpunosti, u skladu sa naporima ka evropskim integracijama, a posebno ka usmjeravanju razvoja u pravcu Strategije EU 2020. U cilju ispunjavanja Kopenhaških ekonomskih kriterijuma, pred Crnom Gorom stoji uspostavljanje funkcionalne tržišne ekonomije

koja je u stanju da izdrži pritisak konkurencije na EU tržištu, poveća produktivnost iz domaćih resursa i ojača konkurentnost u pravcu uspostavljanja održive eksterne pozicije.

Da unaprijedi konzistentnost između sektorskih i tematskih programskih dokumenata u dijelu javnih investicija.

To zahtijeva pojačane napore da se ubrza prelaz i poboljša funkcionisanje institucija i povećaju državne, razvojno orijentisane, investicije u zemlji i da se postigne konzistentnost sektorskih politika kroz programske dokumente. Kao u većini zemalja u tranziciji, tako i u Crnoj Gori, srednjoročni programi i strukturne reforme su radjeni na fragmentiranoj osnovi, sa malim brojem kvalifikovanih eksperata iz relevantnih ministarstava i Centralne banke.

Crna Gora broji desetine relevantnih sektorskih strateških dokumenata. Izuzimajući činjenicu da su neki od njih rađeni u vrijeme ekonomske ekspanzije i drugačije ekonomske perspektive od one koju imamo u vrijeme krize, kvalitet tih dokumenata iz ugla teme ili sektora je nesporan. Međutim, većina tih strategija nijesu integrisane u opšti razvojni okvir zemlje što je presudno za efikasnost politike. Ima slučajeva da neki strateški dokumenti nijesu ni institucionalno uskladjeni sa kapacitetima zemlje, a ni sa njenim finansijskim mogućnostima.

U prethodnoj dekadi, bilo je nekoliko pokušaja konceptualizacije i formulisanja prioriteta razvoja, sa implementacijom mjera za njihovo ostvarenje. Prvo, to je bila „Agenda ekonomskih reformi 2002-2007. godine“, koja je rezultirala značajnim pomakom u sprovođenju strukturnih reformi u poreskom sistemu, penzijskoj reformi i obrazovnom sistemu. „Nacionalni plan integracija“ je, takodje, jedan od sveobuhvatnih strateških planova koji je, između ostalog, uključivao i ekonomsko-razvojne ciljeve koje je potrebno ostvariti na putu EU integracija. Strateški dokumenti poput „Strategije održivog razvoja“ i „Strategije regionalnog razvoja“, takode, daju širu sliku razvoja Crne Gore. Jedan od programskih dokumenata, fiskalne prirode, je i Ekonomski i fiskalni program, odnosno Pretpristupni ekonomski program, kao srednjoročni okvir makroekonomskih i strukturnih politika i njihovih fiskalnih implikacija. Posljednjih pet godina, to je bio i najvažniji ekonomski dokument na kome je Vlada Crne Gore bazirala svoje srednjoročne ciljeve i fiskalni okvir. Međutim, nijedan od važećih strateških dokumenata nije davao koherentan i zaokružen „krov“ za ekonomski razvoj Crne Gore usklađenim sa strategijom razvoja EU u dugom roku.

Da započne programiranje investicija koje su konzistentne sa EU finansijskim višegodišnjim okvirom.

Sticanjem statusa kandidata za članstvo u EU, Crna Gora je preuzela obavezu pripreme Nacionalnog plana razvoja. Cilj izrade ovog dokumenta je, prioritarno, usmjerenje sredstava kroz tzv. Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) za višegodišnji finansijski okvir 2013-2020.

Kao zemlja kandidat, Crna Gora će imati pravo na svih pet komponenti IPA, a Evropskoj komisiji je potreban višegodišnji program na osnovu koga će staviti na raspolaganje pretpristupna sredstva. To znači minimum standarda za implementaciju, upravljanje i finansijsku kontrolu. U tom cilju je i iniciran Projekat „Strategija razvoja Crne Gore i Nacionalni plan razvoja“.

ŠTA JE CILJ NACIONALNOG PLANA RAZVOJA?

Nacionalni plan razvoja Crne Gore 2013-2016, na strateškoj viziji razvoja Crne Gore, prezentira okvir za primjenu odgovarajućeg miksa potrebnih investicija i razvojnih mjera. Primjena kombinacije instrumenata varira od oblasti do oblasti. Neki instrumenti efikasnije rješavaju sistemske probleme (fiskalna reforma, penzijska reforma i sl.), dok drugi, poput javnih investicija, igraju važnu ulogu u razvoju drugih oblasti (infrastruktura, sistem obrazovanja i sl.)

Nacionalnim planom razvoja formulirani su strateški prioriteti i pravci razvoja, kao oblasti politika i pojedinačne mjere i javne investicije koje doprinose ekonomskom i društvenom razvoju. Stoga je NPR od suštinskog značaja za srednjoročno planiranje svih razvojnih mjera i investicija zemlje koje će, dijelom, biti finansirane iz javnih sredstava, domaćih i inostranih. U tom okviru, od velike važnosti je programiranje EU pomoći koju Crna Gora dobija kroz IPA fondove. Na taj način, NPR uključuje sve razvojne i investicione mjere i projekte koji će se implementirati u zemlji u periodu od 2013-2016. godine, a ne uključuje one investicije iz javnog sektora koje nijesu razvojnog karaktera.

Cilj NPR-a jeste da omogući konsolidaciju srednjoročnog investicionog i razvojnog plana, čime će se pokrenuti realizacija razvojnih prioriteta, koji bi podstakli ekonomski rast u zemlji. Poseban akcenat je stavljen na usklađenosti sa zahtjevima i standardima politika EU, kao i na daljoj integraciji IPA fondova koji će biti dostupni Crnoj Gori. Na ovaj način, NPR-om se stvara okvir za socio-ekonomske uslove i orijentaciju u pregovorima oko usvajanja regulative EU.

U operativnom smislu, ciljevi NPR-a su:

- Detaljna procjena postojeće ekonomske, socijalne i ekološke situacije u Crnoj Gori, u kontekstu strategije razvoja EU i specifičnosti Crne Gore;
- Formulacija strateških i operativnih ciljeva razvoja;
- Identifikacija ključnih oblasti politika za postizanje strateških ciljeva;
- Kreiranje konzistentne matrice mjera i investicija, u okviru finansijskih mogućnosti usklađenih sa makroekonomskim i fiskalnim scenarijima.

Razlozi zbog kojih je Planom obuhvaćen četvorogodišnji period (2013-2016. godine) su u tome što je, u aktuelnim uslovima ekonomske i finansijske krize, teško dati i makroekonomske

projekcije za jednu godinu, a posebno za duži vremenski period a, istovremeno, ograničenost kapaciteta državne uprave utiče na dinamiku implementacije plana. Međutim, NPR je „živ“ dokument. To znači da će biti ažuriran periodično kako bi identifikovali realizaciju predloženih mjera i investicija i vršili prilagodjavanja dokumentima EU.

ŠTA SU REZULTATI NPR-A?

Strateški cilj razvoja. NPR je pripremljen u periodu u kojem su se obrasci ekonomskog rasta promijenili. Poslije tri godine snažnog ekonomskog rasta, globalna ekonomska i finansijska kriza 2009. godine pogodila je Crnu Goru, što je uticalo na pad investicija, kreditne aktivnosti banaka i spoljnje trgovine. Ekonomsku politiku treba prilagoditi novim uslovima, kada su pokretači rasta slabi, javne finansije u deficitu i strukturni disbalansi na tržištu rada sve izraženiji. Rješenja i odluke donesene danas reflektovaće se na, prije svega, ostvarenje *strateškog cilja ekonomske politike Crne Gore, a to je:*

- Povećanje kvaliteta života pojedinca u Crnoj Gori u dugom roku.

Prioritetni sektori razvoja. U funkciji ostvarivanja strateškog cilja ekonomske politike Crne Gore, Nacionalni plan razvoja identifikuje tri prioritetna sektora razvoja:

- Turizam
- Energetika
- Poljoprivreda i ruralni razvoj.

Posmatrajući strukturu finansija potrebnih investicija/razvojnih mjera identifikovanih u NPR-u kroz tri pravca razvoja (pametni, održivi i inkluzivni rast), iznosi usmjereni u tri prioritetna sektora razvoja ne oslikavaju i njihov značaj. Naime, investicije i razvojne mjere, koje NPR identifikuje i predlaže kroz 18 oblasti politika, predstavljaju podršku javnog sektora usmjerenu na podsticanje rasta i razvoja turizma, energetike i poljoprivrede. Realizacijom javnih investicija/razvojnih mjera doprinos NPR-a ekonomskim performansama Crne Gore bi se ogledao kroz:

- Povratak na ekonomski rast iznad potencijalnog, tj. realni rast BDP-a od 3-4%;
- Smanjenje deficita javnih finansija i postizanje izbalansiranog budžeta do 2016. godine i
- Smanjenje učešća neformalne ekonomije.

Sa makroekonomskog stanovišta, izbor „pravih“ investicija i razvojnih mjera je odlučujući faktor za pokretanje rasta. To su one koje povećavaju produktivnost ekonomije kroz multiplikativne efekte, ne samo u jednom određenom sektoru već u čitavoj ekonomiji. Prioritetni sektori razvoja podržani kroz javne investicije i mjere predložene u NPR-u, proizvode sinergetske efekte na čitav crnogorski ekonomski sistem i omogućavaju otvaranje novih radnih mjesta. Primjenom adekvatnog miksa

investicija i mjera u prioritetnim sektorima razvoja omogućava se efikasnija upotreba javnih resursa.

Tri pravca razvoja i 18 oblasti politika NPR-a. NPR u osnovi polazi od sljedećeg:

- Koncepta „zelene ekonomije“¹ ;
- Tri razvojna prioriteta: turizam, energetika i poljoprivreda i ruralni razvoj i
- Relevantnih sektorskih strategija
- Makroekonomskog i fiskalnog okvira 2013-2016.

U tom okviru, NPR-om je identifikovano *18 oblasti politika* za investicije², kao i reforma javnog sektora. U okviru ovih oblasti politika identifikovano je 69 konkretnih i potrebnih investicija i razvojnih mjera³, koje su povezane sa pravcima „pametnog“, „održivog“ i „inkluzivnog“ rasta, u skladu sa Strategijom EU 2020. Pametni rast predstavlja inovacije, digitalizaciju i mobilnost mladih ljudi, održivi rast poboljšanu efikasnost korišćenja resursa i industrijsku politiku, dok je inkluzivni rast u funkciji povećanja zaposlenosti i smanjenje siromaštva. Sve države članice EU, kao i zemlje kandidati, imaju u vidu takvu strukturu prilikom pripremanja strateških dokumenata, prije dodjele sredstava iz strukturnih ili IPA fondova.

Pravci razvoja i oblasti politika NPR-a su:

PAMETNI RAST

- Poslovni ambijent
- MSP
- Konkurentnost
- Nauka
- Visoko obrazovanje
- Informacione tehnologije
- Turizam

ODRŽIVI RAST

- Poljoprivreda, ruralni razvoj i ribarstvo
- Šumarstvo
- Energetika
- Životna sredina
- Saobraćaj
- Stanovanje i građevinarstvo

INKLUZIVNI RAST

- Tržište rada
- Obrazovanje
- Sport
- Socijalna zaštita
- Zdravstvo

U nastavku je prikazana (tabela 1) alokacija sredstava, po pojedinim pravcima razvoja, tj. oblastima politika.

1 - Koncept zelene ekonomije je predstavljen u Platformi na Globalnom forumu Ujedinjenih Nacija o održivom razvoju u junu 2012. godine
2 - Ove oblasti politika je usvojila Vlada Crne Gore 18. februara 2012 godine.
3 - Spisak svih mjera zajedno sa budžetima je dat u aneksu 10 NPR-a

Tabela 1: Izvori finansiranja potrebnih investicija / razvojnih mjera u periodu 2013 – 2016. (u mil EUR)

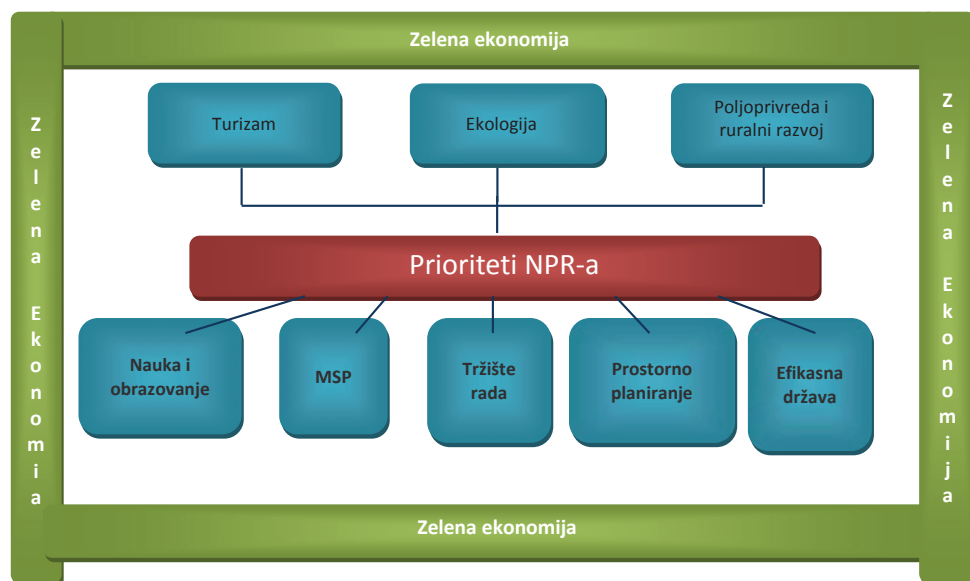
Oblast privrednog rasta	UKUPNO mil.EUR	Učešće u ukupnoj sumi (u%)	Udio domaćeg budžeta mil.EUR	Donacija mil. EUR	Krediti mil. EUR	EU mil. EUR
Pametni rast	127.71	9.9	14.17	2.61	108.70	2.23
Poslovno okruženje	0.12	0.0	0.12			
MSP	102.72	8.0	1.31	1.41	100.00	
Konkurentnost	0.75	0.1	0.25		0.50	
Nauka	14.80	1.1	9.10		5.70	
Visoko obrazovanje	4.00	0.3	0.30	1.2	2.5	
ICT	1.79	0.1	1.79			
Turizam	1.30	0.1	1.30			
Održivi rast	1154.43	89.5	344.85	29.55	750.70	29.33
Poljoprivreda, ruralni razvoj i ribarstvo	90.50	7.0	79.00	11.5		
Šumarstvo	0.42	0.0	0.28	0.14		
Energetika	22.91	1.8	20.70	2.21		
Životna sredina	359.67	27.9	34.87	12.7	312.1	
Saobraćaj	547.60	42.5	109.00		438.60	
Stanovanje i građevinarstvo	104.00	8.1	101.00	3.00		
Inkluzivni rast	7.79	0.6	3.32	1.12	0.00	3.35
Tržište rada	0.00	0.0	0.00			
Obrazovanje i sport	0.00	0.0	0.00			
Socialna zaštita	1.73	0.1	0.61	1.12		
Zdravstvo	2.71	0.2	2.71			
Ukupno sa Eu sredstvima	1289.93	100.0	362.34	33.28	859.40	34.91
Udio %	100		28.1	2.6	66.6	2.7

Iz Tabele 1 je se jasno vidljivo, da je skoro 90% svih potrebnih investicija / razvojnih mjera identifikovano u oblasti održivog razvoja. Od toga, samo na dva infrastrukturna sektora – saobraćaj i životnu sredinu, otpada preko dvije trećine iznosa svih potrebnih investicija/razvojnih mjera zemlje u periodu 2013 – 2016. U oblasti pametnog razvoja – ukupno 10% svih „potrebnih investicija/razvojnih mjera“ – finansijski značajne „potrebne investicije / razvojne mjere“ su identifikovane u samo dva sektora, to jest mala i srednja preduzeća i nauka. Identifikovane „potrebne investicije/razvojne mjere u oblasti inkluzivnog razvoja predstavljaju manje od 0,5% svih potrebnih investicija/razvojnih mjera.

Pet prioriteta NPR-a. Oblasti politika i mjere/investicije potrebne za realizaciju ciljeva datih NPR-om projektuju crnogorsku ekonomiju i društvo u okviru dugoročnog razvoja EU, uzimajući u obzir prirodne resurse Crne Gore, kao njene komparativne prednosti na kojima se zasnivaju tri prioriteta sektora razvoja (turizam, energetika i poljoprivreda). Alokacija potrebnih investicija/razvojnih mjera sredstava (Tabela 1.) reflektuje potrebu za investiranjem u odredjenim oblastima čiji je razvoj neophodan za postizanje gore pomenutih ciljeva. Od 18 oblasti politika, u skladu sa dugoročnim potrebama crnogorske ekonomije i društva, identifikovano je *pet prioriteta NPR-a*:

- Nauka i obrazovanje
- Mala i srednja preduzeća
- Tržište rada
- Prostorno planiranje
- Efikasna država

Grafik 1: Prioritetni sektori razvoja i prioriteti NPR-a

KOJA SU OGRANIČENJA NPR-A?⁴

Na bazi makroekonomskih i fiskalnih projekcija i projekcija javnoga duga Crne Gore za period 2013-2016. godine⁵ i uzimajući u obzir četvorogodišnju projekciju donacija uključujući IPA sredstva pripremljena je projekcija javnih sredstava Crne Gore sa kojim će zemlja raspolagati u periodu od 2013 – 2016. godine za finansiranje identifikovanih „potrebnih investicija / razvojnih mjera predstavljenih u NPR-u.

Ukupna raspoloživa javna sredstva Crne Gore za finansiranje 1289,9 mil Eur (Tabela 1) investicija/razvojnih mjera predložena u NPR-u u periodu od 2013 – 2016 procjenjuju se na 598,9 mil EUR (tabela 2).

Tabela 2: Raspoloživa javna sredstva za finansiranje potrebnih investicija / razvojnih mjera identifikovanih u NDP za period 2013 – 2016 (u milionima EUR)

Javna sredstva raspoloživa za finansiranje NPR-a	U mil Eur za period 2013-2016.	Učešće u %
Državni budžet	316.8	52.9
Kredit	130.0	21.7
IPA	120.0	20.0
Donacije	32.1	5.4
Ukupno	598.9	100.0

Finansijski jaz između potrebnih investicija u NPR-u i raspoloživih javnih sredstava za cjelokupni period 2013 – 2016. se procjenjuje na 691mil EUR, što je na prosječnom godišnjem nivou oko 173 miliona EUR ili 4,5% prosječnog projektovanog BDP-a. To znači da su potrebne investicije / razvojne mjere identifikovane Nacionalnim planom razvoja na nivou koji je više nego dvostruko veći od

4 – Detaljnije u poglavlju 9

5 – izvor projekcija je Ministarstvo finansija Crne Gore

predviđenog obima raspoloživih javnih sredstava Crne Gore u narednom četvorogodišnjem periodu. Drugim riječima, finansijski jaz ustvari ukazuje na obim za koliko će se želje za investicijama/razvojnim merama morati smanjiti kako bi se prilagodile realnim finansijskim mogućnostima.

Finansijski jaz između NPR-a i raspoloživih sredstava jasno ukazuje na neophodnost formulisanja kriterijuma i referentnih vrijednosti (benčmarkova) koji će biti korišteni kako bi se potrebne investicije/razvojne mjere identifikovane NPR-om svele na nivo konzistentan obimu raspoloživih finansijskih sredstava za njihovo finansiranje. U tom smislu, NPR predlaže rješenje alokacije sredstava u okviru raspoloživih finansijskih mogućnosti Crne Gore u periodu 2013-2016., a po strukturi koja oslikava specifičnost dosadašnje strukture javnih investicija Crne Gore s jedne, i potreba prilagodjavanja relevantnim međunarodnim tokovima.

Tabela 3: Predložena alokacija investicija / razvojnih mjera između tri oblasti NDP

Oblast priv. rasta	%
Pametna rast	30
Održiva rast	65
Inkluzivna rast	5
Ukupno	100

Predložena struktura raspoloživih sredstava podrazumijeva da nema predviđenog „finansijskog jaza“ za finansiranje projekata / razvojnih potreba u oblastima pametnog rasta i inkluzivnog rasta. To znači da bi finansiranje trebalo biti obezbijeđeno za sve aktivnosti koje su bile identifikovane kao potrebne investicije / razvojne mere u ta dva pravca razvoja NPR-a. Finansiranje dakle ne bi trebalo da bude prepreka za finansiranje projekata / razvojnih mera u oblastima pametnog rasta, pogotovo u sektorima, kao što su visoko obrazovanje, nauka, ICT, pa i turizam i konkurentnost, te inkluzivnog rasta, pogotovo u sektorima obrazovanje i zdravstvo. Za razliku od oblasti pametnog i inkluzivnog rasta, oskudica finansijskih sredstava bio bi glavni ograničavajući faktor za realizaciju potrebnih investicija / razvojnih mera u oblasti održivog rasta NPR-a. Iako predložena alokacija za ovu oblast iznosi čak 65% od svih raspoloživih javnih sredstava ovo je ipak značajno niže od onoga što je identifikovano kroz NPR. Dok Nacionalni plan razvoja identifikuje čak 1.154 mil EUR potrebnih investicija / razvojnih mjera u oblasti održivog razvoja (od čega je većina u sektorima saobraćaja i životne sredine), predložena alokacija predviđa za te namjene 389 mil EUR, što je 765,1 mil EUR manje za finansiranje onoga što je bilo identifikovano kao potrebno. Obzirom na takvu situaciju, Crna Gora će morati definisati kriterijume na bazi kojih bi bili identifikovani prioriteti kako između pojedinih sektora (saobraćaj, životna sredina, stambena izgradnja i poljoprivreda), tako i između projekata u svakom od ovih sektora.

Mr Tijana STANKOVIĆ,
pomoćnik ministra
Sektor za ekonomsku politiku i razvoj

Preuzimanje obaveza i odgovornosti od strane crnogorske administracije, u sprovođenju projekata finansiranih sredstvima Evropske Unije

Mr Nataša Kovačević

Jedan od značajnih, ali i veoma konkretnih koraka na putu Crne Gore ka Evropskoj uniji (EU) jeste uspostavljanje **decentralizovanog sistema upravljanja IPA sredstvima**. Naime, za sve države kandidate za članstvo u EU, koje već samostalno upravljaju IPA sredstvima, preuzimanje ove odgovornosti bio je važan trenutak u procesu evropskih integracija, jer podrazumijeva značajno **unapređenje u kvalitetu rada državne administracije, kao i intenzivniju saradnju sa Evropskom komisijom (EK)**. Za takav sistem bilo je potrebno uspostaviti institucionalni okvir koji može garantovati transparentno i pouzdano trošenje IPA sredstava, odnosno strukture koje bi obezbjeđivale programiranje, sprovođenje, nabavke, plaćanje i reviziju odgovarajućih projekata.

S tim u vezi, kada je u pitanju Crna Gora, proces uspostavljanja decentralizovanog sistema je rezultirao velikim napretkom, iz razloga što su upravljačke strukture državne administracije uspješno prošle prve četiri faze Mape puta za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima¹ i trenutno se nalaze u završnoj fazi, kada se očekuje odluka Evropske komisije o prenosu odgovornosti za samostalno upravljanje IPA projektima (Slika 1).

Slika 1: Faze koje Crna Gora mora proći do uspostavljanja decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima

1 - Dokument kojim se jasno definišu aktivnosti koje je potrebno odraditi, kao i vremenski okvir u kojem je potrebno završiti obaveze, kako bi zemlja prešla na decentralizovani sistem upravljanja sredstvima EU. Sadrži šest faza, kroz koje administracija Crne Gore mora da prođe, i to: uspostavljanje strukture, procjena stanja, priprema za decentralizovano upravljanje, ocjena usklađenosti, nacionalna akreditacija i odluka EK o prenosu odgovornosti za upravljanje IPA sredstvima.

U cilju provjere spremnosti crnogorskih institucija za samostalno upravljanje IPA sredstvima, Ministarstvo finansija je angažovalo nezavisnu revizorsku kuću KPMG, čiji zadatak je bio da izvrši sistemsku reviziju uspostavljenog sistema upravljanja i kontrole, u slučaju I i IIb IPA² komponente. Navedena revizija otpočela je 27. februara 2012. godine, a okončana dostavljanjem izvještaja, 22. juna 2012. godine. Revizija je podrazumijevala analizu dokumentacije koja se odnosi na uspostavljeni sistem upravljanja i kontrole, kao i provjeru znanja svih službenika uključenih u sprovođenje projekata, u okviru navedenih komponenti. Opšti zaključak izvještaja je da su crnogorske institucije napredovale i da postojeće stanje odgovara zahtjevima Evropske komisije. Nakon dobijanja **pozitivnog mišljenja na Izvještaj** od strane pomenute revizorske kuće, Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO)³ je, uvjerivši se da su operativne strukture pokazale spremnost da budu akreditovane, kao i da su zadovoljeni svi zahtjevi EK, **donio odluku o dodjeli nacionalne akreditacije strukturama uspostavljenim za buduće samostalno upravljanje projektima za I i IIb IPA komponentu**. Nakon toga, intezivno se radilo na pripremi dokumentacije, odnosno akreditacionog paketa, koja je bila neophodna za podnošenje aplikacije za decentralizovano upravljanje.

Dana 31. jula 2012. godine, Ministarstvo finansija, odnosno Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) je dostavio navedenu dokumentaciju Generalnom direktoratu za proširenje EK, čime su se stvorili uslovi za dolazak revizora Evropske komisije i procjenu uspostavljenog finansijskog sistema upravljanja i kontrole pretpristupnim fondovima EU. Prosljeđena dokumenta, između ostalog, sadrže: sporazume, kojima se jasno definišu obaveze i odgovornosti uspostavljenih tijela; institucionalni i pravni okvir upravljanja i kontrole, koji se primjenjuju na projekte finansirane sredstvima EU; opis procesa sprovođenja javnih nabavki i dodjele ugovora; procedure politike zapošljavanja u skladu sa analizom opterećenosti poslom, koja predstavlja osnovu za dodatna zapošljavanja, u cilju zadovoljavanja zahtjeva u pogledu kvaliteta i kvantiteta zaposlenih. Takođe, pored toga, navedeni paket se sastoji od mnogobrojnih pravilnika i priručnika o: implementaciji ugovora, upravljanju ljudskim resursima, izvještavanju o nepravilnostima, upravljanju rizicima; finansijskom upravljanju; računovodstvu, administrativnim pitanjima; sistemu plaćanja za EU sredstva, a tiču se svih institucija koje su uključene u sprovođenje projekata na decentralizovan način.

Uvidom i pregledom svih potrebnih dokumenata i informacija, revizori EK već su otpočeli provjeru definisanog sistema i njegovu usklađenost sa pravilima. Nakon razmatranja dokumentacije u Briselu, revizori su organizovali prvu tzv. provjeru na licu mjesta, gdje su u direktnom kontaktu sa crnogorskim predstavnicima razmatrali najbitnija pitanja vezana za dodjelu akreditacije. Naime, prva ovakva provjera je sprovedena u periodu od 10. do 14. decembra 2012. godine i biće nastavljena u prvom kvartalu 2013. godine. Važno je napomenuti da su crnogorske institucije, prije provjere, morale da ispune dodatni zahtjev od strane revizora EK, tj. da odgovore na upitnik prije zvanične odluke o prenosu odgovornosti, u vezi sa specifičnim pitanjima iz oblasti uspostavljenog institucionalnog okvira i operativnih procedura, koje će se koristiti u decentralizovanom upravljanju.

Nakon što revizori EK zakluče da je definisani sistem prihvatljiv, to će značiti da **Crna Gora ima sistem finansijskog upravljanja i kontrole razvijen po najstrožim međunarodnim standardima i da, u skladu sa tim, može da preuzme samostalno upravljanje EU finansijskim portfoliom, u iznosu približno 30 miliona eura godišnje**. Istovremeno, to je i prilika da Crna Gora pokaže da je spremna da upravlja i mnogo većim iznosom sredstava, odnosno kroz strukturne fondove.

Pored I i II IPA komponente, značajan put kroz pojedine faze pomenute Mape, a koji se tiče aktivnosti na pripremi tijela uključenih u **upravljanje III i IV IPA komponentom**⁴, može se reći da je uspješno "pređen". Naime, institucionalni okvir za ove dvije komponente je uspostavljen. On se sastoji od jednog broja tijela koji su zajednički za sve IPA komponente, dok je u slučaju Operativne strukture bilo potrebno uzeti u obzir osobinu komponenti, tj. da one predstavljaju pravu pripremu za Strukturne fondove, koji će biti dostupni kada Crna Gora bude postala članica EU. Zbog toga je, prilikom definisanja struktura, bilo neophodno voditi računa da se iste definišu na način koji će obezbijediti izgradnju kapaciteta i efikasan prelazak na upravljanje Strukturnim fondovima.

Takođe, izrađena su i usvojena strateška i programska dokumenta, tj. Strateški okvir usklađenosti i Operativni program za III i IV IPA komponentu. Sve navedeno je rezultiralo da se Crna Gora trenutno nalazi u trećoj fazi koja treba da utvrdi da li su svi preduslovi ispunjeni za formalnu aplikaciju, odnosno da li su date strukture dostigle onaj nivo koji je potreban za ispunjavanje EU zahtjeva. Provjeru je izvršila nezavisna revizorska kuća i nalazi o obavljenoj reviziji su bili pozitivni, što znači **da je crnogorska administracija stekla uslov da podnese aplikaciju za prenos odgovornosti upravljanja III i IV IPA komponentom**, već u prvom kvartalu 2013. godine.

2 - IPA I – podrška tranziciji i jačanju institucija; IPA II – prekogranična saradnja

3 - Pomoćnik ministra finansija za Sektor trezora

4 - IPA III – Regionalni razvoj; IPA IV – Razvoj ljudskih resursa

Na kraju, može se zaključiti da je administracija Crne Gore sve više bliža odgovoru kada će preuzeti odgovornost da samostalno upravlja IPA sredstvima. Preuzimanjem odgovornosti, Crna Gora će pokazati EK da je sposobna da efikasno upravlja novcem iz IPA sredstava, posebno imajući u vidu da joj stiže nova pretpristupna podrška za period od 2014. do 2020. godine, tzv. IPA 2. Takođe, to će poboljšati imidž zemlje u Evropskoj uniji i samim tim će uticati na razvijenost administrativnih kapaciteta, da napreduju u procesu EU integracija, što će se posebno odraziti na zahtjevno pregovaračko poglavlje 22 – „Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata“, kao i na pregovaračko poglavlje 32 – „Finansijska kontrola“. Iz tog razloga, imperativ Vlade i cjelokupne državne politike treba da bude korišćenje pretpristupnih fondova na najbolji mogući način, odnosno uspostavljanje adekvatnog sistema za upravljanje navedenim fondovima, što ustvari predstavlja misiju decentralizovanog upravljanja fondovima EU.

Mr Nataša KOVAČEVIĆ,
pomoćnik ministra
Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU)

Sertifikacija unutrašnjih revizora u javnom Sektoru u Crnoj Gori

Nina Blečić

Ministarstvo finansija je tokom 2012. godine bilo posvećeno jačanju kapaciteta unutrašnjih revizora kroz njihovu edukaciju i sertifikaciju. Centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija u proteklom periodu uložila je znatne napore u organizovanju i održavanju obuka imenovanim unutrašnjim revizorima.

Međunarodni standardi unutrašnje revizije naglašavaju da unutrašnji revizori moraju posjedovati znanja, vještine i ostale sposobnosti koje su potrebne za ispunjavanje pojedinačnih odgovornosti. Samo adekvatno obučeni i kompetentni unutrašnji revizori mogu ispuniti zadatke koji predstoje funkciji unutrašnje revizije i doprinijeti ostvarenju njenih ciljeva, posebno u aktualnim kriznim uslovima.

Kako bi odgovorili na date zadatke neophodno je da se unutrašnji revizori kontinuirano usavršavaju, jer samo kroz stručno usavršavanje svoj posao mogu obavljati odgovorno, profesionalno i u skladu sa etičkim principima.

Upravo zbog neophodnosti kontinuirane edukacije unutrašnjih revizora, Ministarstvo finansija je tokom 2012. godine organizovalo dva vida sertifikacije - nacionalnu i međunarodnu.

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, jedna od značajnijih nadležnosti Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija je priprema, organizovanje i spovođenje programa obuke za polaganje ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora.

Svi zaposleni u Centralnoj jedinici za harmonizaciju bili su uključeni u procese sertifikacije i uspjeli su da u pot-

punosti odgovore izazovima organizovanja i održavanja oba vida sertifikacije.

NACIONALNA CERTIFIKACIJA

Nacionalna sertifikacija organizovana je u skladu sa Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, kojeg je Ministarstvo finansija donijelo u decembru 2011. godine, a kojim je propisan program i način polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru.

Obuka za polaganje ispita obuhvata teorijsku i praktičnu obuku i sprovodi ih Ministarstvo finansija.

Zahtjev za pohađanje teorijske i praktične obuke podnosi kandidat koji ima visoku školsku spremu i najmanje dvije godine radnog iskustva na poslovima revizije, finansijske kontrole ili računovodstveno-finansijskim poslovima.

Ministarstvo finansija organizovalo je i održalo teorijsku obuku u saradnji sa konsultantima u okviru IPA projekta 2009 kroz petodnevnu radionicu na temu "Osnovna obuka za unutrašnju reviziju", koji su ujedno bili i mentori za praktičnu obuku koja je podrazumijevala vršenje dvije revizije kod budžetskog korisnika kod kojeg je kandidat u radnom odnosu.

Ispit za nacionalnu sertifikaciju održan je 30. oktobra (pismeni dio) i 31. oktobra (usmeni dio) 2012. godine. Od prijavljenih 8 kandidata koji su ispunili uslove predviđene Pravilnikom, sertifikat za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru dobilo je njih 5.

Ministar finansija upriličio je svečanu dodelu diploma za prvih 5 ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru: Stojko Roćenović, Natašu Simonović, Valentinu Perović, Vasa Vasovića i Ninu Blečić.

27. decembra organizovan je dodatni rok u kojem su, od 4 prijavljena kandidata, svi položili pismeni dio ispita, dok su usmeni dio položila 2 kandidata: Vlatko Vukčević i Maja Bašić, tako da za sada javni sektor Crne Gore ima 7 ovlašćenih unutrašnjih revizora.

MEĐUNARODNA CERTIFIKACIJA

Osim nacionalne sertifikacije, Ministarstvo finansija Crne Gore, u saradnji sa CEF-om (Center of Excellence in Finance) iz Ljubljane i uz podršku CEI-a (Central European Initiative), Vlade Republike Njemačke i Vlade Republike Slovenije, organizuje obuku i sertifikaciju 40 unutrašnjih revizora, koja se zasniva na međunarodnim standardima i najboljoj praksi.

Program obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru odvija se po programu CIPFA-e (Chartered Institute of Public Finance and Accountancy), kao jedne od vodećih profesionalnih računovodstvenih institucija u Velikoj Britaniji i jedinoj specijalizovanoj za javni sektor. Program je posebno namijenjen imenovanim unutrašnjim revizorima u javnom sektoru.

Program obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru traje jednu godinu (septembar 2012-septembar 2013) i sastoji se od 4 modula, od čega je jedan nacionalni i tri međunarodna. Program je koncipiran na predavanjima i tutorstvu, čime je kandidatima data mogućnost konsultacija i razmjene mišljenja sa odabranim tutorima-predavačima.

Kandidati su za pohađanje obuke morali ispunjavati sledeće uslove:

- da su zaposleni u javnom sektoru Crne Gore,
- da imaju visoku školsku spremu,
- da imaju najmanje jednu godinu radnog iskustva na poslovima revizije, finansijske kontrole ili računovodstveno-finansijskim poslovima, pripremi finansijskih izvještaja i slično.

Tokom maja i juna 2012. godine odabrano je 9 predavača na osnovu provjere koja je izvršena putem intervjua i pismenog ispita. Odabrani tutori-predavači su profesori, stručnjaci za pojedine oblasti u okviru modula, kao i zaposleni u Centralnoj jedinici za harmonizaciju Ministarstva finansija s iskustvom u oblasti unutrašnje revizije. Svi tutori-predavači su iz Crne Gore, što je jedini slučaj u regionu, gdje je praksa da se, pored domaćih, angažuju i predavači iz drugih zemalja.

Početkom oktobra organizovana je uvodna konferencija (kick-off) povodom zvaničnog početka Programa obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora, na kojoj su izlaganje imali ministar finansija, predstavnici ambasada Republike Njemačke i Republike Slovenije, kao i predstavnici CIPFA-e i CEF-a. Cilj konferencije bio je predstavljanje sadržaja programa kandidatima, upoznavanje sa odabranim tutorima-predavačima i organizatorima programa.

Do sada su održani „Nacionalni modul“ i međunarodni modul „Osnove unutrašnje revizije“. Prolaznost kandidata na „Nacionalnom modulu“ bila je 100%, što govori o njihovoj želji da se stručno usavršavaju i steknu međunarodne sertifikate. Ispit za modul „Osnove unutrašnje revizije“ održan je 21. decembra 2012.godine, a njegovi rezultati još nijesu dobijeni od strane CIPFA-e.

Trenutno su u toku predavanja za međunarodni modul „Upravljanje i kontrola“.

LOKALIZACIJA PROGRAMA OBUKE I CERTIFIKACIJE UNUTRAŠNJIH REVIZORA U JAVNOM SEKTORU

Značajno je napomenuti da su krajem 2012. godine započete aktivnosti za lokalizaciju Programa CIPFA-e. Za članove radne grupe odabrani su predstavnici CEF-a, predstavnici Uprave za kadrove, kao i predavači sa međunarodnih modula, kako bi na najefikasniji način analizirali sadržaj i značaj Programa. U narednom periodu od radne grupe se očekuje da izrade kompletnu SWOT analizu lokalizacije, kao i starteški plan za lokalizaciju.

Lokalizacijom Programa stvoriće se uslovi da sertifikati Ministarstva finansija imaju istu vrijednost kao i međunarodni sertifikati CIPFA-e.

Oba programa sertifikacije (nacionalni i međunarodni) doprinose jačanju kapaciteta rada unutrašnje revizije i realizaciji jednog od osnovnih principa, a to je kontinuirano unapređenje stručnosti, efektivnosti i kvaliteta rada unutrašnjih revizora.

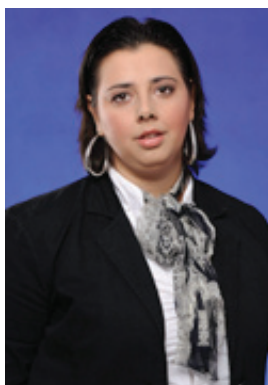
Unutrašnji revizori će, kroz kontinuiranu edukaciju, postati bolji i efikasniji u radu, ostvariti svoj puni potencijal i, konačno, osjetiti zadovoljstvo uspjeha kroz ostvarene rezultate.

NINA BLEČIĆ,

Ovlašćeno službeno lice I
Sektor za centralnu harmonizaciju
finansijskog upravljanja i kontrole
i unutrašnje revizije u javnom sektoru

Pregled najznačajnijih aktivnosti Ministarstva finansija u 2012. godini

Ivona Mihajlović

10.01.2012. godine - Potpisan Sporazum o razmjeni podataka po osnovu deviznih depozita

Potpisan je Sporazum o razmjeni podataka po osnovu deviznih depozita, u cilju realizacije Memoranduma o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o razmjeni podataka po osnovu deviznih depozita kod Dafiment banke AD Beograd u likvidaciji i Banke privatne privrede Crne Gore DD Podgorica, koji je potpisan u julu 2011. godine. Memorandumom je dogovoren oblik tehničke saradnje u vezi sa regulisanjem obaveza po osnovu neisplaćenih oročenih deviznih depozita građana sa prebivalištem u Crnoj Gori kod navedenih banaka. Potpisivanjem Sporazuma stekli su se uslovi za primopredaju baze podataka između državnih organa Crne Gore i Srbije. Očekuje se da će isplata sredstava početi najkasnije do kraja prvog kvartala 2012. godine, o čemu će javnost biti blagovremeno obaviještena.

12.01.2012. godine - Izjava pomoćnice ministra finansija Tijane Stanković nakon sjednice Vlade povodom Predloga pretpristupnog ekonomskog programa Crne Gore za 2011-2014. godinu

„...Pretpristupni ekonomski program jedan je od najznačajnijih dokumenata koje država kao kandidat za članstvo u Evropskoj uniji priprema u okviru multilateralnog fiskalnog razvoja. PEP predstavlja i značajan instrument za unapređivanje saradnje između Evropske komisije i zemlje kandidata, i to naročito u makroekonomskoj i fiskalnoj oblasti. Osnovni benefit koji, kao zemlja, dobijamo kreiranjem ovakvog dokumenta jeste stvaranje konzistentne ekonomske politike... Za period 2012-2014. projektovana su dva scenarija, jedan osnovni makroekonomski scenario, a drugi je scenario nižeg rasta... U poglavlje javnih finansija uvodi se nova analitička dimenzija

javnih finansija kroz procjenu strukturnog bilansa, analizu održivosti u dugom roku i analizu osjetljivosti javnih finansija. Poglavlje strukturnih reformi obogaćeno je analizama poljoprivrednog sektora, regionalnog razvoja i zaštite životne sredine..."

17.01.2012. godine – Autorski tekst Veljka Milonjića, savjetnika ministra finansija za međunarodne odnose, objavljen u "Dnevnim novinama"

"...Da li će i u kojoj mjeri EU biti spremna da se učini efikasnijom i kolika je granica izdržljivosti političke volje? Ovo je pitanje na koje je neizvjesno odgovoriti sa „da“ ili „ne“. Ono što je izvjesno je da je Crna Gora, monetarno vezana za EU i privrženica evropskim integracijama, postala formalno kopčica evropske politike proširenja i zemalja koje svoju budućnost vide u združenim evropskim strukturama. Za zemlju koja je obnovom nezavisnosti preuzela odgovornost za svoju budućnost prije samo nešto više od pet godina, dinamična međunarodna scena, i u političkom i u ekonomskom smislu, donijela je neophodnost ubrzanog sazrijevanja... Uprkos lošim prognozama i rigidnim preporukama globalnih međunarodnih finansijskih institucija, Crna Gora se, ne sumnjajući u dobronamjernost tih preporuka, ipak odlučila da prati svoj osjećaj i vodi konzervativnu i opreznu, ali jednako odlučnu i ambicioznu finansijsku politiku. Nije potrebno podsjećati da je odsustvo mogućnosti korišćenja monetarnih mjera ostavilo samo fiskalni manevarski prostor. Tek nedavno su isti oni koji su prognozirali Crnoj Gori baltički scenario priznali da se crnogorska finansijska politika pokazala uspješnom, čak su istakli da je Crna Gora "uspješna priča u ne tako obećavajućem okruženju". Naravno, ovo ne znači da su svi problem riješeni, ali je važno iz sljedećeg razloga. Isto kao što je na spoljnopolitičkom planu Crna Gora pokazala da vodi sopstvenu politiku, uvažava realnosti i prati svoje interese, slično tome je preuzela odgovornost za finansijsku i ekonomsku politiku za koju se opredijelila. To pokazuje zrelost koja iziskuje mnogo duži period od ovog petogodišnjeg postreferendumskeg..."

23.01.2012. godine – Održan seminar iz oblasti državne pomoći

Seminar sa temom "Primjena pravila državne pomoći za kompenzacije lokalnih samouprava za povjerene obaveze pružanja javnih usluga (PSO) - naučene lekcije iz studij-

je slučaja" održan je u organizaciji Ministarstva finansija Crne Gore i AIM Projekta (Pristupanje unutašnjem tržištu), koji kofinansira Evropska Unija, a implementira GLZ.

Cilj seminara je bio da se detaljnije razradi primjena pravila državne pomoći za kompenzacije za provjerene obaveze pružanja javnih usluga (PSO).

27.01.2012. godine – Ispunjeni uslovi za povlačenje sredstava kredita Svjetske banke

Crna Gora ispunila sve uslove za povlačenje sredstava DPL kreditnog aranžmana koji je Crna Gora, u septembru 2011. godine, zaključila sa Svjetskom bankom. Kreditna sredstva Svjetske banke, u iznosu od 80 miliona dolara, odobrena su pod veoma povoljnim uslovima i predstavljaju razvojnu podršku budžetu. Kamatna stopa je vezana za šestomjesečni eurski EURIBOR uvećan za kamatnu maržu od 0,80% - trenutno iznosi 2,7%. Period otplate je 20 godina, uključujući grejs period od 5 godina. Dobijanju uslova efektivnosti prethodili su intenzivni pregovori između predstavnika Ministarstva finansija, Centralne banke i Svjetske banke, a glavni uslov za njegovo odobrenje bio je postizanje zadovoljavajućeg nivoa makroekonomske stabilnosti i stabilizacija u oblasti finansijskog i bankarskog sistema.

Predložene reforme Svjetske banke, koje su istovremeno i sastavni dio strategije Crne Gore za pristupanje EU, odnosile su se na: održavanje povjerenja na tržištu, jačanje okvira likvidnosti banaka, ocjena i rješavanje ranjivosti u bankarskom sektoru, jačanje regulativnog okvira, restrukturiranje problematičnih banaka. Ispunjenje navedenih uslova dovelo je do donošenja odluke o operativnosti sredstava DPL kreditnog zaduženja. Dobijanje kredita po veoma povoljnim uslovima će dodatno unaprijediti osnovne karakteristike državnog duga Crne Gore u dijelu smanjenja ponderisane kamatne stope i dužeg prosječnog roka otplate.

07.02.2012. godine – Potpisan Bilateralni program saradnje između ministarstava finansija Crne Gore i Holandije

Program se odnosi na tehničku pomoć i saradnju dva ministarstva u 2012. godini, a obuhvatiće organizovanje studijskih posjeta, seminara, savjetodavnih misija i obuke na radnom mjestu za službenike Ministarstva finansija,

kao i kontinuiranu razmjenu informacija i preporuka. Biletaralnim programom definisane su sljedeće oblasti saradnje: centralna harmonizacija finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnja revizija u javnom sektoru, vještine komuniciranja i pregovaranja, oporezivanje, upravljanje javnim troškovima, kao i prisustvo kursivima koje organizuje „Center of Excellence in Finance (CEF)” u Ljubljani. Memorandum između dva ministarstva predstavlja sastavni dio podrške Holandije partnerima iz njene Konstituce.

16.02.2012. godine - Izlaganje pomoćnice ministra Tijane Stanković na pres konferenciji povodom usvajanja informacije o Nacionalnom planu razvoja Crne Gore 2013-2016

“... Cjelokupni tvining projekat Nacionalna strategija razvoja i Nacionalni plan razvoja traje 18 mjeseci. Na priprema Nacionalnog plana razvoja radi 46 ljudi raspoređenih u 5 timova, zatim koordinaciono tijelo projekta i tim vrhunskih eksperata za različite oblasti iz Njemačke, Austrije i Slovenije... Jedan od zadataka tima koji priprema Nacionalni plan razvoja bio je i analiza svih postojećih strategija i politika koji je uspješno završen... NPR se radi na makroekonomskom i fiskalnom okviru za period 2013-2016. čime se svaki projekat dovodi na realni, a ne na željeni nivo. U skladu sa uticajem NPR na ukupne makroekonomske performanse odlučuje se da li će biti dio plana razvoja Crne Gore u srednjem roku. Dakle, nema više liste želja, postoje samo konkretni ciljevi i prioritete koji će biti ostvareni konkretnim i prihvatljivim projektima... Nacionalni plan razvoja je odlična šansa za Vladu i društvo u cjelini da definiše prioritete i mogućnosti razvoja u srednjem roku na putu članstva u Evropsku uniju, i to kroz konkretne projekte koji će imati jasnu finansijsku strukturu, jasne ciljeve u kontekstu prioriteta razvoja i pokazati koliko ostaviranjem tih ciljeva doprinosimo rastu ekonomije i razvoju društva...”

24.02.2012. godine - Ministarstvo finansija dobilo priznanje za afirmaciju mladih

Na svečanoj dodjeli prvog Crnogorskog oskara, Ministarstvu finansija uručeno je priznanje u oblasti afirmacije

mladih. Uručeno priznanje pričinjava nam veliko zadovoljstvo, posebno iz razloga što je prepoznato naše nastojanje da afirmišemo i, u procese definisanja i sprovođenja naših politika, uključimo što veći broj mladih za koje vjerujemo da, svojim znanjem i energijom, mogu dati puni doprinos razvoju ukupnog društva.

28.02.2012. godine - Dvodnevni trening iz oblasti javnih nabavki

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), u okviru projekta “Jačanje upravljačkog i kontrolnog sistema EU finansijske podrške Crnoj Gori”, organizovao je dvodnevni trening iz oblasti javnih nabavki. Trening je namijenjen službenicima koji su angažovani na poslovima implementacije projekata u Jedinicama za implementaciju projekata resornih ministarstava, kao i predstavnicima Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći. Učesnici su, kroz teoriju i praktične primjere, imali priliku da se upoznaju sa pripremom tenderske dokumentacije, ocjenom ponuda i ugovaranjem.

01.03.2012. godine - Ministarstvo finansija objavilo Godišnji izvještaj Ministarstva finansija za 2011. godinu

02.03.2012. godine - Izjava mr Bojane Bošković, pomoćnice ministra, na konferenciji za medije predstavnik Ministarstva finansija i CBCG

“...Savjet za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta formirao je radnu grupu sastavljenu od

predstavnik Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i Privrednog suda, sa zadatkom da analizira mogućnost uvođenja automatskog stečaja u regulative Crne Gore, kao i da analizira koje su izmjene zakonodavstva potrebne da bi se objavili spiskovi blokiranih firmi, što bi doprinijelo povećanju transparentnosti u poslovanju i prevazilaženju problema dugoročne blokade...

Sušтина izmjena jeste da se doda jedan član u Zakon koji bi omogućio da Centralna banka svakog prvog u mjesecu objavi imena preduzeća, dužinu trajanja i iznos blokiranih sredstava većih od 10.000 eura za firme koje su u neprekidnoj blokadi 30 dana ... S obzirom da nije gotova kompletna analiza nemoguće je reći da li je moguće uvođenje automatskog stečaja. U Crnoj Gori postoji Zakon o solventnosti koji daje mogućnosti za uvođenje stečaja, te postoji koncentracija duga koja je mnogo jasnija nego u državama koje već imaju Zakon o automatskom stečaju... "

07.03.2012. godine – Crna Gora učestvovala je na konferenciji o sistemu unutrašnjih kontrola u javnom sektoru zemalja članica EU

Delegacija Ministarstva finansija, učestvovala je na konferenciji za unutrašnju kontrolu u javnom sektoru, koja se održala u periodu od 27-28. februara 2011. godine, u Briselu. Učesnici konferencije, u okviru otvorenih diskusija, razgovarali su o upravljačkoj odgovornosti i ulozi unutrašnje revizije u upravljanju javnim finansijama, kao i o daljem unapređenju javnog sektora, kako bi se obezbijedila vrijednost za novac poreskih obveznika. Na konferenciji su takođe predstavljeni pregledi i analize najznačajnijih karakteristika unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru 27 zemalja članica za poslednjih 12 mjeseci. U zaključcima sa konferencije predstavljeni su dalji koraci u razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

09.03.2012. godine Studijska posjeta Irskoj sa ciljem pospješnja RIA-e u Crnoj Gori

Delegacija Crne Gore, koju čine državni službenici koji se bave RIA (Regulatory Impact Assessment) aktivnostima, odnosno analizom efekata propisa, boravila je u studijskoj posjeti Dublinu. Glavni cilj posjete je bliže upoznavanje crnogorskih službenika sa iskustvima koje ima Irska, kada je u pitanju uspostavljanje i implementacija RIA procedura, što je od posebnog značaja ako se ima u vidu da je, od početka godine, uvedena obaveza sprovođenja RIA procedura prije predlaganja propisa Vladi na usvajanje. Sastanci su bili prilika za izučavanje najboljih primjera RIA procedura sprovedenih u Irskoj, kao i za dobijanje preporuka od strane irskih kolega, kada su u pitanju konkretni problemi u procesima sprovođenja RIA-e, odnosno savjeta za njihovo najefikasnije prevazilaženje. Takođe je inicirano potpisivanje memoranduma o saradnji između Ministarstva finansija Crne Gore i Ministarstva za zapošljavanje, preduzeća i inovacije Irske. Posjeta, koja je organizovana u saradnji sa East West Management Institutom i uz finansijsku podršku USAID-a, trajala je od 4. do 11. marta.

26.03.2012. godine – Potpisani Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i Ugovor o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija između Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata

Delegacija Vlade Crne Gore koju predvodi Biljana Šćekić, pomoćnik ministra finansija, boravila je u zvaničnoj posjeti Ujedinjenim Arapskim Emiratima radi potpisivanja dva državna ugovora. Potpisani su Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata u odnosu na poreze na dohodak i na imovinu, koji je u ime Vlade Crne Gore potpisala mr

Biljana Šćekić, kao i Ugovor o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija, koji je u ime Vlade Crne Gore potpisao Goran Šćepanović. Ratifikacijom ovih ugovora stvaraju se pretpostavke za intenziviranje ekonomske saradnje između dvije zemlje, preduzeća, kao i za privlačenje investicija. Sljedeći korak je formiranje, odnosno organizacija Zajedničkog ekonomskog komiteta koji treba da pruži podršku za povezivanje i saradnju kompanija dvije zemlje, odnosno da organizuje biznis forum koji će povezati investiture.

29.03.2012. godine - Izjava mr Bojane Bošković, pomoćnice ministra finansija, nakon sjednice Vlade povodom usvajanja Predloga zakona o finansijskom obezbjeđenju

"... Zakon o finansijskom obezbjeđenju utvrđuje posebna pravila prilikom uspostavljanja instrumenata obezbjeđenja kao što su finansijski instrumenti, novčana sredstva i kreditna potraživanja... Ovaj zakon je u potpunosti usklađen sa dvije direktive Evropskog savjeta i Evropskog parlamenta, kojima je utvrđen pravni okvir za prekogranično korišćenje finansijskog obezbjeđenja, kojim se pojednostavljuje većina formalnih zahtjeva koji se tradicionalno nameću u ovim aranžmanima.. Ciljevima koji treba da se ostvare novim zakonskim rješenjima se pojednostavljuje postupak zaključivanja dokazivanja postojanja ugovora o finansijskom obezbjeđenju, propisuje mogućnost korišćenja obezbjeđenja od strane primaoca obezbjeđenja tokom trajanja osnovnog odnosa sa drugom ugovornom stranom, što može doprinijeti poboljšanju njegove likvidnosti. Zatim korišćenje kreditnih potraživanja kao obezbjeđenja. Takođe utvrđuju se jednostavnije procedure u realizaciji finansijskog obezbjeđenja i štite primaoci obezbjeđenja u slučaju štete od reorganizacije davaoca obezbjeđenja ali i obezbjeđuje pravna sigurnost pri utvrđivanju mjerodavnog prava koje će se primjenjivati na određene kategorije finansijskog obezbjeđenja."

05.04.2012. - Saopštenje o rezultatima pregovora sa Credit Suisse bankom

Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o rezultatima pregovora sa Credit Suisse bankom u vezi sa zaključivanjem aranžmana u visini od 150 miliona eura i ovlastila ministra finansija da potpiše svu dokumentaciju, potreb-

nu za realizaciju kreditnog aranžmana. U cilju ispunjenja obaveze definisane Zakonom o budžetu za 2012. godinu, kojim je planirano zaduživanje u iznosu od 230 miliona eura, Ministarstvo finansija je, od posljednjeg kvartala prošle godine, preduzimalo aktivnosti u cilju iznalaženja najboljeg načina zaduživanja, odnosno najpovoljnijeg kreditora. Suočili smo se sa izuzetno otežanim i nepovoljnim uslovima za zaduživanje na međunarodnom finansijskom tržištu. Na osnovu prikupljenih ponuda i obavljenih pregovora, Ministarstvo finansija je odabralo Credit Suisse banku kao kreditora koji je ponudio najpovoljnije uslove za kreditni aranžman. Dogovoreno je da aranžman sa Credit Suisse-om bude definisan u vidu izdavanja euro obveznica pomenutoj instituciji. Kreditni aranžman sa Credit Suisse bankom glasi na 150 miliona eura, od čega se 52 miliona eura odnosi na refinansiranje postojećeg duga prema ovom kreditoru. To znači da će se, po ovom osnovu, državni dug Crne Gore povećati za 98 miliona eura, odnosno za oko 3 procentna poena i iznosiće 48,1% BDP-a..Kamatna stopa na aranžman iznosiće 12-mjesečni Euribor plus margina od 6.5% (kamatna stopa iznosi oko 7,9%), dok će naknada za obradu kredita iznositi 1.95%.

06.04.2012. - Saopštenje povodom predloga uvođenja fiskalитета na mobilnu telefoniju, kablovsku televiziju i električna brojila

Od početka ekonomske krize, Ministarstvo finansija je posvećeno definisanju mjera sa ciljem prevazilaženja njenih negativnih efekata. U tom smislu, u prethodne tri godine je sprovedena intenzivna fiskalna konsolidacija, koja je, između ostalog, rezultirala smanjenjem javne potrošnje za 10 procentnih poena, odnosno za oko 300 miliona eura. Istovremeno smo uspjeli da, i u periodu najveće krize, zadržimo poreske stope osnovnih poreza (PDV-a, poreza na dobit i dohodak) i, u tom dijelu, očuvamo standard najšire populacije. Ministarstvo finansija je usmjereno na dalje smanjenje rashoda, kao i na definisanje i sprovođenje mjera korigovanja prihodne strane, i to prvenstveno kroz politiku smanjenja sive ekonomije i korekciju ciljanih fiskalитета, odnosno onih koji neće ugroziti standard građana niti uslove poslovanja. U tom pravcu, u pripremi su zakonska rješenja koja predviđaju uvođenje dodatnih taksii, i to: na upotrebu SIM kartica, na korišćenje kablovske televizije i na električna brojila. Implementacija predloženih mjera povećala bi budžetske prihode za oko 15 miliona eura.

17.04.2012. - Crna Gora će uskoro dobiti sertifikovane interne revizore

Pomoćnik ministra finansija za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnju reviziju u javnom sektoru, Ana Krsmanović, boravila je u posjeti CEF-u (Center of Excellence), čije je sjedište u Ljubljani. Glavni cilj posjete bila je priprema projekta obuke i sertifikacije internih revizora u Crnoj Gori, koji će se realizo-

vati u septembru tekuće godine, uz finansijsku podršku njemačke i slovenačke vlade, kao i CEI-a (Central European Initiative).

Njemačka vlada je već odobrila 100.000 eura za realizaciju projekta. Naime, u saradnji sa CEF-om, koji je uspješno sproveo program obuke internih revizora u javnom sektoru u Sloveniji, i u Crnoj Gori će biti organizovan programi obuke i sertifikacije 40 internih revizora.

04.05.2012. - Vlada usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2012-2015. godine

Vlada je usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2012-2015. godine, materijal koji daje projekcije makroekonomskih i fiskalnih indikatora Ministarstva finansija za četvorogodišnji period. Polazni pristup u projektovanju ekonomskog rasta u Crnoj Gori je konzervativan, što podrazumijeva da će negativni efekti krize u eurozoni najviše osjetiti u 2012. godini, posebno u prvoj polovini. Prema projekcijama MMF-a, globalni ekonomski rast usporiće sa 3,8% u 2011. na 3,3% u 2012. godini. Svjetska banka procjenjuje da će privredni rast 2012. godine u šest zemalja Zapadnog Balkana, uključujući Crnu Goru, biti upola sporiji u odnosu na 2011. godinu. Negativni trendovi u kretanju svjetske ekonomije u drugoj polovini 2011. godine, prije svega u EU i eurozoni, neminovno su se odrazili i na projekcije za 2012. i srednjoročne projekcije. Uz negativne efekte krize, u Crnoj Gori su niska kreditna aktivnost banaka i pad stranih direktnih investicija pojačali problem nelikvidnosti, a padu ekonomske aktivnosti doprinijele su i vremenske nepogode u januaru i februaru. Tako se predviđa slab rast BDP-a u 2012. godini (0,5%), blagi oporavak u 2013. (1,5%) i nešto snažniji rast u 2014. od 3,5% i u 2015. od 4%. Prosječna stopa rasta za period 2012-2015. je 2,4%, što je ispod potencijalne stope rasta BDP-a (3,2%). U 2012. godini, projektuje se rast cijena od 3,5%, kao rezultat skoka cijena hrane i energenata, dok se za period 2013-2015. projektuje nešto niža stopa inflacije od 2,5%...

10.05.2012. - Najavljena oštrija kaznena politika daje rezultate - u aprilu trend povećanja budžetskih prihoda

Na trećem sastanku Koordinacionog tima za praćenje realizacije mjera za suzbijanje sive ekonomije, kojim je predsjedavala pomoćnica ministra finansija Biljana Šće-

kić, konstatovano je da je intenziviranje mjera na suzbijanju sive ekonomije, uključujući i oštrije kaznene mjere, značajno uticalo na poboljšanje poreske discipline i, time, povećanje prihoda Budžeta Crne Gore.

Ostvareni prihodi u aprilu ove, u odnosu na april prošle godine, veći su za oko 10 procenata. Prihodi od PDV-a veći su 13%, a od poreza na dobit 25,5% za april 2012. u odnosu na april 2011. godine. U susret turističkoj sezoni, akcentovana je potreba nastavka saradnje i koordinacije između nadležnih organa u cilju realizacije predviđenih mjera za suzbijanje sive ekonomije u sektoru turizma, izdavanja fiskalnih računa i zapošljavanja stranaca.

11.05.2012. - Održana konferencija za medije Savjeta za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta

"...Elektronsko podnošenje prijave za registraciju preduzeća biće omogućeno u okviru Poreske uprave. Ovim smo otišli korak dalje u odnosu na lanjsku reformu, kada je omogućen jednošalterski sistem registracije preduzeća. Prvo se radilo na usaglašavanju podataka između Centralnog registra Privrednog suda i Centralne banke, a potom su usvojene izmjene zakona o platnom prometu koje će omogućiti objavljivanje spiskova blokiranih firmi. Treća faza trebalo bi da pruži određene okvire za modele prevazilaženja problema nelikvidnosti, s obzirom da je analiza pokazala da je 60 odsto dugovanja koncentrisano na banke, 20 odsto na državu, a ostatak su dužničko povjerilački odnosi među privrednicima..."

17.05.2012. - Vlada usvojila Proljećnu analizu makroekonomskih kretanja i strukturnih reformi - 2012 (2011. i I kvartal 2012.)

"...Aprilski rezultati ulivaju nadu da se negativni trendovi iz prvog kvartala ove godine neće nastaviti. Drugi i tre-

ći kvartal obnavljaju ekonomsku aktivnost, podstaknutu turizmom, o čemu govore i dobre prognoze za ljetnu sezonu i blagi oporavak kreditne aktivnosti u prva tri mjeseca u odnosu na decembar, gdje imamo rast kreditne aktivnosti 0,9 odsto, što je mali ali značajan korak u mijenjanju tog trenda pada... Na negativne trendove u ovoj godini uticalo je prelivanje negativnih uticaja iz eurozone, kao i socijalni problemi u Kombinat aluminijuma, koji su uticali na pad proizvodnje u toj fabrici, a samim tim i na pad izvoza. Tu su i vremenske nepogode na početku godine, aktiviranje garancija za dug KAP-a prema Dojče banci i, što je posebno bitno, dodatna pojačana nelikvidnost privrede uzrokovana padom stranih direktnih investicija i kredita..."

24.05.2012. - Usvojen Operativni plan za suzbijanje sive ekonomije

Vlada je na prijedlog Ministarstva finansija, usvojila Operativni plan za suzbijanje sive ekonomije, u cilju kvalitetnije razmjene podataka i koordinacije aktivnosti nadležnih organa, kao i radi intenziviranja svih oblika inspeksijskih kontrola u cilju sistemskog rješavanja problema sive ekonomije. Operativnim planom predviđeno je intenziviranje aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije u oblastima koje su prepoznate kao najrizičnije, a to su: promet akciznih proizvoda, evidencija prometa u malo-prodaji, tržište rada i neregistrovana pravna i fizička lica. Planom su definisane konkretne aktivnosti, njihovi nosioci, kao i rokovi izvršenja. Podsjećamo da je nedavno usvajanje Informacije o mjerama za suzbijanje sive ekonomije u 2012. godini rezultiralo kvalitetnijom koordinacijom i razmjenom informacija između nadležnih organa, uz pojačane inspeksijske kontrole i kaznene mjere. Primjena oštrije kaznene politike, koja pored novčanih kazni podrazumijeva i zatvaranje objekata i zabranu obavljanja djelatnosti, značajno su uticali na poboljšanje fiskalne discipline, odnosno na navedeno povećanje prihoda. Realizacija mjera za suzbijanje sive ekonomije, predviđenih Operativnim planom, doprinijeće smanjenju prostora za neregularno poslovanje, kao i stvaranju pretpostavki za ostvarenje većih budžetskih prihoda.

29.05.2012. - Inspeksijske službe zatvorile 25 ugostiteljskih objekata; Oštrije kaznene mjere doprinose boljoj poreskoj disciplini

29. maja 2012. u Ministarstvu finansija održan je četvrti sastanak Koordinacionog tima za praćenje realizacije mjera za suzbijanje sive ekonomije, kojim je predsjedavala pomoćnik ministra finansija Biljana Šćekić. Na sastanku su analizirane do sada preduzete mjere i njihovi efekti, odnosno konkretni rezultati postignuti u borbi protiv sive ekonomije. Sprovedeno je oko 2.500 inspeksijskih kontrola, tokom kojih je zaplijenjena roba u vrijednosti od oko 140.000 eura. Poreska uprava je, tokom maja, izrekla kaznu „zatvaranje objekta“ za 7 objekata, a Turistička inspekcija, tokom maja i aprila, za 18 objekata. Za vrijeme prvomajskih praznika, u odnosu na prošlogodišnje, podnešen je dvostruko veći broj prekršajnih prijava u oblasti rada na crno. U istom periodu, pojačana je carinska kontrola i u toku je realizacija uvođenja video signala na graničnim prelazima. Zajednički je konstatovano da je neophodno intenzivirati mjere interne kontrole i revizije.

31.05.2012. - Trening na temu "Procedure sklapanja tvining ugovora"

U organizaciji Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), održan je dvodnevni trening na temu „ Procedure sklapanja tvining ugovora " u okviru projekta "Jačanje upravljačkog i kontrolnog sistema EU finansijske podrške Crnoj Gori" Trening je namijenjen službenicima koji su angažovani na poslovima implementacije projekata u jedinicama za implementaciju projekata resornih ministarstava, kao i predstavnicima Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći. Cilj predavanja, praćenih praktičnim vježbama, je da se učesnici upoznaju sa procedurama koje se odnose na tvining ugovore, prema pravilima Tvining priručnika.

01.06.2012. - Aprilski prihodi iznad plana i ostvarenja u prethodnoj godini

Aprilski budžetski prihodi iznosili su 98,7 miliona eura i veći su za 10,1% u odnosu na isti mjesec prošle godine i za 3,8% u odnosu na Rebalansom planirane. Evidentirano povećanje prihoda u aprilu dobar je signal i pokazatelj da se stanje u privredi stabilizuje, nakon prvog kvartala koga je karakterisalo lošije ostvarenje prihoda usljed slabijeg intenziteta ekonomske aktivnosti uzrokovanom vremenskim neprilikama. Povećanje prihoda je, takođe, rezultat intenziviranja mjera usmjerenih na suzbijanje sive ekonomije, zatim primjene novih akciza na kafu i gazirana pića i povećanja akciznih stopa na duvan i alkohol. Najznačajnije odstupanje od planiranog ostvare-

no je kod poreza na dobit pravnih lica, pa su prihodi po ovom osnovu za 25% viši u odnosu na isti mjesec prošle godinu. Po osnovu PDV-a, ostvaren je porast prihoda za 13,3% u odnosu na april prošle godine. Značajan porast naplate bilježe i porezi koji imaju najveće učešće u ukupnim prihodima, odnosno porezi i doprinosi na zarade, po čijem osnovu su prihodi za april ove, u odnosu na april prošle godine, povećani za 7,7%.

20.06.2012. - Održan trening na temu "Javne nabavke prema pravilima Praktičnog vodiča za procedure sklapanja ugovora za spoljne aktivnosti Evropske unije – PRAG"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), u okviru projekta "Jačanje upravljačkog i kontrolnog sistema EU finansijske podrške Crnoj Gori", organizovalo je trodnevni trening na temu ugovora o radovima. Cilj treninga je da se učesnici upoznaju sa procedurama sklapanja Ugovora o radovima, prema FIDIC pravilima, kao i prema pravilima Praktičnog vodiča za procedure sklapanja ugovora za spoljne aktivnosti Evropske unije - PRAG. Učesnici, kroz teoriju i praktične primjere, imaju priliku da se upoznaju sa pripremom tenderske dokumentacije, ocjenom ponuda i ugovaranjem.

27.06.2012. - Izjava pomoćnice ministra finansija Biljane Ščekić nakon sastanka Koordinacionog tima za praćenje mjera za suzbijanje sive ekonomije

"...Sve aktivnosti iz operativnog plana realizovane su u predviđenom roku, osim uspostavljanja GPRS sistema. Što se tog dijela tiče, očekujemo donaciju softvera za implementaciju GPRS sistema od partnerske poreske uprave iz regiona... Fokus u prvih fazi bio je na turističkoj sezoni, a u drugoj fazi fokus je na inspekcijama na terenu, kroz pojačan inspeksijski nadzor i rigorozne mjere. Od 2012. godine imamo ostvaranje prihoda od 10% u odnosu na isti period 2011. godine, a trend rasta prihoda, posebno ovih oblika koji se kontrolišu, uočen je i tokom maja. Želim da vas informišem kroz konkretne primjere, u periodu januar - jun 2012. godine, u odnosu na isti period prošle godine, prihodi po osnovu PDV-a, samo u Budvi, su veći za milion eura. Kazne se kreću od 1 500 do 20 000 eura. Nadležni inspekcije podnose prekršajne prijave, nakon čega nadležno vijeće za prekršaje utvrđuje kaznu u odnosu na dokaze koji su dostavljeni..."

29.06.2012. - Svjetska banka odobrila garancije Crnoj Gori

Odbor direktora Svjetske banke je jednoglasno usvojio odluku o davanju garancija Crnoj Gori da se kreditno zaduži u iznosu od 100 miliona eura, od čega će 60 miliona eura biti osigurano garancijama Svjetske banke. Kako je planirano, kredit će biti otplaćivan na period od 7 godina, od čega će dio kredita, u visini od 40 miliona eura biti otplaćivan u navedenom periodu, u jednakim ili približno jednakim ratama, dok će garantovani dio kredita biti

isplaćen na kraju otplatnog perioda. Davanju garancija prethodile su analize finansijske situacije u kojoj se Crna Gora nalazi, od strane predstavnika Svjetske banke, koje su pokazale da su javne finansije, i pored određenih poteškoća, stabilne i da pružaju sigurnost, te da mjere koje preduzima Vlada Crne Gore predstavljaju dobar osnov za njihovo dalje unapređenje. Samim tim, ovom podrškom omogućiće se obezbjeđivanje sredstava za potrebe finansiranja svih aktivnosti za dalje uspostavljanje povoljne finansijske i ekonomske situacije, kao i za buduće lakše izvršenje obaveza prema međunarodnim subjektima.

05.07.2012. - Izjava pomoćnice ministra Biljane Ščekić nakon sjednice Vlade

"...Vlada je danas usvojila fiskalnu politiku za proizvodnju nafte i gasa i ovo je jedan od najvažnijih dokumenata kojim se definiše najbolja praksa za oporezivanje jednog nacionalnog resursa. Cilj dokumenta je da se definiše politika oporezivanja za djelatnost proizvodnje nafte i gasa i ovom politikom se uspostavlja sistem koji podrazumijeva stabilne i izdašne prihode za državu, i to do 70% od profita ovih kompanija. Istovremeno se intenzivira transparentna poreska politika na duži rok, što je posebno važno za ovu industriju i definiše se okvir za korišćenje sredstava koja se prihoduju po ovom osnovu. Ovim sistemom se, dakle, obezbjeđuje da ukupan zahvat prihoda koje uzima država kod oporezivanja resursa bude do 70%, da fiskalni sistem sadrži više instrumenata kako bi se obezbijedila fleksibilnost, fiskalni potencijal i sigurnost naplate prihoda, dakle kombinacija naknade, koja će se vezivati za proizvodnju, i ekstra porez koji će se vezivati za profit..."

10.07.2012. - Polaznici ReSPA-e u posjeti Ministarstvu finansija

Petnaest polaznika ljetnje škole na temu "Mladi menadžeri u državnoj administraciji" u organizaciji ReSPA-e (Regional School of Public Administration) posjetili su Ministarstvo finansija. Polaznike ReSPA-e primili su predstavnici sektora budžeta koji su ih upoznali sa načinom funkcionisanja Ministarstva finansija i upravljanjem javnim finansijama. Predstavnica sektora budžeta, Milena Milović, održala je predavanje na temu "Budžetska

politika u Crnoj Gori" u okviru kojeg je polaznicima ove škole prezentovala reforme javnih finansija i budžetske procese u Crnoj Gori. Predstavnicima ReSPA-e izrazili su zahvalnost zbog upriličene posjete i očekivanje da će se uspješna saradnja nastaviti.

12.07.2012. – U avgustu isplata neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba

Vlada je usvojila Odluku o emisiji obveznica Crne Gore za isplatu neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba. Kroz ovu Odluku, Vlada Crne Gore je definisala model obezbjeđenja sredstava za ove namjene, kroz emisiju obveznica, u vrijednosti od oko 6 miliona eura. Osnovni cilj ove odluke je ubrzanje dinamike neisplaćenih potraživanja po osnovu rada zaposlenih kojima je, do stupanja na snagu Zakona o radu, odnosno do 23. avgusta 2008. godine, prestao radni odnos kod poslodavca usljed stečaja i zaposlenih za čijim je radom prestala potreba zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena po pravosnažnim rješenjima Fonda rada. Na ovaj način, biće riješeno pitanje neisplaćenih potraživanja za one zaposlene kojima je, u postupku pred Fondom rada, utvrđeno da ispunjavaju uslove za ostvarivanje navedenog prava, odnosno za sva rješenja koja su do sada donijeta, a kojih je ukupno 3.115.

12.07.2012. – Održana prva runda pregovora radi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Države Katar

Delegacija Crne Gore koju je predvodila Biljana Šćekić, pomoćnik ministra finansija, završila je prvu rundu pregovora o zaključivanju Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sa Državom Katar. U toku pregovora postignuta je saglasnost o najvećem broju pitanja koja se regulišu ovim ugovorom i obje delegacije su iskazale spremnost da otvorena pitanja budu usaglašena u što kraćem roku, kako bi se ugovor potpisao i ratifikovao do kraja godine. Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja je preduslov za intenziviranje ekonomskih odnosa i saradnje između dvije zemlje, kao i privlačenje investicija jer se stvara pravni osnov za otklanjanje dvostrukog oporezivanja zarada zaposlenih, prihoda od samostalnih djelatnosti, kamata, dividendi, autorskih naknada, prihoda od kapitala.

19.07.2012. – Održane konsultacije sa predstavnicima nevladinog sektora

U skladu sa pozivom koji je 03.07.2012. godine upućen nevladinim organizacijama (NVO), 18. jula su, u prostorijama Ministarstva finansija, održane konsultacije sa predstavnicima ovog sektora povodom pripreme uredbi koje se odnose na finansiranje NVO iz budžetskih fondova. Predstavnicima Ministarstva finansija, na čelu sa pomoćnikom ministra Borisom Buškovićem, i predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) iznijeli su stavove koji se tiču pripreme pomenutih uredbi i informisali prisutne o preduzetim i planiranim aktivnostima, u cilju kvalitetnije izrade podzakonskih akata, koja će na direktan način regulisati najbitnija pitanja koja se odnose na raspodjelu sredstava NVO. Konsultacijama je, i pored velikog interesovanja i najavljenog prisustva značajno većeg broja, prisustvovalo 17 predstavnika NVO. Predstavnicima civilnog sektora saopštili su kako oni videmogućnosti unapređenja raspodjele sredstava NVO sektoru. U tom smislu, iznijeli su prijedlozi, komentari i sugestije, koje se tiču tekstova pomenutih uredbi. Takođe, zajednički je konstatovano da je priprema ovih dokumenata od izuzetne važnosti za dalji napredak u procesu raspodjele sredstava, a samim tim i za prosperitet NVO sektora u Crnoj Gori.

31.07.2012. – Briselu prosljeđena dokumentacija za dobijanje akreditacije za IPA komponente I i IIb

Uzimajući u obzir činjenicu da je uvođenje decentralizovanog sistema upravljanja fondovima EU jedan od najvažnijih segmenata procesa pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji, Ministarstvo finansija je, u saradnji sa svim institucijama uključenim u navedeni proces, u proteklom periodu intenzivno radilo na izgradnji pravnog okvira, kao i izradi neophodne dokumentacije i procedura u skladu sa zahtjevima Evropske komisije. S tim u vezi, formirane su sve neophodne strukture koje će, nakon dobijanja zelenog svijetla od strane Evropske komisije, samostalno sprovesti aktivnosti koje se odnose na programiranje i implementaciju EU pretpripravnih fondova. Nakon dobijanja pozitivnog Izvještaja od strane KPMG-a i dodjeljivanja nacionalne akreditacije strukturama uspostavljenim za buduće samostalno programiranje i implementaciju IPA komponenti I (Podrška tranziciji i jačanju institucija) i IIb (Prekogranična saradnja), Mini-

starstvo finansija je prosljedilo navedenu dokumentaciju Generalnom direktoratu za proširenje, čime su stvoreni uslovi za dolazak revizora Evropske komisije i procjenu uspostavljenog finansijskog sistema kontrole i upravljanja pretprijetnim fondovima EU u slučaju IPA komponenti I – Nakon uvida i pregleda dokumentacije, Evropska komisija će Ministarstvo finansija obavijestiti o vremenskom okviru dolaska revizora Generalnog direktorata za proširenje, koji će izvršiti reviziju na licu mjesta i procijeniti uspostavljeni institucionalni i pravni okvir, tj. donijeti odluku o prenošenju odgovornosti sa Evropske komisije na crnogorske institucije uključene u programiranje i implementaciju EU fondova.

01.08.2012. – Usvojena Uredba o načinu ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja takse na tarifno brojilo

Odredbama člana 7 Zakona o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja propisano da će od plaćanja takse na tarifno brojilo biti oslobođeni vlasnici primarnih stambenih objekata i korisnici prava iz socijalne zaštite. U cilju propisivanja načina ostvarivanja ovog prava i definisanja dokumentacije na osnovu koje se ono ostvaruje, Ministarstvo finansija je pripremlilo Predlog Uredbe o načinu ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja takse na tarifno brojilo. Pomenutu uredbu je usvojila Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 26. jula tekuće godine. Shodno rješenju sadržanom u predmetnoj uredbi, primarnim stambenim objektom smatra se objekat, odnosno stan u kojem stanuje vlasnik koji ima prebivalište u mjestu u kojem se nalazi taj stambeni objekat, odnosno stan. Uredbom je definisano da vlasnici primarnih stambenih objekata ostvaruju pravo na oslobođenje od plaćanja takse na tarifno brojilo SAMO podnošenjem izjave o svojini na primarnom stambenom objektu. Na ovaj način je obezbijedena jednostavnija implementacija donijetih zakonskih rješenja, a za vlasnike primarnih objekata brže i jeftinije ostvarivanje propisanog prava. Navedena izjava se, uz kopiju računa za utrošenu električnu energiju i kopiju lične karte, podnosi operatoru distributivnog sistema električne energije, i to na obrascu "IPO", koji je sastavni dio Uredbe i koji sadrži podatke o vlasniku primarnog stambenog objekta, prebivalištu, pretplatnom i broju tarifnog brojlila. Osim za vlasnike primarnih stambenih objekata, predmetna uredba definiše i oslobođenje od plaćanja takse na tarifno brojilo za korisnike prava iz socijalne zaštite. Imajući u vidu da se pravo na oslobođenje od takse može ostvariti na osnovu dostavljanje dokumentacije, taksa će biti obračunata svim korisnicima, nakon čega će se, za one koji dostave potrebnu dokumentaciju, vršiti korekcija više plaćene takse umanjnjem računa kroz naredni obračunski period. Konkretno, za mjesec jul, EPCG će obračunati taksu svim korisnicima, a za naredne obračunske

periode realizovaće oslobođenje, odnosno povraćaj više plaćene takse, na osnovu dostavljenih dokaza za oslobođenje.

03.08.2012. – Analiza osnovnih makroekonomskih kretanja

Najnovija analiza makroekonomskih trendova u Crnoj Gori, regionu i Evropi ukazuje da raste broj zemalja koje bilježe recesiju u prvoj polovini 2012. godine. Kompanije širom Evrope smanjuju broj zaposlenih što je posljedica slabih izgleda u budućem periodu. Loši trendovi karakterišu naročito ekonomije u eurozoni, gdje je pad ekonomske aktivnosti posebno izražen u proizvodnji, dok je manji u sektoru usluga. Što se Crne Gore tiče, u sektoru turizma zabilježeni su pozitivni trendovi – broj gostiju u junu iznosio je 155.039 i veći je za 12,7% u odnosu na isti mjesec prošle godine, dok je broj noćenja iznosio 965.377 i veći je za 7,6% u odnosu na jun 2011. godine. Rast broja gostiju i noćenja u sektoru turizma uticao je i na rast prometa u trgovini na malo, koji je u junu 2012. iznosio 3,3%, a u periodu januar – jun 2012, u odnosu na isti period 2011, rast je iznosio 12%... Kada je riječ o javnim finansijama, prihodi budžeta Crne Gore u junu su iznosili 95,8 miliona eura što je, u odnosu na jun 2011. godine, ostvarenje na nivou od 96,5%. U periodu januar – jun 2012, prihodi su ostvareni u iznosu od 473,9 miliona eura, što je, u odnosu na plan za isti period, ostvarenje na nivou od 97,1%. Preliminarni podaci za mjesec jul ukazuju na oporavak budžetskih prihoda i prema njima su prihodi za prvih sedam mjeseci neznatno (0,4%) ispod plana. Prihodi od poreza na dodatu vrijednost, koji procentualno čine najveći dio budžeta, porasli su u junu ove godine, u odnosu na jun prošle godine, za 4,9%, što ukazuje na pozitivan uticaj turizma i vezanih sektora na ekonomsku aktivnost u Crnoj Gori, ali i na poboljšanje trendova kada je u pitanju siva ekonomija, odnosno njeno uvođenje u legalne tokove. Ovakvom rezultatu posebno su doprinijele aktivnosti Koordinacionog tima za praćenje mjera za suzbijanje sive ekonomije i pojačane inspeksijske kontrole tokom juna mjeseca, koje će, i u narednom periodu, biti nastavljene. Takođe je u junu mjesecu, u odnosu na prošlogodišnji jun, zabilježeno značajno povećanje prihoda od akciza, za čak 32,9%, što je rezultat izmijenjene akcizne politike u prvoj polovini godine. Rashodi budžeta za jun su smanjeni za 7,7% u odnosu na plan, odnosno za 8,3 miliona eura. Državni dug na kraju juna iznosio je 1.629,6 miliona eura, odnosno 47,9% BDP-a. Ovaj nivo je još uvijek umjeren, značajno manji od prosjeka u Evropskoj Uniji (81% BDP-a) i u okvirima je Maastritskih kriterijuma... Neizvjesnost na svjetskom finansijskom tržištu i nepovoljna kretanja u zemljama eurozone uslovlila su nesigurnost ulaganja i manju zainteresovanost stranih investitora na svim tržištima, pa i u Crnoj Gori. Očekivanja su da će, do kraja godine, strane direktne investicije biti na nivou od oko 10% BDP-a, što nas, u odnosu na većinu zemalja regiona i Evrope, gdje SDI gravitiraju na

nivou od oko 5% BDP-a, i dalje svrstava u grupu sa visokim učešćem stranih direktnih investicija. Na tržištu rada zabilježeni su pozitivni trendovi, što je posebno značajno ako imamo u vidu činjenicu da je stopa nezaposlenosti u eurozoni dosegla 11%, najviši nivo od kada je 1999. godine uveden euro. Stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u junu je iznosila 12,7% i za 2,3% je niža u odnosu na jun 2011. Broj nezaposlenih u junu 2012. u Crnoj Gori iznosio je 29.441 i smanjen je za 2,4% u odnosu na prethodni mjesec. Prosječne bruto zarade u junu iznosile su 722 eura, što je povećanje od 2% u odnosu na jun 2011. Prosječne neto zarade iznosile su 484 eura u junu 2012. i povećane su za 1,9% u odnosu na jun 2011. I po ovom parametru, Crna Gora prednjači, kada je region u pitanju (u Makedoniji je prosječna neto zarada 343 eura, u Srbiji 357 eura, dok je u BIH 423 eura).

08.08.2012. - Uspješno ocijenjena saradnja sa kineskom EXIM bankom

Pomoćnik ministra finansija, Boris Bušković, sa saradnicima, održao je sastanak sa predstavnikom kineske EXIM banke, Bai Huafengom. Osnovna tema današnjeg sastanka bila razmatranje mogućnosti za dalje učvršćivanje odnosa i intenziviranje saradnje između NR Kine i Crne Gore. U tom smislu je inicirano usaglašavanje i potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između dvije strane, koji će, kako je predviđeno, obuhvatati projekte koji će se finansirati od strane kineske EXIM banke, a čija realizacija će doprinijeti daljem ekonomsko-socijalnom razvoju Crne Gore. Pomoćnik Bušković pozdravio je spremnost EXIM banke da podrži finansiranje prioriternih projekata u Crnoj Gori, dok je zajednički konstatovano da smo, u prethodnom periodu, imali izuzetno uspješnu saradnju, te da se, i u narednom periodu, treba fokusirati na njeno dalje unaprijeđenje.

27.08.2012. - Uspješno realizovana druga aukcija državnih zapisa za 2012. godinu

Dana 28.08.2012. godine dospjeli su državni zapisi druge aukcije emitovani 28.02.2012. godine na rok od 182 dana u iznosu od 39.528.500 eura. U skladu s tim, Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore, kao fiskalnog agenta Vlade Crne Gore, 27.08.2012. godine realizovalo aukciju 182-dnevnih državnih zapisa u 2012. godini. Aukcija je uspješno realizovana i na njoj

je učestvovao veći broj domaćih komercijalnih banaka. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa od strane kupaca iznosila je 41.978.500 eura, što je za 2,45 miliona eura više od iznosa koji je ponuđen za prodaju od strane Ministarstva finansija. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 41.978.500 eura, koliko je iznosila ponuda, prihvati ponude i kupi državne zapise u iznosu od 39.528.500. Emisija zapisa i njihova registracija na kupce kod CDA izvršiće se u utorak, 28. avgusta. Prosječna ponderisana kamatna stopa za prihvaćene ponude iznosi 4,73%.

30.08.2012. - Izjava pomoćnika ministra Borisa Buškovića nakon sjednice Vlade

„Važeći Zakon o isplati deviznih sredstava građana položenih kod Dafiment banke ad Beograd i Banke Banke privatne privrede DD Podgorica, položenih preko preduzeća Jugoskandik bio je definisan rok za prijavu i on se odnosio na period od 04. aprila 2008. godine do 04. aprila 2009. godine. U tom periodu pristiglo je ukupno oko pet hiljada i šest stotina prijava građana i nakon usaglašavanja podataka sa Narodnom bankom Srbije, započeli smo proces isplate u julu ove godine. U međuvremenu značajan broj građana se prijavio sa molbom za produženje, odnosno definisanje novog roka tako da smo mi, prema zakonu, predvidjeli da novi rok za podnošenje molbi građana bude 31. januar 2013. godine, što praktično znači, da će svi građani koji se nijesu prijavili u zakonom predviđenom roku, moći odmah nakon usvajanja zakona od strane Skupštine Crne Gore da opet izvrše prijavu, odnosno ostvare svoje pravo po ovom potraživanju... Takođe na ovoj sjednici Vlade usvojen je Memorandum o saradnji kineske Exim banke i Vlade Crne Gore. Memorandumom su takođe definisani budući pravci saradnje sa kineskom Exim bankom odnosno prioritne oblasti koje ćemo imati sa bankom u narednom periodu. Podijeljene su na 4 oblasti, prva oblast se odnosi na razvoj putne infrastrukture, druga se odnosi na razne teme gradskog potencijala u Crnoj Gori, treća oblast se odnosi na razvoj hidroenergetskog potencijala u Crnoj Gori i četvrta oblast se odnosi na nabavku dva kabla za potrebe Barske plovidbe. U principu svi ti projekti su u zreloj fazi i očekujemo da će se nakon potpisivanja ovog memoranduma svi ti projekti intenzivirati i da ćemo u kratkom roku uspjeti da realizujemo nekoliko projekata sa kineskim partnerima, prvenstveno očekujem da će u

kratkom roku biti realizovan projekat nabavke dva nova kabela, kao i da ćemo u narednom periodu imati jasnu sliku o realizaciji drugih projekata koji su definisani ovim memorandumom."

07.09.2012. - Stupio na snagu Sporazum između Crne Gore i Republike Srbije o regulisanju članstva u međunarodnim finansijskim organizacijama i razgraničenju finansijskih prava i obaveza

Razmjenom instrumenata ratifikacije je formalno stupio na snagu Sporazum između Crne Gore i Republike Srbije o regulisanju članstva u međunarodnim finansijskim organizacijama i razgraničenju finansijskih prava i obaveza. S obzirom da je sporazum potpisan u Beogradu, a u skladu sa praksom, razmjena instrumenata ratifikacije obavljena je u Podgorici u Ministarstvu finansija. Protokol o razmjeni dokumenata potpisali su Damir Rašketić, sekretar Ministarstva finansija u ime Crne Gore i Zoran Lutovac, ambasador Srbije u Crnoj Gori u ime Republike Srbije. Nakon ceremonije razmjene, sagovornici su razgovarali o bilateralnim odnosima Crne Gore i Srbije i iskustvima u oblasti finansija i naplate poreza.

10.09.2012. - Uvodno izlaganje Kane Tomašević, predstavnice CFCU sektora na seminaru na temu "Pravila javnih nabavki za ugovore o radovima i ugovore o nabavci robe"

"...U ime Ministarstva finansija čast mi je da vam poželim dobrodošlicu na treću radionicu ciklusa obuka iz javnih nabavki koji organizuje Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći u saradnji sa Upravnom za kadrove i njemačkim konsultantskim kućama GIZ i IEP. Crna Gora se trenutno nalazi u fazi procesa dobijanja

akreditacije za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima. U svijetlu te činjenice ističe se značaj ovog projekta za pripremu crnogorskih institucija i njihovih predstavnika za samostalno upravljanje sredstvima EU. Projekat je namijenjen predstavnicima jedinica za implementaciju projekata u resornim ministarstvima, predstavnicima crnogorskih opština koje su dobile donacije od Evropske unije za realizaciju malih infrastrukturnih projekata, kao i drugim institucijama, uključenim u proces decentralizovanog upravljanja. Danas će najveća pažnja biti usmjerena na ugovore o radovima i ugovore o nabavci robe, dok će se naredne radionice baviti ugovorima o donacijama, projektima finansiranim od strane sredstava EU i na kraju prvim nivoom kontrole u projektima prekogranične saradnje..."

13.09.2012. - Uskoro uspostavljanje E-registra licenci

Vlada je usvojila Uredbu o registru licenci za obavljanje privrednih djelatnosti kojom se utvrđuje sadržaj i način vođenja registra licenci za obavljanje privrednih djelatnosti. Registar licenci će se voditi u elektronskom obliku na internet stranici, portalu registra licenci za obavljanje privrednih djelatnosti - www.licence.me, za čije je održavanje zadužena Privredna komora Crne Gore, uz podršku Ministarstva finansija. Proces reforme biznis licenciranja u Crnoj Gori započet je u maju prethodne godine, a glavni cilj donošenja Uredbe o registru licenci za obavljanje privrednih djelatnosti je povećanje transparentnosti i smanjenje regulatornog rizika za privredne subjekte. To će se ostvariti na način što će se sve informacije o biznis licenciranju, uključujući prijavne formulare, naknade i dokumenta koje je potrebno dostaviti prilikom apliciranja za licencu učiniti dostupnim u on-line formi. Prijavne formulare biće moguće „download“-ovati u formatu koji je pogodan za popunjavanje podataka na kompjuteru i štampanje popunjenih formulara, a gdje bude moguće, postojaće i link na aktivni on-line proces apliciranja kod institucije koja izdaje licencu. Uspostavljanje E-Registra će omogućiti podnosiocima zahtjeva da, uz značajnu uštedu vremena i novca, dobiju sve neophodne informacije i formulare koji se tiču biznis licenci i drugih zahtjeva koji su im potrebni. Ovakav pristup omogućiće jednostavnije, jeftinije i kraće procedure, a u cilju obezbjeđivanja povoljnog ambijenta za što efikasnije obavljanje biznisa i uspostavljanja bolje saradnje Države i građana i stvaranja većeg povjerenja u državne organe.

14.09.2012. - Uspješno realizovana aukcija državnih obveznica

Na Montenegroberzi, uspješno realizovana prva aukcija državnih obveznica koje su emitovane radi isplate neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, a koji imaju pravosnažno rješenje Fonda rada. Na aukciji, tražnja je bila značajno veća od ponude, tako da je prodato svih 3.115 državnih obve-

znica, sa rokom dospijeca 25. jul 2017, vrijednih oko šest miliona eura. Veliko interesovanje domaćih brokera za državne obveznice, dokaz je povjerenja koje imaju u javne finansije i državu kao partnera. Opredijeljenost Vlade Crne Gore da obveznice, čija je nominalna vrijednost 1.926 eura, emituje na domaćem tržištu dokaz je napora koje čini u cilju jačanja crnogorskog tržišta hartija od vrijednosti. Sredstva su namijenjena zaposlenima koji su izgubili posao usljed stečaja ili su bili višak zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena.

18.09.2012. – Analiza osnovnih makroekonomskih kretanja

Najnovija analiza makroekonomskih kretanja ukazuje na više negativnih trendova u Evropi, od kojih su dominantni pad ekonomske aktivnosti i rast inflacije i nezaposlenosti. Usljed ovakvih okolnosti, mnoge zemlje eurozone suočavaju se sa recesionim pritiscima i vrtoglavi rastom budžetskih deficita. Kada je riječ o javnim finansijama Crne Gore, u julu 2012. godine je ostvaren budžetski suficit u iznosu od 22,5 miliona eura. Prihodi budžeta u julu su iznosili 130,8 miliona eura, što je rast od 15,3% u odnosu na jul 2011. godine. Takođe su ostvareni julski prihodi 10,8% viši u odnosu na planirane. U periodu januar – jul 2012, prihodi su ostvareni u iznosu od 604,8 miliona eura, što je, u odnosu na isti period prošle godine, realizacija na nivou od 98,8%. Rashodi budžeta za jul, u iznosu od 108,3 miliona eura, bilježe smanjenje od gotovo 12% u odnosu na isti mjesec prošle godine i na nivou su planiranih. Bruto javni dug na kraju jula iznosio je 1.718,8 miliona eura ili 50,5% procijenjenog BDP-a. Neto javni dug je, na kraju jula, iznosio 1.558 miliona eura, odnosno 45,8% procijenjenog BDP-a. Turizam bilježi rast iznad očekivanja. Broj gostiju koji su posjetili Crnu Goru u toku prvih sedam mjeseci je za 4,6% veći u odnosu na isti period prošle godine. Takođe je, u istom periodu, i broj ostvarenih noćenja 6,1% veći u odnosu na uporedni period prošle godine. Stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u julu je iznosila 12,4% (u julu 2011. iznosila je 12,6%), dok se broj zaposlenih u julu 2012. povećao 1,5% u odnosu na isti mjesec prošle godine. Prosječna bruto zarada u julu iznosila je 716 eura i njen prosjek u periodu januar-jul 2012. godine je 0,7% veći u odnosu na isti period prošle godine. Ukupna spoljno-trgovinska razmjena u periodu januar - jul 2012. godine iznosila je 1.254,6 miliona eura, što je za 1% niže u odnosu na isti period prošle godine. Preliminarni rezultati za prvih šest mjeseci 2012. pokazuju da je neto priliv stranih investicija iznosio 144,9 miliona eura, što je za 21% niže u odnosu na isti period 2011. godine. Neizvjesnost na svjetskom finansijskom tržištu i nepovoljna kretanja u zemljama eurozone uslovlila su nesigurnost ulaganja i manju zainteresovanost stranih investitora na svim tržištima, pa i u Crnoj Gori.

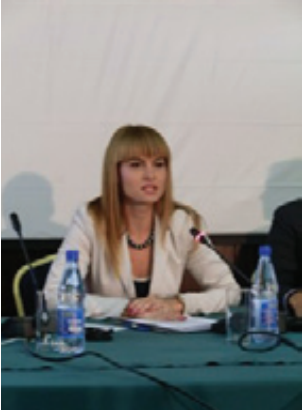
21.09.2012. – Održana druga runda pregovora radi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Republike Austrije

U periodu od 17. do 19. septembra 2012. godine, u Podgorici je održana druga runda pregovora između delegacija Crne Gore i Republike Austrije, u vezi sa zaključivanjem Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i na imovinu. U toku pregovora, postignuta je saglasnost o pitanjima koja su ostala otvorena nakon prve runde pregovora i usaglašen nacrt ugovora, na koji vlade država ugovornica treba da daju pozitivno mišljenje, nakon čega će uslijediti potpisivanje ugovora. Obje delegacije su iskazale očekivanje da će uskoro doći do potpisivanja ugovora, čime bi se obezbijedilo eliminisanje dvostrukog oporezivanja dohotka rezidenata obje države ugovornice, uklanjanje poreskih prepreka za strana ulaganja, primjenjivanje načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica država ugovornica, unapređenje naučne, kulturne i sportske saradnje, kao i političkih odnosa država ugovornica.

21.09.2012. – Počela izrada Pretpristupnog ekonomskog programa za Crnu Goru

U Međunarodnoj školi za javnu administraciju (ReSPA), održan seminar Ministarstva finansija na temu pripreme Pretpristupnog ekonomskog programa za Crnu Goru. Ovim seminarom otpočeo je rad na izradi Pretpristupnog ekonomskog programa (PEP) za Crnu Goru, koji će obuhvatati period od 2012. do 2015. godine. Izrada ovog dokumenta obaveza je Crne Gore, kao kandidata za ulazak u Evropsku uniju, u okviru multilateralnog fiskalnog nadzora. Ministarstvo finansija je prvi PEP pripremilo prethodne godine, što predstavlja kontinuitet u izradi dokumenta sličnog tipa, jer od 2006. godine učestvujemo u izradi Ekonomskog fiskalnog programa, kao srednjoročnog strateškog dokumenta u okviru dijaloga o ekonomskoj politici Crne Gore sa EU. Pretpristupni ekonomski program definiše ekonomsku politiku i strukturne reforme koje treba dovršiti radi uspješnog pridruživanja Evropskoj uniji u trogodišnjem periodu. Osnovni benefit koji se postiže pripremom PEP-a jeste da se zemljama olakšava kreiranje konzistentne ekonomske politike, s obzirom da se program ažurira svake godine i daje obrazloženje eventualnog odstupanja od parametara postavljenih u prethodnoj godini. Strukturu PEP-a čine: makroekonomski okvir, javne finansije i strukturne reforme.

24.09.2012. - Izjava pomoćnice ministra finansija, Bojane Bošković, na konferenciji „Jačanje transparentnosti i odgovornosti – kako da Partnerstvo otvorenih vlada funkcioniše u Crnoj Gori“

"...Inicijativa Partnerstva otvorenih vlada jeste zajednička inicijativa američkog predsjednika i predsjednice Brazil, a cilj te inicijative je da pomogne vladama da budu što transparentnije, efikasnije i odgovornije. Crna Gora je prihvatila deklaraciju Partnerstva otvorenih vlada, nakon toga smo ostvarili saradnju sa američkom ambasadom koja je kontaktna tačka u ime Sekretarijata inicijative Partnerstva otvorenih vlada. Nakon toga smo u saradnji sa američkom ambasadom odabrali nevladine organizacije koje su bile zainteresovane da učestvuju u cijelom ovom projektu, a to su iz Crne Gore CDT, MANS, Institut alternativa i Centar za razvoj nevladinih organizacija. Održali smo niz sastanak prije nego što smo pripremili akcioni plan i zaista, u ime Vlade, možemo reći da smo ponosni kako je tekla saradnja. Akcioni plan otvorenih vlada je sastavljen tako da sadrži pet ključnih oblasti, od kojih jedna treba da bude ono što će biti prioritet jedne zemlje koja bi trebalo da ispuni u narednih godinu dana. Mi smo u saradnji sa nevladinim sektorom dogovorili da dva prioriteta budu oblasti poboljšanja javnih usluga i povećanje javnog integriteta. Mjere koje sadrži akcioni plan su usmjerene na unapređenje pet oblasti i to su: poboljšanje javnih usluga, koje uključuje unapređenje poslovnog ambijenta, kontakta sa građanima, razvoj e-peticije, sprovođenje javnih rasprava, povećanje javnog integriteta, što uključuje mjere koje se odnose na korupciju, pristup informacijama, kampanja za finansije reformi slobode medija i građana, kao i efikasno upravljanje javnim resursima, što uključuje budžet, prirodne resurse, i međunarodne pomoći..."

23.10.2012. godine - Izjava pomoćnice ministra finansija Bojane Bošković povodom izvještaja Doing business-a

"Doing business, odnosno izvještaj o lakoći poslovanja je izvještaj koji publikuje Svjetska banka i koji rangira ekonomije svijeta sa aspekta lakoće obavljanja biznisa. Ovogodišnji izvještaj obuhvata 185 zemalja, za razliku od prošlogodišnjeg kada je bilo obuhvaćeno 183 zemlje

i naravno rangiraju se sa aspekta lakoće obavljanja biznisa. Region koji je ove godine rangiran sa najviše reformi i sa aspekta najviše unapređenja sa aspekta lakoće obavljanja biznisa jeste region istočne Evrope i centralne Azije, kome pripada i Crna Gora. 185 zemalja ove godine napravilo je ukupno 201 reformu- prvih top 10 zemalja se nije promijenio u odnosu na prethodni izvještaj, i dalje redosled je isti. Singapur je zemlja ostvaruje najbolje rezultate sa aspekta lakoće obavljanja biznisa. Ono što je bitno napomenuti jeste da je najviše reformi napravljeno kod indikatora za počinjanje biznisa, odnosno u ovogodišnjim reformama su procedure vrijeme trajanja registracije biznisa sa svjetskog prosjeka od 50 dana smanjeno na 30 dana i troškove registracije biznisa takođe su smanjene..."

30.10.2012. godine - Seminar na temu "Pripreme aktivnosti za uspostavljanje decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima u Crnoj Gori"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) organizovao je seminar na temu "Pripreme aktivnosti za uspostavljanje decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima u Crnoj Gori". Plan obuka obuhvata najvažnije tematske cjeline Priručnika o procedurama: horizontalna pitanja, procedure ugovaranja i finansijsko upravljanje. Cilj seminara je bliže upoznavanje operativnih struktura sa procesom i fazama u decentralizovanom upravljanju, značajem upravljanja ljudskim resursima, izvještavanjem o nepravilnostima i upravljanjem rizicima, kada su pretprijetna sredstva u pitanju.

01.11.2012. godine - Održana druga runda pregovora radi zaključivanja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Države Katar

U Podgorici je, 31. oktobra i 1. novembra, održana druga runda pregovora između delegacija Crne Gore i Države

Katar u vezi sa zaključivanjem Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak. Pregovori su rezultirali potpunom usaglašenošću teksta Ugovora i njegovim parafiranjem, a takođe je potpisan i usaglašeni zapisnik o pregovorima. Obje delegacije su iskazale spremnost da se što prije uslijedi potpisivanje ugovora, kao i njegove ratifikacije, čime bi se eliminisalo dvostruko oporezivanja dohotka rezidenata obje države ugovornic i obezbijedilo uklanjanje poreskih prepreka za strana ulaganja, primjenjivanje načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica država ugovornica, unapređenje naučne, kulturne i sportske saradnje, kao i političkih odnosa država ugovornica. Potpisivanje Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja je preduslov za intenziviranje ekonomskih odnosa i saradnje između dvije zemlje, kao i privlačenje investicija jer se stvara pravni osnov za otklanjanje dvostrukog oporezivanja zarada zaposlenih, prihoda od samostalnih djelatnosti, kamata, dividendi, autorskih naknada, prihoda od kapitala.

06.11.2012. godine - Oktobarski prihodi iznad plana i ostvarenja u prethodnoj godini

Oktobarski budžetski prihodi iznosili su 98,3 miliona eura i veći su za 8,3% u odnosu na isti mjesec prošle godine i za 1% u odnosu na planirane. Najveći porast naplate zabilježen je kod prihoda po osnovu doprinosa i isti su 25% veći u odnosu na oktobar 2011. godine, kao i kod prihoda po osnovu poreza na dohodak (prihodi po ovom osnovu su 18% veći u odnosu na isti mjesec prošle godine). Po osnovu PDV-a, ostvaren je porast prihoda za 10% u odnosu na oktobar prošle godine. Najznačajnija negativna odstupanja u toku oktobra ostvarena su kod prihoda po osnovu naknada, čemu je doprinijelo ukidanje ekoloških naknada, i prihoda po osnovu carina, i to usljed implementacije CEFTA i STO sporazuma. Ostvareno povećanje prihoda u oktobru uslovalo je i uvećanje kumulativnog iznosa, odnosno prihoda u periodu od 01.01.2012. do 31.10.2012. godine, koji su na nivou prošlogodišnjih za isti uporedni period. Ovo znači da je, u odnosu na prošlu godinu, nadomješten značajan pad prihoda evidentiran u prvom kvartalu godine, a koji je bio uslovljen slabijim intenzitetom ekonomske aktivnosti usljed vremenskih neprilika.

14.11.2012. godine - Održan seminar na temu "Pravila i procedure javnih nabavki u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) organizovao je seminar na temu "Pravila i procedure javnih nabavki u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa saradnje". Cilj seminara bio je bliže upoznavanje krajnjih korisnika projekata u okviru IPA Jadranskog prekograničnog programa, sa pravilima i procedurama javnih nabavki, čije je poznavanje neophodno prilikom implementacije projektnih aktivnosti.

15.11.2012. godine - Održan seminar na temu "Javne nabavke prema EU pravilima"

U Ministarstvu finansija, organizovan je seminar na temu javnih nabavki prema EU pravilima. S tim u vezi, plan obuka obuhvata najvažnije tematske cjeline Priručnika o procedurama: horizontalna pitanja, procedure ugovaranja i finansijsko upravljanje. Cilj seminara je bliže upoznavanje u operativnim strukturama sa Praktičnim vodičem za procedure sklapanja ugovora za spoljne aktivnosti Evropske Unije (PRAG-om), kao i sa sprovođenjem procesa javnih nabavki za različite tipove ugovora.

20.11.2012. godine - U Briselu održan sastanak Pododbora o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici

U Briselu je održan sastanak Pododbora o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici. Pododbor za ekonomiju, finansije i statistiku je jedan od zajedničkih pododbora ustanovljenih od strane Evropske komisije i Crne Gore, sa ciljem redovnog praćenja i analize sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Predstavnici crnogorskih institucija prezentirali su kolegama iz Evropske komisije ažurirane i detaljne informacije o postignutom napretku, s akcentom na ključne aktivnosti koje su sprovedene u periodu od prethodnog sastanka. U oblasti ekonomije razgovarano je o makroekonomskim kretanjima, razvoju i reformi finansijskog sektora, liberalizaciji kretanja kapitala i sistemu plaćanja. U dijelu sastanka posvećenom javnim finansijama, bilo je riječi o budžetskoj politici i upravljanju javnim dugom. Predmet pažnje bilo je i jačanje konkurentnosti ekonomije, a razmatrana su i pitanja javne unutrašnje finansijske kontrole, spoljne revizije i statistike. Na sastanku je zajednički konstatovano da je, u veoma teškom ekonomskom kontekstu, ostvaren napredak u očuvanju makroekonomske stabilnosti, što je

postignuto sprovođenjem ekonomske politike fokusirane na stabilizaciju privrede i javnih finansija, kroz fiskalnu konsolidaciju i implementaciju strukturnih reformi. Takođe, bankarski sektor se oporavlja, što se ogleda u rastu depozita. Napredak je ostvaren i na poljima olakšanja ulaska na tržište, stečajne procedure i izvršnog postupka.

29.11.2012. godine - Biće ostvaren projektovani ekonomski rast od 0,5% u 2012. godini

Vlada je svojila Jesenju analizu makroekonomskih trendova i strukturnih reformi - 2012. godine. Analizom je obuhvaćena procjena makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za 2012. godinu, plan javnih finansija za 2013. i projekcija makroekonomskih indikatora za period 2013-2015. godine. Istovremeno, dat je pregled realizacije ekonomske politike u prva tri kvartala 2012. godine. Analiza ukazuje da je 2012. godina bila jedna od težih u ekonomskom smislu, kako u Crnoj Gori, tako u regionu i eurozoni, koja je i zvanično zabilježila recesiju u prvoj polovini godine, dok se nastavak negativnog trenda, prema procjeni Evropske komisije, očekuje i do kraja godine... Recesioni pritisci u regionu i Evropi, uz ekstermno loše vremenske prilike tokom prvog kvartala, na koje ljudski faktor nema uticaj, itekako su uticali na sve vrste djelatnosti i usporili finansijske tokove, dovodeći do ekonomskog pada od 2,4% u prvom kvartalu. Ipak, pripreme za ljetnju sezonu i pozitivni pomaci u poljoprivredi uticali su na oporavak ekonomije od 0,3% u drugom kvartalu. Kako treći kvartal, koji sa 32% učestvuje u stvaranju ukupnog BDP-a, karakterišu rast u sektoru usluga i u proizvodnji električne energije, kao i dobra naplata prihoda, Analizom je potvrđeno da je realno očekivati ostvarivanje procjene Ministarstva finansija o rastu od 0,5% u 2012. godini... Sporiji ekonomski rast, rigidnost mandatornih budžetskih izdataka i rastući poreski dug, uticali su na procjenu fiskalnih tokova do kraja godine. Tako je preliminarna procjena deficita budžeta na nivou od 4,1% BDP-a, a državnog duga na nivou od 52,06% u 2012. godini. U nastavku Analize se konstatuje da je nastavak implementacije postojećih i pripremnih aktivnosti za primjenu novih strukturnih reformi obilježio i 2012. godinu. Potrebe za fiskalnom konsolidacijom i povećanjem konkurentnosti ekonomije dale su prioritet uvođenju fiskalnih pravila u cilju fiskalne konsolidacije, izmjenama opšteg kolektivnog ugovora u pravcu povećanja fleksibilnosti na tržištu rada i olakšavanju uslova za dobijanje građevinskih dozvola, u skladu sa preporukama međunarodnih „rating“ izvještaja...

03.12.2012. godine - Održan seminar na temu "Prvi nivo kontrole u prekograničnim programima"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), u saradnji sa Upravom za kadrove i njemačkim konsultantskim kućama, GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) i IEP (Institute für Europäische Politik), organizovao je trodnevni seminar na temu: Prvi nivo kontrole u prekograničnim programima, predstavlja nastavak ciklusa obuka iz oblasti javnih nabavki i upravljanja EU projektima. Osnovni cilj seminara odnosi se na upoznavanje učesnika sa pojmom prvog nivoa kontrole, budžetskim stavkama koje se prijavljuju, ali i sa prihvatljivim i neprihvatljivim troškovima u programima prekogranične saradnje.

05.12.2012. godine - Dodijeljeni sertifikati redovnim polaznicima ciklusa obuka na temu "Decentralizovano upravljanje IPA sredstvima"

U prostorijama Uprave za kadrove je upriličena dodjela sertifikata polaznicima ciklusa obuka na temu "Decentralizovano upravljanje IPA sredstvima", u okviru programa "Evropske integracije jugoistočne Evrope", u kom je akcenat stavljen na prekograničnu saradnju i razmjenu iskustava zemalja. Ciklus obuka pomenutog programa predstavlja dio Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ovogodišnji program obuka sačinjavalo je šest trodnevnih radionica, koje su se bavile aktuelnom temom - decentralizovanim sistemom upravljanja EU sredstvima, nakon čega su obrađene karakteristike i procedure koje se primjenjuju kod javnih nabavki, za sve tipove ugovora (usluge, okvirni ugovori, nabavka robe, radovi, donacije). Ciklus obuka je zaključen temama koje se odnose na finansijski aspekt upravljanja EU fondovima (finansijsko upravljanje i prvi nivo kontrole za prekogranične programe). Program profesionalnog usavršavanja omogućio je predstavnicima naših institucija da uspostave kontakt i razmjene iskustava sa kolegama iz hrvatske Središnje agencije za finansiranje i ugovaranje, koja uspješno implementira projekte finansirane iz sredstava EU na decentralizovan način...

07.12.2012. godine - Seminar na temu "Finansijsko upravljanje IPA sredstvima"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) je organizovao seminar na temu "Finansijsko upravljanje IPA sredstvima". Seminar, na temu "Finan-

sijsko upravljanje IPA sredstvima", imao je za cilj bliže upoznavanje zaposlenih u operativnim strukturama sa osnovnim principima finansijskog upravljanja IPA sredstvima, imajući u vidu da korišćenje sredstava mora biti prikazano precizno, dosljedno, na efikasan i djelotvoran način, prateći najbolju međunarodnu praksu zdravog finansijskog upravljanja.

S tim u vezi, prisutni su imali priliku da se bliže upoznaju sa procedurama planiranja budžeta, kako sredstava namijenjenih za nacionalno kofinansiranje, tako i dijela sredstava finansiranih od strane Evropske komisije, kao i samim procesom izvještavanja i plaćanja.

14.12.2012. godine – Vlada utvrdila Prijedlog Zakona o budžetu za 2013. godinu

Prijedlog Zakona o budžetu za 2013. godinu uvažava negativne posljedice krize i nezadovoljavajuće trendove i regionu i Evropi i, kao takav, definiše osnovni princip fiskalne politike za narednu godinu – nastavak konsolidacije javnih finansija. Dalja konsolidacija podrazumijeva smanjenje državne i javne potrošnje i povećanje poreskih prihoda, kroz spovođenje mjera za suzbijanje sive ekonomije, smanjenje poreskih potraživanja i širenje poreske osnovice. Budžet za 2013. godinu baziran je na projekciji realnog rasta ekonomije u iznosu od 2,5%. Projektovana stopa rasta zasniva se na pretpostavci da će se prirodni (klimatski) uslovi kretati u granicama normale, čime bi se obezbijedio rast ekonomije od 1,3%, koliko je procijenjen negativan uticaj ekstremnih vremenskih nepogoda u 2012, uz stvarni rast ekonomije od 1,2%. Predlogom Zakona o budžetu za 2013. godinu predviđeni su prihodi budžeta u iznosu od 1.161,80 miliona eura ili 33,26% BDP-a. Prihodi su planom budžeta uvećani za 11,74 miliona eura, imajući u vidu procijenjenu realnu stopu rasta ekonomije od 2,5% u 2013. godini i mjere koje će biti preduzete na prihodnoj strani budžeta, a rezultiraće efikasnijom poreskom naplatom, odnosno smanjivanjem obima sive ekonomije. Za narednu godinu, budžetska potrošnja planirana je u iznosu od 1.257,1 milion eura ili 35,99% BDP-a, što je niže u odnosu na rebalansom planirani iznos za 2012. godinu, prema kojem je iznosila 37,91% BDP-a. Ovaj trend smanjivanja učešća potrošnje u bruto domaćem proizvodu odraz je savjesne i odgovorne fiskalne politike i jedini i pravi način stabilizacije naših javnih finansija na srednji i dugi rok. Za narednu godinu planirano je smanjenje deficita u odnosu na iznos definisan ovogodišnjim rebalansom (po kome je deficit

planiran na nivou od 3,31% BDP-a), kao i u odnosu na procijenjeno ostvarenje deficita za 2012. godinu (4,14% BDP-a).

Planirani deficit za 2013. godinu iznosi 95,29 miliona eura, što predstavlja 2,73% BDP-a i ispod je nivoa definisanog kriterijumima iz Mاستrihta. Prijedlogom Zakona o budžetu za 2013. godinu planirano je izdavanje garancija vrijednih 66,2 miliona eura, i one su, u cilju pružanja podrške dinamiziranju ekonomske aktivnosti, opredijeljene prvenstveno za razvojne projekte (pomorska industija, energetika,...). Problem nelikvidnosti i nedostupnosti kredita privredi direktno se odražava na naplatu prihoda, stoga će u 2013. biti neophodno zaduživanje u visini obaveza za otplatu glavnice kredita, finansiranje deficita i stvaranje fiskalnih rezervi, dok će izvori finansiranja zavisiti od procjene uslova na tržištima kapitala. Uprkos potrebi racionalizacije javne potrošnje, nije došlo do umanjenja razvojne komponente, odnosno kapitalnog budžeta, koji je planiran je na nivou od 65,6 miliona eura, odnosno 1,86% BDP-a, što odgovara nivou kapitalnog budžeta definisanog Rebalansom za 2012. godinu...

27.12.2012. godine – Vlada usvojila Informaciju o Pretpristupnom ekonomskom programu za Crnu Goru 2012–2015. godine

Vlada je na sjednici usvojila Informaciju o Pretpristupnom ekonomskom programu (PEP) za Crnu Goru 2012–2015. godine. Riječ je o dokumentu koji je svaka država, kandidat za ulazak u Evropsku uniju, obavezna da pripremi u okviru multilateralnog fiskalnog nadzora. Crna Gora, inače, od 2006. godine učestvuje u izradi Ekonomskog i fiskalnog programa, kao srednjoročnog strateškog dokumenta u okviru dijaloga o ekonomskoj politici Crne Gore sa EU, a sa sticanjem statusa kandidata u obavezi je da Evropskoj komisiji dostavi Pretpristupni ekonomski program (PEP). Pretpristupni ekonomski program definiše ekonomsku politiku i strukturne reforme koje treba dovršiti radi uspješnog pridruživanja Evropskoj uniji u narednom trogodišnjem periodu. Ovaj dokument predstavlja osnov za kreiranje konzistentne ekonomske politike, sa ciljem povećanja konkurentnosti crnogorske ekonomije, ublažavanja negativnih efekata novog talasa krize, te uspostavljanja stabilne osnove za dugoročno održivi rast. Kako se radi o dokumentu koji predstavlja i instrument unapređivanja saradnje između Evropske komisije i zemlje kandidata, Ministarstvo finansija je uložilo značajne napore u pravcu poboljšanja institucionalnih, analitičkih i statističkih kapaciteta u oblasti makroekonomskog programiranja i fiskalne analize u cjelini.

Ivona Mihajlović,
asistent portparola

Evropske integracije u 2012. godini

Mr Branka Rogošić

UVOD

Dobijanje zelenog svjetla za početak pregovora sa Evropskom unijom u junu 2012. godine predstavlja potvrdu napora Crne Gore na putu evropskih integracija, ali i veliki test za primjenu EU standarda. Otpočinjanje procesa pregovora u značajnoj mjeri uvećava odgovornost državne uprave da unapređenom koordinacijom, sposobnostima i znanjem doprinese izvršavanju obaveza na evropskom putu.

U tom smislu su intenzivne aktivnosti Ministarstva finansija na polju evropskih integracija i međunarodnoj saradnji nastavljene i tokom 2012. godine, i to u okviru redovnih sastanaka pododbora i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, implementacije projekata iz IPA fondova, kao i kontinuiranim aktivnostima u cilju ispunjavanja zahtjeva EK za prenos odgovornosti za upravljanje EU sredstvima. Takođe je nastavljena saradnja sa Ministarstvom finansija Holandije kroz Bilateralni program saradnje za 2012. godinu, u vidu održavanja seminara za predstavnike Ministarstva finansija Crne Gore. Redovno izvještavanje o praćenju realizacije obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i priprema Priloga izvještaju EK o napretku Crne Gore za 2012. bile su, takođe, aktivnosti Odjeljenja za evropske integracije tokom prethodne godine.

REDOVNI GODIŠNJI SASTANCI SA EK

Drugi sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje između Crne Gore i Evropske unije održan je u julu 2012. godine, na kome su prezentovane ažurirane informacije

koje se odnose na slobodu, pravdu i bezbjednost, trgovinu, industriju, carine i poreze, poljoprivredu i ribarstvo, unutrašnje tržište i konkurenciju, inovacije, informatičko društvo i socijalnu politiku, transport, životnu sredinu, energetiku i regionalni razvoj. Na sastanku je konstatovano da je Crna Gora ostvarila mjerljive rezultate u svim oblastima, kako u usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, tako i u sprovođenju SSP-a i primjeni evropskih standarda.

Tokom 2012. nastavljena je i formalna komunikacija sa EK i u formi Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Na sastanku ovog Pododbora zajednički je konstatovano da je, u veoma teškom ekonomskom kontekstu, postignut napredak u očuvanju makroekonomske stabilnosti, što je ostvareno ekonomskom politikom fokusiranom na stabilizaciju privrede i javnih finansija, kroz fiskalnu konsolidaciju i implementaciju strukturnih reformi. EK je ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa naporima koji se odnose na fiskalnu konsolidaciju, što je od posebnog značaja za javni i poreski dug. Takođe je istaknuto da se bankarski sektor oporavlja, što se ogleda u rastu depozita. Napredak je ostvaren i vezano za olakšanje ulaska na tržište, stečajne procedure i izvršni postupak.

JEDINICA ZA IMPLEMENTACIJU PROJEKATA

U toku 2012. godine uspješno su realizovani i otpočeli novi projekti u okviru IPA programa koje finansira Evropska unija:

- Uspješno je završen IPA 2009 projekat „Jačanje državne revizorske institucije u Crnoj Gori“ koji je trajao 24 mjeseca, a imao je za cilj efektivnu provjeru sistema

upravljanja i kontrole EU i javnih sredstava u Crnoj Gori. Vrijednost projekta je bila 1.200.000 eura, od čega je iz IPA fondova izdvojeno 800.000 eura, dok je 400.000 eura doniralo njemačko federalno Ministarstvo za ekonomsku sardanju i razvoj;

- Jedinica za implementaciju projekata prisustvovala je Upravnim odborima tekućih projekata, kao što su "Strategija razvoja Crne Gore i Nacionalni plan razvoja", kao i "Jačanje sistema upravljanja i kontrole finansijske pomoći Evropske unije Crnoj Gori". Projekti se realizuju planiranom dinamikom;

- U martu 2012. otpočeo je IPA 2010 projekat "Nadogradnja IT kapaciteta Poreske uprave" čiji je cilj podrška Vladi Crne Gore kod fiskalnog planiranja i maksimalne naplate poreza u cilju stvaranja stabilnih budžetskih prihoda u Crnoj Gori. Vrijednost projekta je 667.000 eura, od čega je 167.000 eura nacionalno kofinansiranje;

- U avgustu 2012. otpočeo je tvining projekat Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma "Jačanje borbe protiv pranja novca", čiji je cilj jačanje pravnog i regulatornog okvira za borbu protiv pranja novca i izvršnog sistema. Vrijednost projekta je 250.000 eura i trajeće 6 mjeseci;

- Jedinica za implementaciju projekata, u saradnji sa Sektorom za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći i Upravom za javne nabavke, pripremila je Projektni zadatak (Terms of reference) za projekat "Razvoj kapaciteta i detaljan dizajn sistema e-nabavki", koji se finansira kroz okvirni ugovor. Vrijednost projekta je 200.000 eura, a period realizacije projekta je jun 2012 – jun 2013;

- Tokom 2012. finalizovan je Opis projekta (Project Fiche) za IPA 2012/2013 program, koji se ogledao u sektorskom pristupu programiranja, tako da je u okviru sektora Reforma javne uprave odobren opis projekta "Jačanje upravljanja EU fondovima i administrativnih procedura". Korisnici ovog projekta su Uprava za kadrove i Ministarstvo finansija, a ukupna vrijednost projekta je 1.400.000 eura, od čega je 100.000 eura nacionalno kofinansiranje.

- Jedinica za implementaciju projekata u Ministarstvu finansija radila je na pripremi odgovarajućih dokumenta koji su bili dio akreditacionog paketa za fazu Ocjene usklađenosti za komponente I i II. Ovi dokumenti su obuhvatili popunjene anekse iz Priručnika o procedurama, koje označavaju spremnost operativnih struktura u preuzimanju obaveza u decentralizovanom sistemu upravljanja. Nakon dostavljanja akreditacionog paketa, uslijedila je revizija nezavisne revizorske kuće, KPMG, koji su sa našom jedinicom vršili razgovore u cilju provjere znanja i razumjevanja odgovornosti koja nas čeka u budućem periodu.

IPA ODBORI ZA PRAĆENJE PROGRAMA IPA

U junu i decembru 2012. godine održana su dva Odbora za praćenje IPA programa (IPA Monitoring Committee), koji se organizuju na polugodišnjem ili godišnjem nivou

u cilju praćenja implementacije projekata u okviru programa IPA, ocjene postignutih rezultata u sprovođenju ovog programa i u cilju praćenja aktivnosti koje se tiču pripreme za korišćenje III, IV i V komponente i uvođenja decentralizovanog sistema upravljanja fondovima EU. Projekti od značaja za Ministarstvo finansija koji su ocijenjeni kao uspješni su "Pomoć Crnoj Gori u približavanju EU standarda u statistici" i "Pristupanje unutrašnjem tržištu". Predstavnici Evropske komisije prezentovali su status IPA komponenti u Crnoj Gori, kao i dostignuća ali i slabosti koje su uočene tokom upravljanja IPA projektima.

BILATERALNI PROGRAM SARADNJE MINISTARSTVA FINANSIJA HOLANDIJE I MINISTARSTVA FINANSIJA CRNE GORE

Predstavnici Ministarstva finansija Crne Gore i Ministarstva finansija Holandije potpisali su Bilateralni program saradnje za 2012. godinu, koji se bazira na obnovljenom Memorandumu o saradnji koji su predstavnici dva ministarstva potpisali u decembru 2010. godine.

Program se odnosio na tehničku pomoć i saradnju dva ministarstva u 2012. godini, a obuhvatio je organizovanje studijskih posjeta, seminara, savjetodavnih misija i obuke na radnom mjestu za službenike Ministarstva finansija Crne Gore, kao i kontinuiranu razmjenu informacija i preporuka. Bilateralnim programom definisane su sljedeće oblasti saradnje: centralna harmonizacija finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnja revizija u javnom sektoru, vještine komuniciranja i pregovaranja, oporezivanje, upravljanje javnim troškovima, kao i prisustvo kursivima koje organizuje „Center of Excellence in Finance (CEF)” u Ljubljani.

IZVJEŠTAJ O EK NAPRETKU CRNA GORE ZA 2012. GODINU

Crnoj Gori je u oktobru 2012. uručen Izvještaj o napretku za 2012. godinu, u kojem je zaključeno da je Crna Gora postigla uspjeh u ispunjavanju sedam ključnih prioriteta iz Mišljenja i postigla vidljiv napredak. Značajan napredak ostvaren je u oblasti slobodnog kretanja kapitala, statistike, javnih nabavki, oporezivanja, carinske unije i finansijske kontrole.

Do kraja 2012. godine oformljene su strukture za 10 pregovaračkih poglavlja u kojima je 27 predstavnika Ministarstva finansija.

Mr Branka ROGOŠIĆ,
samostalni savjetnik II
Odjeljenje za evropske integracije

Osvrt na poresku politiku u 2012. godini

Ministarstvo finansija je tokom 2012. godine intenziviralo aktivnosti na unapređenju poreskog sistema Crne Gore, vodeći računa o osnovnim principima poreske politike i daljem usaglašavanju sa pravom i praksom Evropske unije.

Kod kreiranja poreske politike, osnovno opredjeljenje je primjena konkurentnih poreskih stopa sa što većom poreskom bazom i što manjim brojem poreskih izuzeća i olakšica u cilju podsticanja novih investicija.

Polazeći od ekonomske situacije, mjere poreske politike bile su usmjerene na ublažavanje posljedica finansijske krize i prevazilaženje problema nelikvidnosti, uključujući primjenu instituta reprograma poreskog i neporeskog duga, plaćanja poreza na dobit u ratama, kao i odloženog plaćanja carinskog duga.

Jedan od prioriteta poreske politike u prethodnoj godini odnosio se na intenziviranje aktivnosti na polju suzbijanja sive ekonomije, prije svega jačanjem institucionalnih i kadrovskih kapaciteta organa inspeksijskog nadzora. Posebna pažnja bila je posvećena prometu akciznih proizvoda i evidentiranju prometa u maloprodaji, kao i na

unapređenju zakonskih rješenja u ovim oblastima, kao najrizičnijim kada je riječ o sivoj ekonomiji. U cilju intenziviranja i bolje koordinacije aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije i sistemskog rješavanja ovog problema, od strane Vlade Crne Gore i nadležnih organa utvrđene su mjere za suzbijanje sive ekonomije za 2012. godinu i formiran Koordinacioni tim za praćenje realizacije mjera. Na ovaj način je uspostavljena efikasnija razmjena podataka i koordinacija aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije između nadležnih organa i intenzivirani su svi vidovi inspeksijskih kontrola. Pozitivni efekti na budžetske prihode i fiskalnu disciplinu potvrdili su opravdanost sistemskog pristupa u rješavanju problema sive ekonomije, kao jednog od Vladinih prioriteta za povećanje budžetskih prihoda i stvaranja boljih uslova za poslovanje.

Imajući u vidu navedena opredjeljenja, Ministarstvo finansija pripremilo je set fiskalnih mjera u cilju povećanja javnih prihoda, pri čemu su prioriteti određivani na način da se izbjegne povećanje stopa osnovnih poreza. Naime, u cilju obezbjeđenja dodatnih prihoda i očuvanja stabilnosti Budžeta Države, tokom 2012. godine, donijeti su sljedeći propisi:

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica** („Službeni list Crne Gore”, broj 14/12), kojim je uvedena poreska olakšica za obavljanje proizvodnih aktivnosti u nedovoljno razvijenim opštinama, u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Zakonom je izvršeno i pravno-tehničko poboljšanje postojećih rešenja u pogledu preciziranja osnovice za oporezivanje nerezidentnih fizičkih lica, definisanja slobodnih zanimanja koja plaćaju porez na prihode od samostalne djelatnosti, bliže procedure oporezivanja prihoda od kapitalnih dobitak, kao i definisanje lica koja su dužna da podnesu godišnju prijavu poreza na dohodak fizičkih lica.

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica** („Službeni list Crne Gore”, broj 14/12) kojim je izvršeno usklađivanje poreskih olakšica koje se odnose na nedovoljno razvijene opštine sa EU pravilima državne pomoći. Novoosnovano pravno lice u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, koje obavlja proizvodnu djelatnost, oslobođeno je plaćanja poreza na dobit za period od osam godina.

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** („Službeni list Crne Gore”, broj 14/12), kojim je poboljšano rješenje u pogledu preciziranja osnovice za plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za zaposlena lica i lica koja ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti. Takođe, izvršene su izmjene koje se odnose na definisanje iznosa najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti). Zakonom je definisano da poreski obveznici koji plaćaju paušalni porez na istu osnovicu, koja predstavlja oporezivi dohodak, plaćaju i doprinose za obavezno socijalno osiguranje.

- **Zakon o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja** („Službeni list Crne Gore”, broj 28/12), kojim je propisana obaveza obračunavanja i plaćanja taksi, i to na: karticu mobilne telefonije, tarifno brojiilo za mjerenje utroška električne energije, kablovski priključak, kao i na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima. Propisane takse, čiju kontrolu obračunavanja i plaćanja vrši poreski organ, prihod su Budžeta Crne Gore. Navedeni zakon je donesen kao zakon temporalnog karaktera i njegova primjena je predviđena do 1. januara 2014. godine. U cilju adekvatne primjene navedenog zakonskog rješenja donijeti su i podzakonski propisi za njegovo sprovođenje, i to Uredba o načinu ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja takse na tarifno brojiilo („Službeni list CG”, br. 44/12) i Pravilnik o obliku i sadržini obrazaca za obračun taksi na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja („Službeni list CG”, broj 35/12).

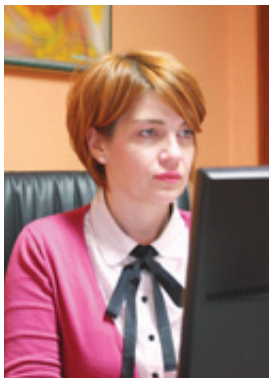
- **Zakon o dopunama Zakona o akcizama** („Službeni list CG”, broj 28/12), kojim se obezbjeđuje unapređenje poreskog sistema, smanjenje sive ekonomije i ostvarenje većih poreskih prihoda. Navedenim zakonskim rješenjem izvršeno je revidiranje akcizne politike za lož ulje i plin koji se koriste za grijanje uspostavljanjem sistema refundiranja dijela plaćene akcize kako bi se uvela efikasnija kontrola i smanjio prostor za zloupotrebe koje su identifikovane u praksi. Bliži uslovi i način povraćaja dijela plaćene akcize, za navedene vrste mineralnih ulja, propisani su Pravilnikom o primjeni Zakona o akcizama („Službeni list CG”, broj 28/12).

- **Zakon o poreskoj administraciji** („Službeni list CG”, broj 28/12), kojim su stvoreni uslovi za efikasniji način plaćanja poreske obaveze, tj. njime je omogućeno prvo plaćanje glavnice poreskog duga, a samim tim i smanjenje poreskog duga na koji će se plaćati kamata. Takođe, navedenim zakonskim rješenjem propisano je i da se poreskom tajnom ne smatraju informacije i podaci o listi poreskih dužnika, koje Poreska uprava objavljuje kvartalno. Odredbama navedenog zakona, dato je ovlašćenje Vladi Crne Gore da svojim propisom utvrdi uslove i kriterijume objavljivanja liste poreskih dužnika, na osnovu čega je i donijeta Uredba o uslovima i kriterijumima objavljivanja liste poreskih dužnika („Službeni list Crne Gore”, broj 56/12), čija je primjena planirana za 1. jul 2013. godine.

- **Zakon o potvrđivanju Ugovora između Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i na imovinu** („Službeni list CG - Međunarodni ugovori”, br. 09/12), koji se primjenjuje od 1. januara 2013. godine. Ovim ugovorom postiže se: eliminisanje dvostrukog oporezivanja dohotka rezidenata; obezbjeđenje fiskalne i pravne sigurnosti; osiguranje pozitivnog dejstva poreskih olakšica radi stimulisanja ulaganja; generalna primjena načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica; unapređenje saradnje poreskih organa.

Pregled najznačajnijih međunarodnih izvještaja u 2012. godini

Marija Radenović

31.01.2012. godine - Crna Gora napredovala deset mjesta u oblasti ekonomskih sloboda

U godišnjem izvještaju Frejzer /Fraser/ instituta za 2011. godinu Crna Gora je napredovala za 10 pozicija i sa ocjenom 7.27 nalazi se na 37. mjestu, na listi koja obuhvata 141 državu. Najveći napredak je prepoznat u oblastima javne potrošnje, „zdrave“ novčane mase koja je u optičaju, nezavisnosti sudstva i u oblasti regulacije tržišta

rada. Stagnacija u dijelu primjenjivosti ugovora i pad u indikatoru „Veličina trgovačkog sektora u odnosu na očekivanu“ obavezuju na preduzimanje daljih mjera u pravcu poboljšanja ovih oblasti. Institut je prepoznao napore koje je Crna Gora uložila i u dijelu ostvarivanja vladavine prava i reforme državne uprave, pri čemu sadašnje ocijene ukazuju da je dalji napredak, i u ovim oblastima, moguć i neophodan. Sudeći po izvještaju, veći stepen ekonomskih sloboda, od zemalja regiona, jedino imaju Albanija, koja se nalazi na 30. i Bugarska na 28. mjestu. Tako su se na listi, iza Crne Gore, našli Rumunija na 48. i zemlje bivše Jugoslavije: Makedonija na 64., Slovenija na 74., Hrvatska na 89., Srbija na 91. i Bosna i Hercegovina na 100. mjestu.

08.03.2013. godine – Preliminarni zaključci redovne misije MMF-a

„Tri godine nakon globalne krize, ekonomski proizvod se skoro oporavio i uslovi u finansijskom sektoru se stabilizuju. Na drugim poljima, kriza i njene reperkusije su i dalje vrlo akutne, to je najvidljivije kod javnog duga koji je velik po obimu i koji nastavlja da raste i smanjenog prostora za likvidnost u ekonomiji. Prvi prioritet je značajno smanjenje potreba za fiskalnim finansiranjem, uz istovremeno snaženje strukturnih reformi, od kojih su najznačajnije one u oblasti tržišta rada, ali i uključujući nastavak napretka u finansijskoj regulaciji i superviziji. Nadležni organi su usvojili odgovarajuće ciljeve; pažnja sada mora biti usmjerena ka identifikaciji potrebnih mjera politike i njihovim ekspeditivnim implementacijama. Ostvaren je značajan napredak nakon finansijske krize i događaja koji su uslijedili nakon toga. Uz rast BDP-a koji se procjenjuje na nekih 2,5 procenata u 2011, realna vrijednost proizvodnje je skoro dostigla nivo koji je imao prije krize u 2008. Pored toga, depoziti nastavljaju da rastu, srezan je deficit tekućeg računa, inflacija je dostigla nivo koji postoji kod trgovinskih partnera, ostvaren je i dodatni napredak u strukturnim reformama, a strane direktne investicije su i dalje iznad 1/10 BDP-a... Zadatak je dvostruke prirode: obnavljanje povećanja rasta, kao i sprovođenje do kraja ambicioznih strukturnih reformi, i nastavak stabilizacije finansijskog sektora; i ponovno dostizanje održivih javnih finansija tako što će se budžet uskladiti sa realnošću nakon naglog rasta... Dok s jedne strane mala ekonomija i njena velika otvorenost podrazumijevaju visok stepen neizvjesnosti kod prognoza i projekcija, srednjoročni izgledi su ugroženi velikim fiskalnim i eksternim debalansima, čak iako međunarodni kontekst postane povoljniji. Dobra vijest je da ambiciozne strukturne reforme mogu da oslobode veliki potencijal Crne Gore, npr. u sektorima energetike i turizma, pa samim tim da dovedu do nužnog usklađivanja koje neće biti na uštrb rasta... Poslovno okruženje je neophodno njegovati i poboljšavati. Crna Gora je zabilježila postojan napredak u različitim istraživanjima poslovnog okruženja. Ipak, žalbe na regulatorne nedostatke i pravne postupke od nekih većih stranih investitora iz metalskog i energetskog sektora mogu nositi sa sobom negativne posljedice po reputaciju Crne Gore kao destinacije za investiranje... Uprkos stabilizaciji, pred bankarskim sektorom je još uvijek dosta posla. Iako su depoziti počeli da se vraćaju, sistem je opterećen visokom stopom nekvalitetnih kredita i rezervisanjem

koje zaostaje. Neophodan je trajni oprez na podsticanju stabilnosti i stvaranju održive osnove za povraćaj kreditiranja u što većim razmjerama... Strma uzlazna putanja javnog duga se mora preokrenuti. U suštini, rast duga odražava postojan fiskalni deficit, bez obzira na snažne napore na kontroli rashoda od strane centralnog budžeta. Konkretno mjere za smanjivanje deficita moraju biti utvrđene bez odlaganja... Značajna usklađivanja treba da proizđu iz smanjenja rashoda. Udio naplate prihoda je i dalje relativno veći u odnosu na druge, dok rashodi ostaju na nivou koji je veći od prosjeka u poređenju sa evropskim tržištima u nastajanju...“

23.05.2012. – Crna Gora napredovala za 4 mjesta

Svjetski ekonomski forum publikovao je novi broj Izvještaja o slobodi globalne trgovine za 2012. godinu. Izvještajem je predstavljen svijet u kojem se trgovina oporavlja u odnosu na pad koji je zabilježen tokom 2009. godine. Naime, trgovina više nije dominantna samo u razvijenim zemljama, već se koncentriše na i okolo zemalja u razvoju... Od zemalja regiona, najbolju poziciju u ovogodišnjem Izvještaju bilježi Slovenija, koja se našla na 33. mjestu od analiziranih 132 ekonomije, pri čemu je ostvaren napredak od 2 mjesta na rang listi. Svoju poziciju je popravila i Crna Gora koja se sa 43. mjesta pomjerila na 39. mjesto, pri čemu je ostvaren rezultat od 4.46. Najveći pomak na rang listi od zemalja regiona je napravila Albanija, koja se pomjerila za 10 mjesta i u ovogodišnjem Izvještaju je zauzela 49. mjesto. Nakon toga slijede Crna Gora i Bugarska, koje su svoju poziciju unaprijedile za 4 mjesta. Crna Gora je u ovogodišnjem Indeksu rangirana na 39. mjestu od 132 analizirane zemlje, što predstavlja napredak od 4 mjesta u odnosu na Indeks 2010, dok je ocjena smanjena za 0.01 i sada iznosi 4.46 (ovogodišnja ocjena ne uključuje komponentu ne-carinske mjere). Najbolju poziciju Crna Gora je ostvarila po osnovu indikatora Upotreba mobilnih telefona (3. mjesto), potom po osnovu indikatora Biznis troškovi terorizma (6. mjesto) i Frekventnost vazdušnog saobraćaja (13. mjesto).

31.05.2012. godine – Agencija Moody's potvrdila kreditni rejting Crne Gore

Kreditna agencija Moody's potvrdila je kreditni rejting

Crne Gore - Ba3 sa stabilnim izgledom što, uz prošlogodišnje poboljšanje izgleda sa negativnog na stabilni, predstavlja veoma dobru vijest i potvrdu napora Vlade Crne Gore da očuva fiskalnu stabilnost i ukupni ekonomski ambijent... U velikom broju indikatora koje Moody's prati i ocjenjuje u svojim izvještajima, Crna Gora ima bolje rezultate od ostalih zemalja sa istim rejtingom, i to: BDP po glavi stanovnika (ovaj indikator je 2,5 puta veći u Crnoj Gori u odnosu na prosjek zemalja sa istim rejtingom), učešće stranih direktnih investicija u BDP-u (ovaj pokazatelj je višestruko bolji), otplata kamata po prihodima i dr. Indikatori u kojima je Crna Gora, u odnosu na druge zemlje sa istim rejtingom, ostvarila slabije rezultate odnose se na veličinu zemlje, diverzifikovanost ekonomije i, usljed toga, povezan visok nivo deficita tekućeg računa... Potvrda ocjene od strane ove renomirane međunarodne kreditne agencije za Ministarstvo finansija predstavlja dodatni podstrek za nastavak sprovođenja politika u pravcu dalje stabilizacije javnih finansija i stvaranja uslova za pozitivne trendove.

13.06.2012. godine - Agencije Standard and Poor's snizila kreditni rejting Crnoj Gori

Kreditna rejting agencija „Standard and Poor's“ snizila je Crnoj Gori kreditni rejting sa ocjene BB na ocjenu BB-. Istovremeno, Crnoj Gori je unaprijeđena ocjena outlook-a sa negativnog na stabilni... Smanjenje rejtinga odražava stav Agencije da se država suočava sa rastućim izazovima u nastojanjima da stabilizuje nivo državnog duga, imajući u vidu slabljenje ekonomije, pritiske koji proizlaze iz potencijalnih obaveza, kao i smanjenje spoljnog finansiranja banaka. Slabiji kreditni rejting, po ocjeni „Standard and Poor's“-a posljedica je i nedovoljno dobre eksterne pozicije Crne Gore i ograničenih administrativnih kapaciteta, kao i nedostatka monetarne fleksibilnosti. Sa druge strane, promjena outlook-a iz negativnog u pozitivni, ohrabruje, posebno imajući u vidu činjenicu da su mnoge članice Evropske unije poput Finske, Luksemburga, Holandije, Austrije, Francuske, Belgije, Estonije, Italije, Slovenije, Portugalije ocijenjene kao zemlje sa negativnim outlook-om. Stabilan outlook je, prema stavu „Standard and Poor's“-a, balans u pogledu rizika od uticaja mogućih daljnjih pogoršavanja u spoljnjem okruženju na spremnost Vlade Crne Gore da nastavi reforme u cilju prevazilaženja ekonomskih slabosti... Zahvaljujući stabilnom outlook-u, Agencija može povećati kreditni rejting,

ukoliko država implementira započete reforme u dijelu tržišta rada i poslovnog okruženja, što bi moglo doprinijeti poboljšanju ekonomske konkurentnosti i diverzifikacije ekonomije, kao i povećavanju kapaciteta u ključnim sektorima, dok bi se spoljnje i fiskalne neravnoteže smanjile.

18.09.2012. - Crna Gora ocijenjena kao najslobodnija zemlja regiona

Fraser institut je objavio Izvještaj za 2012. godinu, koji sadrži procjenu poštovanja ekonomskih sloboda zemalja širom svijeta. Godišnji izvještaj, Economic Freedom of the World, obuhvata 42 različita podataka za mjerenje ekonomske slobode u 144 zemalja svijeta. Prema Izvještaju za 2012. godinu, rezultat za prosjek ekonomske slobode je porastao sa 5.3 (od ukupnih 10 bodova) u 1980. na 6.88 u 2007, ali je opao na 6.79 u 2009. i blago porastao na 6.83 u 2010. godini (posljednja godina za koju su dostupni podaci)... Prema izvještaju Ekonomskih sloboda u svijetu za 2012. godinu, Crna Gora je poboljšala svoju poziciju za 9 mjesta i sa ocjenom 7.54 nalazi se na 28. mjestu, na listi koja obuhvata 144 države, što ukazuje na veću slobodu i konkurentnost. Obradeni podaci se odnose na 2010. godinu. Globalni prosjek iznosi 6.83. Crna Gora je u prethodnom izvještaju zauzimala 37. mjesto, uz rezultat od 7.27. U odnosu na Indeks 2009. godine, bolje ocjene Crna Gora je zabilježila u četiri od pet oblasti: veličina državne uprave, pravna regulativa i poštovanje imovinskih prava, „zdrava“ novčana masa koja je u opticaju i sloboda međunarodne trgovine. U okviru oblasti kontrola privrede, tržišta rada i bankarskog sektora ostvareno je malo pogoršanje ocjene (sa 8.01 na 7.9). Na ovaj način, Crna Gora je ocijenjena kao najslobodnija zemlja regiona. Tako su se na listi, iza Crne Gore, našli Rumunija na 36, Albanija na 42, Bugarska na 45, Makedonija na 73, Hrvatska na 84, Slovenija na 92, Bosna i Hercegovina na 93 i Srbija na 102. mjestu.

23.10.2012 godine - Crna Gora u novom Doing Business Izvještaju napredovala pet mjesta

U Izvještaju Svjetske banke o lakoći poslovanja za peri-

od jul 2011 – jun 2012. godine (Doing Business 2013), Crna Gora je zauzela 51. mjesto od ukupno rangirane 185 zemlje. U poređenju sa prošlogodišnjim Izvještajem, Crna Gora je u ukupnom rangu ostvarila napredak za 5 mjesta. Lakoća poslovanja mjeri se u 10 oblasti poslovne regulative. U kategoriji započinjanja biznisa Crna Gora je zauzela 58. mjesto, u kategoriji izdavanja građevinskih dozvola 176. mjesto, dok je u oblasti registrovanje imovine zauzela 117. mjesto. U oblasti zaštite investitora, ove godine smo zauzeli 32. poziciju, u prekograničnoj trgovini 42. mjesto, a u kategoriji izvršenja ugovora 135. mjesto.

U preostale četiri kategorije, Crna Gora je zabilježila bolji rezultat u odnosu na prošlu godinu, odnosno unaprijedila je svoj rang, i to u oblastima plaćanja poreza (+27), zatvaranje biznisa (+8), dobijanja kredita (+4) i dobijanja priključka za električnu energiju (+2). Napredak od čak 27 mjesta u oblasti "plaćanja poreza", Crna Gora je ostvarila zahvaljujući sprovedenim reformama koje se odnose na objedinjene registracije i naplate poreza i doprinosa, kao i značajnom smanjenju broja plaćanja i trajanju postupka plaćanja poreza. Napredak od 8 mjesta u oblasti "zatvaranje biznisa" rezultat je značajnog smanjenja trajanja postupka zatvaranja biznisa sa 2 godine na 1,4 godinu. Shodno izvještaju Crna Gora je zabilježila reforme u dvije oblasti: „dobijanje kredita“ i „izdavanje građevinskih dozvola“. U oblasti "dobijanja kredita", Crna Gora je uspostavljanjem Kreditnog registra omogućila da podatke iz ovog registra, pored kreditno-garantnih institucija, mogu koristiti i lica o čijim se kreditnim zaduženjima vode podaci, kao i lica koja su jemci/žiranti po kreditnim zaduženjima. Reforme u oblasti dobijanja kredita dovele su do poboljšanja pozicije u ovom indikatoru, pri čemu je naša zemlja na globalnom rangu zauzela 4. mjesto. U oblasti „izdavanja građevinskih dozvola“ prepoznate su reforme u dijelu smanjenja troškova za pribavljanje građevinske dozvole (za 10.605 eura), i to ukidanjem naknade za građevinsku i upotrebnu dozvolu, korekcijom troškova za izradu studije protiv požarne zaštite, kao i smanjenjem administrativnih taksi za pribavljanje ekološke saglasnosti. U dijelu procedura priznato je eliminisanje koraka pribavljanja saglasnosti za priključenje na elektro-energetsku mrežu, koju je izdavala EPCG. Od zemalja u regionu, bolje od Crne Gore su rangirane Makedonija (23) i Slovenija (35), dok su lošije rangirane Albanija (85), Hrvatska (84), Srbija (86), Bosna i Hercegovina (126) i Kosovo (98). Napredak Crne Gore u DB Izvještaju, koji u kontinuitetu ostvarujemo tokom posljednje četiri godine (Crna Gora je u DB2009 zauzimala 90. mjesto), potvrđuje posvećenost Vlade Crne Gore reformskim politikama koje sprovodi, a koje su preduslov jačanju konkurentnosti i međunarodnog kredibiliteta naše ekonomije.

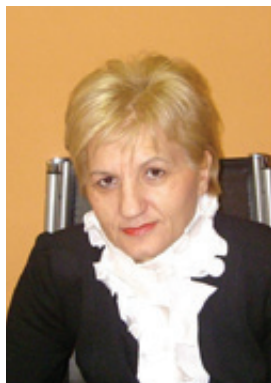

29.12.2012. godine – Standard and Poor's potvrdio kreditni rejting Crne Gore

Kreditna rejting agencija Standard and Poor's objavila je novi izvještaj za Crnu Goru, kojim je potvrđena ranija ocjena kreditnog rejtinga – „BB-“. Takođe je Crnoj Gori potvrđen stabilan outlook, što ukazuje da je dalje kretanje rejtinga zasnovano na stabilnim pozicijama. Stručnjaci S&P upozoravaju da dalje pogoršanje fiskalnih parametara, prvenstveno rast budžetskog deficita i javnog duga, može dovesti do smanjenja sadašnje pozicije rejtinga, dok, sa druge strane, promjene u dijelu ekonomskih reformi, reformi tržišta rada i poslovnog ambijenta sa ciljem povećavanja konkurentnosti zemlje, kao i diverzifikacije ekonomije, mogu doprinijeti rastu rejtinga u narednom periodu. Imajući u vidu trend smanjivanja rejtinga velikom broju zemalja, potvrdu ranije ocjene smatramo uspjehom i prepoznavanjem naših nastojanja da očuvamo fiskalnu i cjelokupnu ekonomsku stabilnost u zemlji. Istovremeno, potvrda stabilnog outlook-a kreditnog rejtinga, ohrabruje i podstiče očekivanje da u narednom periodu neće doći do promjena u ekonomskom ambijentu. Iz cjelokupne ocjene može se prepoznati procjena stabilnih ekonomskih prilika za Crnu Goru, prema viđenju ove rejting agencije.

Marija RADENVIĆ,
portparol

Realizacija javne potrošnje na lokalnom nivou u 2012. godini

Gordana Radović

Mr Snežana Mugoša

I OSTVARENI PRIHODI

Ukupno ostvareni prihodi budžeta opština (21) za period januar-decembar 2012. godine iznose 213,7 miliona eura (prosječno mjesečno 17,81 miliona eura), što čini 96,01% planiranih prihoda za navedeni period (222,59 miliona eura).

U narednoj tabeli daje se pregled planiranih i ostvarenih prihoda budžeta opština za period I-XII 2012. godine:

u mil. €

Opština	Prihodi opština za period januar-decembar 2012. godine		
	Plan	Ostvarenje	% ostvarenja
Andrijevića	2.31	2.17	93.94
Bar	17.20	16.36	95.12
Berane	8.25	7.14	86.55
Bijelo Polje	10.66	10.03	94.09
Budva	39.27	39.35	100.20
Danilovgrad	4.39	3.84	87.47
Žabljak	1.08	1.02	94.44
Kolašin	2.55	2.68	105.10
Kotor	12.60	13.38	106.19
Mojkovac	3.16	2.57	81.33
Nikšić	17.06	15.36	90.04
Plav	3.59	3.42	95.26
Plužine	4.84	4.57	94.42
Prijevlja	12.95	8.77	67.72
Podgorica	43.15	43.61	101.07
Rožaje	4.36	4.31	98.85
Tivat	11.21	10.76	95.99
Ulcinj	4.40	4.43	100.68
Herceg Novi	10.64	10.98	103.20
Cetinje	7.40	7.56	102.16
Šavnik	1.52	1.39	91.45
UKUPNO	222.59	213.70	96.01

Od ukupno ostvarenih prihoda, na tekuće prihode (poreze, takse, naknade, ostale prihode – prihode od kapitala, novčane kazne, prihode koje lokalni organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti) odnosi se 156,07 miliona eura, na primitke od prodaje imovine 10,47 miliona eura, na primitke od otplate kredita i sredstva prenesena iz prethodne godine 10,67 miliona eura, donacije i transfere 28,67 miliona eura i na pozajmice i kredite 7,82 miliona eura.

U narednoj tabeli daje se pregled ostvarenih prihoda budžeta opština za period januar- decembar 2012. godine, po izvorima (u hiljadama eura):

R.B	Opštine	Tekući prihodi	Primici od prodaje imovine	Primici od otplate kredita i sredstva pren. iz pret.god.	Donacije i transfere	Pozajmice i krediti	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Andrijevica	358.50		891.48	918.34		2,168.32	1.01
2.	Bar	14,130.56	1,594.07	39.37		593.78	16,357.78	7.65
3.	Berane	1,934.46	212.78	87.14	3,902.79	1,001.90	7,139.07	3.34
4.	Bijelo Polje	3,407.22	81.70	1,328.03	4,791.65	417.00	10,025.60	4.69
5.	Budva	37,251.02	2,080.79	15.96			39,347.77	18.41
6.	Danilovgrad	1,826.32		493.33	1,524.20		3,843.85	1.80
7.	Žabljak	694.25		13.64	317.25		1,025.14	0.48
8.	Kolašin	1,636.78	32.13		704.15	305.00	2,678.06	1.25
9.	Kotor	12,773.19	243.04	101.12	262.00		13,379.35	6.26
10.	Mojkovac	1,073.78	5.78	7.03	1,187.60	300.00	2,574.19	1.20
11.	Nikšić	9,663.92	99.69	7.16	3,996.34	1,595.48	15,362.59	7.19
12.	Plav	1,027.84		57.41	1,088.44	1,250.00	3,423.69	1.60
13.	Plužine	2,417.98		1,513.06	21.00	620.00	4,572.04	2.14
14.	Pļjevlja	5,599.34		915.24	2,235.22	22.89	8,772.69	4.11
15.	Podgorica	37,115.57	6,030.74	287.59	173.26		43,607.16	20.41
16.	Rožaje	1,615.08	20.24	2.16	2,367.92		4,305.40	2.01
17.	Tivat	7,205.96	49.57	3,507.45			10,762.98	5.04
18.	Ulcinj	2,913.26		76.33	1,080.90	360.14	4,430.63	2.07
19.	Herceg Novi	10,744.23	21.41	205.75	10.72		10,982.11	5.14
20.	Cetinje	2,573.98	1.25	575.22	3,359.46	1,050.00	7,559.91	3.54
21.	Šavnik	105.30	0.12	549.27	730.93		1,385.62	0.65
UKUPNO		156,068.54	10,473.31	10,673.74	28,672.17	7,816.19	213,703.95	100.00
%		73.03	4.90	4.99	13.42	3.66	100.00	

1. Tekući prihodi budžeta opština

Ostvareni tekući prihodi budžeta opština za period januar - decembar 2012. godine iznose 156,07 miliona eura (proječno mjesečno 13,01 miliona eura), što u odnosu na planirane tekuće prihode za navedeni period (155,79 miliona eura) čini povećanje za 0,18%.

U strukturi ovih prihoda, porezi (porez na dohodak fizičkih lica, porez na nepokretnosti, porez na promet nepokretnosti i prirez porezu na dohodak fizičkih lica) učestvuju sa 48,54%, takse (lokalne administrativne takse, lokalne komunalne takse i ostale takse) 3,52%, naknade (naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa, naknade za korišćenje prirodnih dobara, naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, naknade za korišćenje opštinskih puteva, godišnja naknada pri registraciji drumskih motornih vozila, traktora i priključnih vozila i ostale naknade) 39,11% i ostali tekući prihodi (novčane kazne i kamate, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe i ostali prihodi) 8,83%.

2. Ostali prihodi budžeta opština

Ostvareni primici od prodaje imovine za period januar–decembar 2012. godine iznose 10,47 miliona eura i odnose se na prodaju nefinansijske imovine.

Ostvareni primici od otplate kredita i sredstva prenesena iz prethodne godine iznose za 2012. godinu 10,67 miliona eura i odnose se uglavnom na prenesena sredstva iz prethodne godine.

Opštine su po osnovu donacija i transfera za izvještajni period ostvarile 28,67 miliona eura, od čega se na donacije (tekuće i kapitalne) odnosi 2,88 miliona eura, a na transfere (sredstva Egalizacionog fonda i uslovne dotacije) 25,79 miliona eura.

Za period januar – decembar 2012. godine, opštine su po osnovu pozajmica i kredita iz domaćih izvora ostvarile prihode u iznosu od 7,82 miliona eura.

II - IZVRŠENJE RASHODA

Ukupni izdaci lokalne samouprave za period januar – decembar 2012. godine planirani su u iznosu od 236,19 miliona eura, dok je ukupno izvršenje opštinskih budžeta za navedeni period 204,50 miliona eura, što čini 86,58% izvršenja u odnosu na plan za 2012. godinu.

Opština	Izdaci lokalne samouprave u 2012. godini		
	Plan	Izvršenje	% izvršenja
Andrijevića	2.31	1.66	71.92
Bar	17.20	16.29	94.71
Berane	8.25	7.13	86.44
Bijelo Polje	10.67	9.43	88.42
Budva	39.27	39.32	100.12
Danilovgrad	4.39	3.68	83.78
Herceg Novi	10.65	10.90	102.44
Kolašin	2.55	2.59	101.64
Kotor	12.60	12.62	100.18
Mojkovac	3.16	2.50	79.13
Nikšić	30.64	15.22	49.69
Plav	3.60	3.37	93.68
Plužine	4.84	3.88	80.31
Prijevlja	12.95	8.71	67.26
Podgorica	43.15	41.24	95.56
Rožaje	4.36	4.24	97.32
Tivat	11.21	7.88	70.29
Ulcinj	4.40	4.37	99.21
Cetinje	7.40	7.52	101.60
Šavnik	1.52	0.91	60.23
Žabljak	1.08	1.02	94.57
UKUPNO	236.19	204.50	86.58

Konsolidovani izdaci opština u 2012. godini iznosili su 149,55 miliona eura ili 4,5% procijenjenog BDP-a za 2012. godinu.

U sljedećoj tabeli dat je pregled konsolidovanih i ukupnih izdataka (u milionima eura) za period januar – decembar 2012. godine po opštinama i vrstama izdataka:

Opština	Konsolidovani izdaci			Konsolidovani izdaci	% BDP-a	Otplata dugova	Ukupni izdaci
	Tekući rashodi	Kapitalni izdaci	Ostali izdaci				
Andrijevica	0.89	0.67	0.03	1.58	0.05	0.09	1.66
Bar	6.25	5.44	0.18	11.87	0.36	4.42	16.29
Berane	2.91	1.37	0.32	4.59	0.14	2.54	7.13
Bijelo Polje	4.68	2.32	0.17	7.17	0.22	2.27	9.43
Budva	7.35	9.32	0.22	16.89	0.51	22.43	39.32
Danilovgrad	2.61	0.89	0.00	3.50	0.11	0.17	3.68
Herceg Novi	6.41	1.08	0.72	8.21	0.25	2.69	10.90
Kolašin	0.97	0.33	0.00	1.30	0.04	1.29	2.59
Kotor	8.58	0.29	0.10	8.97	0.27	3.66	12.62
Mojkovac	1.55	0.70	0.04	2.28	0.07	0.22	2.50
Nikšić	5.55	2.60	1.16	9.31	0.28	5.91	15.22
Plav	1.50	0.16	0.09	1.75	0.05	1.62	3.37
Plužine	1.28	2.09	0.37	3.74	0.11	0.15	3.88
Pljelja	5.31	2.54	0.15	7.99	0.24	0.72	8.71
Podgorica	25.54	13.56	0.52	39.62	1.19	1.62	41.24
Rožaje	2.71	1.17	0.09	3.97	0.12	0.27	4.24
Tivat	4.29	2.79	0.16	7.24	0.22	0.64	7.88
Ulcinj	2.51	0.24	0.01	2.76	0.08	1.61	4.37
Cetinje	4.36	0.36	0.26	4.98	0.15	2.54	7.52
Šavnik	0.57	0.22	0.07	0.85	0.03	0.06	0.91
Žabljak	0.77	0.21	0.00	0.98	0.03	0.04	1.02
UKUPNO	96.58	48.32	4.65	149.55	4.50	54.95	204.50

III - BUDŽETSKO ZADUŽENJE

Dug lokalne samouprave po kreditima na 31.12.2012. godine iznosio je 115,36 miliona eura ili 3,47% procijenjenog BDP-a za 2012. godinu.

U sljedećoj tabeli dat je pregled stanja duga po kreditima po jedinicama lokalne samouprave na 31.12.2012. godine:

Jedinica lokalne samouprave	Stanje duga po kreditima na 31.12.2012. godine
Andrijevica	186,603.00
Bar	7,426,362.00
Berane	5,186,917.04
Bijelo Polje	8,444,651.31
Budva	7,406,384.28
Danilovgrad	670,000.00
Kolašin	4,116,587.36
Kotor	4,965,859.10
Mojkovac	429,003.14
Nikšić	16,146,630.74
Plav	1,370,201.13
Plužine	854,275.79
Pljelja	8,843,242.50
Podgorica	30,938,826.02

Rožaje	808,813.20
Tivat	5,068,305.63
Ulcinj	2,406,860.29
Cetinje	5,046,156.00
Šavnik	279,452.55
Žabljak	250,000.00
Herceg Novi	4,515,652.80
UKUPNO	115,360,783.88

IV – NEIZMIRENE OBAVEZE

Prema podacima koje su opštine dostavile Ministarstvu finansija ukupne neizmirene obaveze lokalne samouprave na 31.12.2012. godine iznosile su 75,39 miliona eura. Napominjemo da opština Budva nije dostavila izvještaj o neizmirenim obavezama za navedeni period u zakonski utvrđenom roku.

U strukturi neizmirenih obaveza najveći dio se odnosi na neizmirene obaveze za tekuće rashode – 43,39 miliona eura. Obaveze za kapitalne izdatke iznosile su 12,83 miliona eura, a obaveze po pozajmicama i kreditima 13,77 miliona eura.

Redni broj	Vrsta neizmirene obaveze	Stanje neizmirenih obaveza opštine na 31.12.2012.
I	Obaveze za tekuće rashode	43,393,808.52
	Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca	28,278,175.95
	Obaveze za ostala lična primanja	683,860.40
	Obaveze za ostale tekuće rashode	14,431,772.17
II	Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu	23,527.05
III	Obaveze za transfere institucijama, pojedincima, NVO	4,931,390.65
IV	Obaveze za kapitalne izdatke	12,831,746.47
V	Obaveze po pozajmicama i kreditima	13,771,358.52
a)	glavnica	9,365,598.32
b)	kamata	1,102,831.90
VI	Obaveze iz rezervi	437,743.59
UKUPNE NEIZMIRENE OBAVEZE (I+II+III+IV+V+VI)		75,389,574.80

Gordana RADOVIĆ,
samostalni savjetnik I
Sektor za poreski i carinski sistem

Mr Snežana MUGOŠA,
samostalni savjetnik I
Sektor za budžet

Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru Crne Gore u 2012. godini

Mr Ana Krsmanović

Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru, kao koncept se obično doživljava kao uspostavljanje kontrolnih mehanizama, koji će obezbijediti zakonitu i efikasnu upotrebu sredstava nacionalnih budžeta. Međutim, unutrašnja finansijska kontrola, kao koncept koji promoviše EU, podrazumijeva ne samo kontrolu i uspostavljanje kontrolnih mehanizama, već jačanje i unapređenje finansijskog menadžmenta i postizanje da u javnom sektoru nije naglasak na potrošnji, već na upravljanju sredstvima i ostvarivanju najboljih rezultata sa ograničenim sredstvima. Uspostavljanje unutrašnje finansijske kontrole predstavlja i mentalnu tranziciju od koncepta »trošenja« ka konceptu »upravljanja« sredstvima poreskih obveznika na način da se, za novac poreskih obveznika, obezbijede najbolje usluge, koje se mogu dobiti za raspoloživi novac.

Unutrašnja finansijska kontrola i potreba da se oskudna sredstva poreskih obveznika troše na efikasan, ekonomičan i najefektivniji način posebno dobija na važnosti u periodima kada se nacionalne države suočavaju sa fiskalnim izazovima, kao što je to slučaj sa većinom zemalja u svijetu danas. Crna Gora je, u poslednjih nekoliko godina, uložila značajne napore u unapređenju finansijskog upravljanja, kao i kontrole trošenja sredstava budžeta, kao i u smanjenje potrošnje zbog smanjenja fiskalnog kapaciteta ekonomije. O naporima i postignutim rezultatima na nacionalnom nivou dovoljno govore i podaci o konstantnom, postepenom unapređenju u svim segmentima javnih usluga, počevši od onih koji su običnom građaninu najvidljiviji, a to su obrazovanje i zdravstvo, a zatim i efikasnost države administracije. Naravno, kvalitet navedenih usluga je potrebno i dalje unapređivati, što je jasno naglašeno u svim strateškim dokumentima Vlade. Takođe, smanjenje javne potrošnje za približno 10 procentnih poena BDP-a od 2009. godine, uz održavanje nivoa socijalnih davanja i zarada koje se finansiraju iz Budžeta, je još jedan pokazatelj unaprijeđenog finansijskog upravljanja u prethodnom periodu.

Međutim, ono što je manje vidljivo jesu napori administracije da se unaprijedi finansijsko upravljanje i kontrola sredstava o čemu će i biti riječi u ovom tekstu.

OKVIR ZA UNUTRAŠNJU FINANSIJSKU KONTROLU U JAVNOM SEKTORU

U skladu sa najboljom praksom i preporukama EU, unutrašnja finansijska kontrola se zasniva na tri stuba – finansijsko upravljanje i kontrola, unutrašnja revizija i centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija.

Tokom prethodnih pet godina normativni okvir je definisan uz određeno prilagođavanje i unapređivanje tokom poslednje dvije godine. Tako je, u maju 2012. godine, Skupština Crne Gore usvojila izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim finansijskim kontrolama u javnom sektoru, kojim je propisano uspostavljanje sistema za unapređenje kvaliteta menadžmenta, kao i unutrašnje revizije.

U junu 2012. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju daljeg razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru za period 2013/2017. godina i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period 2013-2014. godina (jun 2012. godine). Strategijom su, na osnovu postojećeg stanja o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola, prepoznati sledeći ciljevi:

- Pобољшanje kvaliteta usluga javnog sektora kroz finansijsko upravljanje i kontrolu, prvenstveno jačanje menadžerske odgovornosti
- Osposobljene i operativne jedinice za unutrašnju reviziju i
- Jačanje kapaciteta Centralne jedinice za harmonizaciju, sa ciljem pružanja koordinacije i efikasne podrške institucijama u javnom sektoru u procesu implementacije finansijskog upravljanja i kontrola i unutrašnje revizije.

FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA

Unapređenje unutrašnje finansijske kontrole i unapređenje finansijskog upravljanja je predstavljalo prioritete Ministarstva finansija u 2012. godini. Tokom 2012. godine, institucije koje čine preko 90% Budžeta Crne Gore su nastavile/započele aktivnosti na unapređenju finansijskog menadžmenta, bilo kroz formalizovanje aktivnosti u vidu akcionih planova, bilo kroz analizu poslovanja i uspostavljanje jasnih pravila i procedura u poslobnim procesima. Ukupno 25 institucija, čija potrošnja čini preko 70% ukupnih budžetskih rashoda, su formalizovale poslovne procese u formi internih knjiga procedura.

Tabela 1. FMC poređenje

	2011	2012
FMC lica	63	79
Akcioni planovi	20	24
Knjiga procedura	0	25
Održani seminari	12	22
% budžeta	75%	95%

Osim aktivnosti institucija, Ministarstvo finansija je, kroz svakodnevnu saradnju sa institucijama, obezbeđivalo smjernice i pomoć, te organizovalo i sprovelo sljedeće obuke:

- Osm seminar za uspostavljanje i razvoj PIFC sistema u Crnoj Gori, na kojima su učestvovala lica uključena u implementaciju ovog sistema,
- Obuka za lica zadužena za finansijsko upravljanje i kontrolu, na primjeru praktične implementacije finansijskog upravljanja i kontrola u Hrvatskoj,
- Tri radne sesije na temu „Godišnji izvještaj o implementaciji FMC“ za lica zadužena za implementaciju ovog sistema. Cilj radnih sesija je pružanje smjernica, kao i pomoć u razumijevanju strukture godišnjeg izvještaja, koji su sve institucije javnog sektora obavezne da dostavljaju Centralnoj jedinici za harmonizaciju.
- Tri sesije petodnevni obuka za implementaciju i uspostavljanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole, kojima je prisustvovalo 120 lica zaduženih i uključenih u finansijsko upravljanje i kontrolu u subjektima javnog sektora na centralnom i lokalnom nivou.

UNUTRAŠNJA REVIZIJA

U dijelu unapređenja javne finansijske kontrole, a koja se tiče unutrašnje revizije, aktivnosti su se odnosile na dalje angažovanje revizora, osnivanje jedinica za unutrašnju reviziju, kao i obuku unutrašnjih revizora.

Pokrivenost budžetske potrošnje unutrašnom revizijom se, sa približno 75% potrošnje budžeta, tokom 2012. godine, povećala na preko 90% ukupne potrošnje budžeta, pri čemu je i broj angažovanih unutrašnjih revizora povećan za 50%.

Tabela 2. Unutrašnja revizija

	2011			2012		
	Centralni	Lokalni	Ukupno	Centralni	Lokalni	Ukupno
	nivo	nivo		nivo	nivo	
Organizaciono uspostavljeno jedinica za UR	24	3	27	26	13	39
Jedinice u kojima je izvršeno raspoređivanje unutrašnjih revizora	19	3	22	23	7	30
Raspoređeni unutrašnji revizori	27	4	31	31	16	47
Potpisana povelja unutrašnje revizije	17	0	17	21	5	26
Operativne jedinice za UR (koje su vršile pojedinačne revizije)	7	0	7	17	3	20
Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije	14	0	14	25	0	25
Sertifikovani unutrašnji revizori	0	0	0	7	0	7

Aktivnosti Ministarstva finansija u dijelu unutrašnje revizije su bile usmjerene na obezbeđivanje obuke i pružanje podrške novoimenovanim revizorima u javnom sektoru. Shodno tome, sljedeće aktivnosti su sprovedene:

- Zaposleni u CHU, uz pomoć konsultanata angažovanih kroz projekat, organizovali su i sproveli praktičnu obuku za 25 unutrašnjih revizora za primjenu metodologije rada unutrašnje revizije u pet pilot ministarstava. Cilj obuke je bio pružanje praktičnih znanja i vještina unutrašnjim revizorima u primjeni utvrđene metodologije rada unutrašnje revizije zasnovane na reviziji sistema i izrada revizorskog izvještaja;
- Organizovana je i održana radionica sa unutrašnjim revizorima na kojoj su prezentirana iskustva i povratne informacije u pojedinim fazama sprovođenja pilot revizija;
- Organizovana je i održana radionica o ulozi revizorskog tijela u reviziji sistema sprovođenja programa fondova EU – iskustvo iz Hrvatske;
- Organizovane su i održane obuke na temu "Unutrašnja revizija kao dio sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru" u Podgorici i Baru, u okviru Specifičnog programa obuke, za rukovodioce organizacionih jedinica budžetskih korisnika na centralnom i lokalnom nivou, koji je organizovalo Ministarstvo finansija i Uprava za kadrove;
- Organizovana je i održana radionica o strateškom planiranju unutrašnje revizije;
- Organizovana je i sprovedena praktična obuka unutrašnjim revizorima za pripremu i izradu strateškog plana rada unutrašnje revizije u pet pilot ministarstava u kojima su bili uključeni i revizori iz drugih subjekata javnog sektora;
- CHU je, u saradnji sa predstavnicima CEF-a (Center of Excellence in Finance) iz Ljubljane i CEI-a (Central European Initiative), započela realizaciju Programa obuke i sertifikacije 40 unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore;
- CHU je objavila javni poziv za predavače i kandidate za realizaciju Programa obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore i, zajedno sa predstavnicima CEF-a, na osnovu intervjua i testiranja, odabrala predavače. Među odabranim predavačima su i zaposleni u CHU. Do sada su održana 2 modula od ukupno 4 u sklopu programa sertifikacije;
- Organizovano je i sprovedeno polaganje ispita za sticanje zvanja ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru u skladu sa Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru za 8 kandidata (oktobar 2012. godine). Nakon sprovedenog ispita, 7 kandidata je steklo zvanje Ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru.

BUDUĆE AKTIVNOSTI

Bez obzira na progres ostvaren u prethodnim godinama u javnom sektoru u Crnoj Gori, aktivnosti Ministarstva finansija i drugih institucija u javnom sektoru, u oblasti unutrašnje finansijske kontrole, će biti dalje usmjerene na:

- jačanje menadžerske odgovornosti
- dalje kadrovske snaženje jedinica za unutrašnju reviziju, u smislu broja revizora kao i stručne osposobljenosti revizora.

Na kraju, kao napomena, ukoliko bi administracija funkcionisala savršeno, ne bi bilo potrebe za unutrašnjom, a ni spoljašnjom (eksternom) kontrolom. Međutim, u svakoj zemlji u svijetu postoji potreba za kontrolom rada administracije i javnog sektora upravo zbog nesavršenosti, koja dijelom potiče od dizajna administracije, a dijelom od toga da administraciju čine ljudi, koji nijesu savršeni. Stoga, izazovi sa kojima se suočava javni sektor Crne Gore su imanentni svim administracijama, a to se, prije svega, odnosi na unapređenje kvaliteta usluga i kontrola potrošnje/upravljanja sredstvima, kako bi se postigli najbolji mogući rezultati.

Mr Ana Krsmanović,
pomoćnik ministra
Sektor za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja
i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru

Uvođenje Analize procjene uticaja propisa (RIA) u crnogorski regulatorni sistem

Mr Slađana Pavlović

Shodno Akcionom planu za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta, usvojenom 2009. godine, fokus reformi u crnogorskom regulatornom sistemu su činili:

- Regulatorna reforma »Giljotina« propisa,
- Reforma lakoće poslovanja i
- Procjena regulatornih efekata (RIA).

Osnovna svrha reformi jeste uklanjanje zakonskih rješenja koja ograničavaju poslovanje i stvaraju prepreke privrednim subjektima. Kontrolu uspostavljanja kvalitetnog zakonodavnog okvira moguće je sprovesti prije i poslije donošenja određenog propisa.

Kada je riječ o kontroli prije donošenja akta, odnosno ex ante evaluaciji uticaja nove regulative ili njenih izmjena na sistem u cjelini, oruđe koje se koristi jeste sprovođenje Analize procjene uticaja propisa (tzv. RIA – Regulatory Impact Assessment).

PRETPOSTAVKE ZA UVOĐENJE

RIA je formalno uvedena u crnogorski regulatorni sistem stupanjem na snagu novog Poslovnika Vlade Crne Gore početkom 2012. godine, kojim je uvedena obaveza predlagača propisa da, u postupku pripreme zakona i drugih akata, sprovedu analizu procjene uticaja propisa. Na ovaj način, donosioci odluka u Crnoj Gori će imati potpuniju predstavu o efektima nove regulative i biti u poziciji da o istoj odlučuju na osnovu većeg broja informacija i argumenata.

Prije formalnog stupanja na snagu, potrebno je bilo stvoriti administrativne i institucionalne preduslove za njeno uvođenje.

U cilju jačanja institucionalnih kapaciteta relevantnih resora, Ministarstvo finansija je prvo u saradnji sa IFC-em, sprovedo četiri obuke, pri čemu je obučeno oko 60 državnih službenika. Budući da je dalji razvoj reforme podržan od strane USAID, Ministarstvo finansija je u saradnji sa njima, od septembra 2011. godine sprovedo još 6 obuka, pri čemu je obučeno oko 120 službenika.

Pored treninga i obuka, u cilju bližeg pojašnjenja procesa sprovođenja analize i sačinjavanja izvještaja, donijeti su Priručnik o RIA-i, kao i detaljno uputstvo o sadržaju, načinu popunjavanja i dostavljanju obrasca izvještaja. Takođe, sprovedena je i Pilot RIA na Nacrtu zakona o reformi biznis licenciranja, u cilju utvrđivanja najboljih modaliteta za sprovođenje reforme sistema licenciranja u Crnoj Gori.

ZAŠTO SE UVELA RIA?

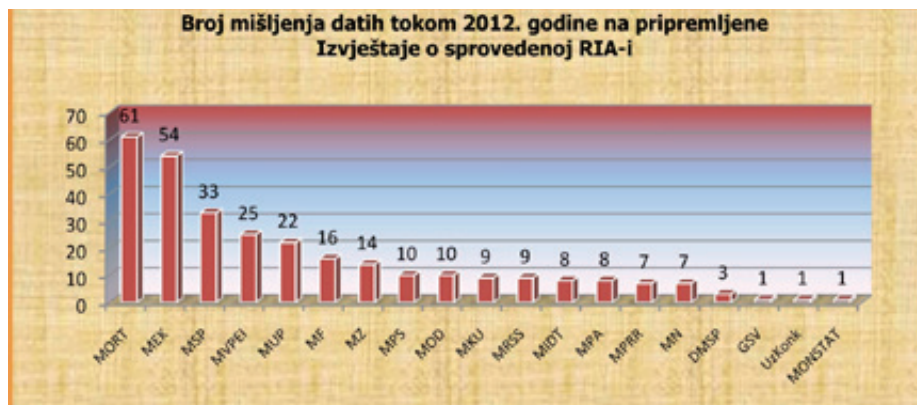
RIA predstavlja proces od nekoliko koraka koji imaju za cilj da analitički i sistematski odgovore na pitanje da li je regulatorna intervencija potrebna i, ako jeste, koja od mogućih regulatornih opcija predstavlja najbolje rješenje za problem. Dakle, postupak sprovođenja analize ima za cilj da utvrdi kakav efekat će imati nova regulativa ili izmjena postojećih propisa na građane, poslovnu zajednicu i državu.

Osnovni benefiti uvođenja i sprovođenja RIA-e jesu bolje razumijevanje posljedica, troškova, koristi, kako od strane kreatora politika i propisa, tako i „korisnika“ propisa sa druge strane. Na taj način pravovremeno se otkrivaju direktni, indirektni i uočavaju nenamjeravani uticaji propisa, budući da u analizi, po pravilu, učestvuje najviše sama Radna grupa koja priprema nacrt propisa (sastavljena od predstavnika nadležnih institucija, nevladinog sektora, ostalih zainteresovanih strana). Priprema RIA-e na ovaj način svodi troškove njenog sprovođenja na minimum. Budući da zainteresovane strane mogu predstaviti svoje poglede i dodatne činjenice kroz konsultacije sa regulatorom i tokom javne rasprave, RIA doprinosi i transparentnosti rada državnih organa. Sa druge strane, unapređuje se koordinacija regulatornih aktivnosti, a u krajnjem i jača odgovornost regulatora.

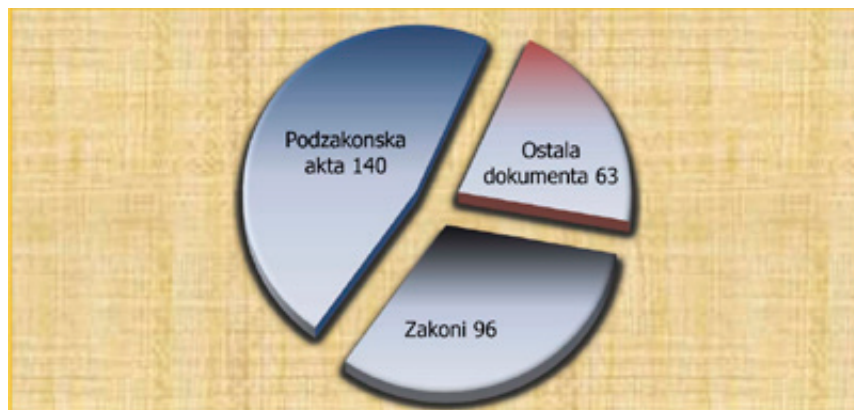
AKTIVNOSTI NAKON UVOĐENJA RIA-E

Obaveza pripremanja Izvještaja o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa odnosi se na sve predlagače zakonskih i podzakonskih akata. Ocjenu kvaliteta pripremljenog izvještaja daje Odjeljenje za unapređenje poslovnog ambijenta u okviru Ministarstva finansija.

Od formalnog uvođenja RIA-e u januaru tekuće godine do danas dato je 299 mišljenja na prijedloge akata i prateće obrazce Izvještaja o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, sa aspekta biznis barijera (mišljenja se odnose na sprovedenu RIA-u, uticaj akta na poslovni ambijent i uticaj na budžet Crne Gore).

Shodno Poslovniku Vlade Crne Gore, mišljenje Ministarstva finansija je potrebno kako na prijedloge zakona, tako i na prijedloge podzakonskih akata i drugih dokumenata. Učešće mišljenja na pojedine kategorije akata data tokom 2012. godine je dato na narednom grafiku:

PILOT RIA

Budući da informatika postaje jezik svakodnevnice, jedan od instrumenata za jačanje transparentnosti i odgovornosti Vlade i njenih institucija je i pružanje elektronski dostupnih podataka. Upravo je jedan od produkata pilot Analize procjene uticaja propisa bilo i formiranje e-registra licenci u Crnoj Gori. Sprovođenje pilot analiza efekata reforme biznis licenciranja u Crnoj Gori započeto je aprilu 2011. godine. Cjelokupna reforma je podržana od strane američkog naroda putem Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), odnosno East-West Management Institute-a.

Naime, početna zamisao pilot RIA-e je bila donošenje novog zakona o biznis licenciranju. Međutim, nakon sveobuhvatne analize o procjeni uticaja propisa, utvrđeno je da nije neophodno donošenje zakona, kao ni osnivanje posebnog Licencionog centra u Crnoj Gori, već kreiranje regulatornog okvira i jednog detaljnog e-registra licenci.

Output koji je dobijen je portal licenca.me na kojem su dostupne sve informacije o biznis licenciranju (uključujući prijavne formulare, naknade, dokumente koje je potrebno dostaviti, kontakt osobe u nadležnim institucijama). Na ovaj način su značajno pojednostavljene procedure kroz smanjenje vremena i troškova. Ranije iskustvo je pokazalo da je, prilikom pribavljanja relevantnih informacija, bilo neophodno izdvojiti nekoliko sati, a u pojedinim slučajevima i nekoliko radnih dana (uključujući troškove puta do Podgorice u nekoliko navrata).

U narednom periodu, za ažuriranje i održavanje registra, u saradnji sa Sektorom za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta, će biti zadužena Privredna komora, koja predstavlja kanal za spajanje mišljenja, ideja i rješenja koje nude privrednici sa državnim aparatom.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Uvođenje novih procedura, pravila i obaveza jednako je teško kako za privatni, tako i za državni sektor. Uvođenje RIA-e nalazi potvrdu u tome. Međutim, ako će i državnim službenicima koji su takođe građani Crne Gore nova obaveza, tj. prikazivanje većeg broja činjenica i argumenata, pomoći da bolje donose odluke, neophodno je djelovati u pravcu širenja tih mogućnosti i prilika, odnosno hvatanja svih veza između vladinog i nevladinog sektora. Stoga je neophodno da RIA ne postane formalnost, već prije svega odraz i prikaz svih međuzavisnosti i uticaja (bilo pozitivnih, bilo negativnih) između pojedinca, grupa, privrede, države, odnosno vlade i nevladinog sektora. Na osnovu svega toga će se dalje suditi o dobrobiti pojedinih akata za cjelokupno društvo.

Mr Slađana PAVLOVIĆ,
samostalni savjetnik III
Sektor za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta

Budžetske aktivnosti u 2012. godini

Bojan Paunović

Realizacija budžeta za 2012. godinu

Imajući u vidu znatno uvećanje fiskalnog deficita i javnog duga većine razvijenih zemalja, kao i zemalja u razvoju, te povećane zabrinutosti za održivošću javnih finansija, što je u Evropi kulminiralo dužničkom krizom 2009. i 2012. godine, sveopšte je iskazana potreba za značajnim fiskalnim prilagođavanjem.

S obzirom na spor oporavak svetskih ekonomija od posljedica ekonomske krize i značajnu izloženost Crne Gore eksternim rizicima, u 2012. godini nastavljena je politika obazrivog upravljanja javnim finansijama i dalja fiskalna konsolidacija, kroz implementaciju niza mjera štednje, striktnu kontrolu budžetske potrošnje i racionalizaciju javne uprave.

Kontinuirana politika kontrole budžetske potrošnje

Ministarstvo finansije je nastavilo sa aktivnostima na uspostavljanju efikasnijeg sistema kontrole budžetske potrošnje. U skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama, a u cilju uspostavljanja kontrole ugovorenih obaveza, Ministarstvo finansija je razmatralo i odobravalo planove javnih nabavki budžetskih korisnika. Ovakav pristup omogućio je bolji uvid i efikasnije planiranje mandatornih troškova i bolju kontrolu i pravovremeno izvršavanje budžetskih obaveza. Nadalje, budžetska potrošnja, kao i ugovaranje novih obaveza, usklađeno je sa utvrđenim mjesečnim planovima potrošnje budžetskih korisnika, što doprinosi efikasnijem upravljanju budžetskim sredstvima i ublažavanju sezonskih efekata naplate prihoda.

U skladu sa ustaljenom praksom, vođena je politika striktno kontrole obračuna zarada svih potrošačkih jedinica koje se finansiraju iz budžeta. Naime, pored centralizovanog sistema obračuna zarada u Ministarstva finansija, u okviru kog se vrši obračun zarada za oko 8.100 zaposlenih u državnoj upravi, omogućeno je vršenje kontrole obračuna zarada potrošačkih jedinica koje ove poslove obavljaju samostalno. Kroz podnošenje standardizovanih izvještaja o obračunu zarada koje je propisalo Ministarstvo finansija, sprovedena je kontrola tehničke ispravnosti obračuna zarada, kao i ispunjavanje uslova za ostvarivanje dodataka na zaradu po osnovu prekovremenog, prazničkog, noćnog rada, beneficiranog staža i drugih vidova dodataka utvrđenih propisima.

Takođe, u skladu sa Odlukom Vlade o visini otpremnine državnih službenika i namještenika, nastavljena je politika racionalizacije državne uprave, i u toku 2012. godine oko 400 službenika i namještenika je prekinulo radni odnos.

Pogoršanje ekonomskih okolnosti i Rebalans budžeta za 2012. godinu

Usljed pogoršanja ekonomskih okolnosti, zbog čega je došlo do smanjivanja budžetskih prihoda i povećanja izdataka, kao i zbog potrebe tehničkog usaglašavanja sa primjenom nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, u drugom kvartalu je pripremljen i u maju mjesecu usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2012. godinu. Negativni trendovi u kretanju svjetske ekonomije u posljednjem kvartalu 2011. godine, kao i negativni indikatori za prva tri mjeseca 2012. godine, odrazili su se na projekcije crnogorske ekonomije za 2012. godinu i, u skladu sa revidiranim projekcijama prihoda, pripremljen je novi plan finansiranja budžetske potrošnje. Kao posljedica manje naplate prihoda, umanjena je budžetska potrošnja u ukupnom iznosu od 16 miliona eura, što je efektuirano, prije svega, kroz umanjjenje diskrecione potrošnje budžetskih korisnika.

Međutim, uprkos smanjenju plana potrošnje Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2012. godinu, neophodno je bilo obezbijediti dodatna sredstva za finansiranje vanrednih rashoda. Naime, usljed ekstremnih vremenskih nepogoda u prvom kvartalu 2012. godine, velikih požara tokom ljetnje turističke sezone, kao i usljed organizovanja prijevremenih parlamentarnih izbora koji su bili planirani za 2013. godinu, obezbijeđena su dodatna sredstva iz budžetske rezerve za finansiranje materijalne štete, dodatnih izdataka za gorivo u borbi protiv velikih požara, kao i izdataka za političke partije za potrebe finansiranja predizbornih kampanja.

Donošenje propisa i sprovođenje mjera štednje

U cilju ispunjavanja obaveza utvrđenih Programom rada Vlade za 2012. godinu, kao i sprovođenja daljih mjera štednje, pored Rebalansa budžeta, inicirano je i usvojeno više propisa.

Naime, u martu je donešen Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika. Donošenje ovog zakona bilo je predviđeno Programom rada Vlade Crne Gore za 2011. godinu, kao i Akcionim planom za praćenje sprovođenja preporuka iz Mišljenja EK za oblast reforme državne uprave, a donošenje ovog zakona bilo je uslovljeno donošenjem novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj upravi, kojima su definisana nova zvanja.

Nadalje, u cilju smanjivanja izdataka po osnovu službenih putovanja, u maju 2012. godine donešena je Uredba o naknadi troškova državnim službenicima i namještenicima kojom je utvrđeni iznos dnevnica umanjen za 20%.

U junu je donešena Odluka o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada. Ovom Odlukom tačno su utvrđena savjetodavna tijela i radni timovi Vlade Crne Gore, čiji članovi imaju pravo na mjesečnu naknadu. Zatim, utvrđeno je ostvarivanje prava na naknadu za rad u radnim timovima u zavisnosti od raspoloživih sredstava, koja se dokazuju potvrdom Ministarstva finansija, ostvarivanje prava na naknadu na određeno vrijeme, određivanje naknade pregovaračkom timu za pristup Evropskoj uniji, smanjenje naknada za izradu zakona, zakona o izmjenama i dopunama zakona, podzakonskih akata i sprovođenje postupaka javnih nabavki i naknada za radne timove ustanovlje posebnim zakonima. Takođe, Vlada Crne Gore je u junu donijela Zaključak kojim su određeni savjeti, komisije i drugi oblici rada koje obrazuje Vlada, čijim članovima priprada mjesečna naknada.

U julu je donešena Odluka o izmjenama Odluke o utvrđivanju vrijednosti koeficijenta za obračun fiksnog dijela zarade državnih i javnih funkcionera koji funkcije vrše u Vladi Crne Gore, kao i Odluka o izmjenama Odluke o utvrđivanju vrijednosti koeficijenta za obračun fiksnog dijela zarade nosilaca pravosudnih i ustavnosudskih funkcija, kojim je utvrđena niža vrijednost koeficijenta za obračun fiksnog dijela zarade, odnosno sa 120 eura, koeficijent je utvrđen u iznosu od 110 eura.

Utvrđivanje principa fiskalne odgovornosti

Finansijska kriza ukazala je na nespremnost mnogih zemalja u Evropi kada je u pitanju fiskalna pripremljen-

ost na novonastale izazove, uprkos postojanju Pakta za stabilnost i rast (PSR) kojim su definisani okviri fiskalne discipline. U cilju ojačavanja PSR, Evropska unija je usvojila 6 novih propisa, tzv. "6-pack" kojim se striktnije i detaljnije uređuje pitanje vođenja fiskalne politike i makroekonomskih neravnoteža.

Kako bi se pravovremeno i adekvatno reagovalo na izazove i rizike na međunarodnom finansijskom tržištu, kao i u cilju odgovornog vođenja fiskalne politike i upravljanja javnim finansijama, Ministarstvo finansija je preduzelo aktivnosti na prepoznavanju i definisanju principa fiskalne odgovornosti, u cilju inkorporiranja u postojeći sistem javnih finansija. Uvođenjem principa fiskalne odgovornosti takođe se ispunjavaju uslovi predviđeni pravnom tekovinom Evropske unije, odnosno 6-pack-om.

Imajući u vidu kompleksnost materije, po ovom pitanju nastaviće se sa intezivnim radom u narednom periodu, sa ciljem definisanja fiskalnih pravila i njihove implementacije u srednjem roku.

DONOŠENJE ZAKONA O BUDŽETU ZA 2013. GODINU

Planiranje i usvajanje budžeta za 2013. godinu.

Imajući u vidu promjenjene makroekonomske trendove, revidirane su Smjernice makroekonomske i fiskalne politike koje su usvojene u aprilu 2012. godine. U okviru Smjernica, fiskalnom politikom su, za naredni srednjeročni period, definisani novi ciljevi kojima se osigurava uspostavljanje održivog sistema javnih finansija. Glavni fiskalni ciljevi u periodu 2013-2015. godine ogledaju se u rastu budžetskih prihoda kroz smanjenje sive ekonomije i intenziviranje naplate poreskih potraživanja, smanjenju budžetskih izdataka, smanjenju budžetskog deficita i uravnoteženju budžeta u srednjem roku, održavanju kapitalnog budžeta na stabilnom nivou, ukidanju izdavanja garancija osim za razvojne projekte, kao i kreiranju fiskalnih rezervi.

Revidirane makroekonomske i fiskalne smjernice inkorporirane su u budžetskom Cirkularu za 2013. godinu koji je dostavljen svim budžetkim korisnicima u maju 2012. godine. Budžetski cirkular sastojao se od makroekonomske i budžetske politike za 2013. godinu, zatim obrazaca za planiranje srednjeročnih prioriteta ministarstava, finansijskih i nefinansijskih podataka i obrazloženja sa pratećim instrukcijama, kao i limita potrošnje utvrđenih za Predsjednika Crne Gore, Skupštinu, Pravosudne organe, Generalni sekretarijat Vlade i ministarstva, posebne organe državne uprave i državne fondove. Takođe, u okviru Cirkulara, svim budžetskim korisnicima dostavljena je

nova struktura kontnog okvira kome su bile prilagođene tabele za planiranje budžeta za 2013. godinu.

Naime, u cilju detaljnijeg i transparentnijeg pregleda izdataka i preciznijeg planiranja budžeta, izmijenjena je struktura Kontnog okvira na način da su u Budžetu za 2013. godinu obezbjeđene detaljnije informacije za određene grupe izdataka koje do sada nisu bile dovoljno analitički prikazane. Pored ostalih izmjena, posebno je detaljno i analitički obrađena stavka Rashodi za materijal i usluge, koja je podjeljena na Rashode za materijal i Rashode za usluge uz posebnu podijelu izdataka kod Ugovorenih usluga i to na: konsultantske usluge, advokatske, notarske i pravne usluge, ugovore o djelu, sudske troškove, održavanje softvera, usluge stručnog usavršavanja, kontribucije za članstvo u organizacijama, osiguranje, komunalne usluge i ostale usluge.

Za pripremu zahtjeva budžeta izvršne vlasti, resorna ministarstva bila su zadužena za koordinaciju pripremanja i uklapanja budžetskih zahtjeva korisnika postavljenim finansijskim limite u okviru svog resora, kao i za dostavljanje budžetskih zahtjeva Ministarstvu finansija

U skladu sa organskim Zakonom o budžetu i utvrđenim budžetskim kalendarom, budžetski korisnici su dostavili budžetske zahtjeve zaključno sa julom 2012. godine Ministarstvu finansija i ovi budžetski zahtjevi bili su predmet pregovora između Ministarstva finansija i resornih ministarstava tokom septembra i oktobra mjeseca. Ministarstvo finansija je dostavilo Vladi Crne Gore Nacrt zakona o budžetu za 2012. godinu na razmatranje u oktobru.

Zakon o budžetu za 2013. godinu usvojen je na trećoj sjednici drugog redovnog zasjedanja Skupštine Crne Gore 28. decembra 2012. godine.

Osnovne karakteristike budžeta za 2013. godinu

Zakonom o budžetu za 2013. godinu budžetska potrošnja je planirana u iznosu od 1.257,1 miliona eura, odnosno na nivou od oko 36% BDP-a i, u skladu sa Zakonom o budžetu, podjeljena je na Tekući budžet, Budžet Državih fondova, Kapitalni budžet i Transakcije finansiranja.

U odnosu na plan potrošnje za 2012. godinu, budžetska potrošnja u 2013. godini je umanjena za oko 3 miliona eura. Međutim, uprkos neznačajnom umanjenju potrošnje, ostvarena je značajna konsolidacija pojedinih izdataka, koja je neutralisana znatnim povećanjem mandatnih izdataka u iznosu od oko 50 miliona eura.

Naime, usljed povećanih izdataka za servisiranje duga, uvećani su izdaci za kamate za oko 15,5 miliona eura.

Izdaci po osnovu prava za penzijsko i invalidsko osiguranje namjenjeni finansiranju starosnih, invalidskih i porodičnih penzija, naknada, dodataka, penzija u inostranstvu i doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera, uvećani su za oko 23 miliona eura, kao i izdaci koji se odnose na prava iz oblasti socijalne zaštite za oko 1,6 miliona eura. Izdaci obezbijeđeni za finansiranje realizacije programa stručnog osposobljavanja lica sa završenim visokim obrazovanjem predstavlja dodatni izdatak u iznosu od 10 miliona eura koji je planiran u okviru budžeta Ministarstva prosvjete.

S druge strane, dalja konsolidacija budžetske potrošnje ogleda se kroz umanjene izdataka po više osnova. Naime, izdaci za bruto zarade umanjeni su za oko 5,7 miliona eura, a navedeno umanjeno se, pored racionalizacije državne uprave i efikasnije kontrole zarada i naknada od strane Ministarstva finansija, prije svega, odnosi na stupanja na snagu novih odredbi Zakona o državnim službenicima i namještenicima u skladu sa kojim su zarade zaposlenih u državnim fondovima i Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova izjednačene sa zaradama državnih službenika i namještenika.

Umanjeni su izdaci za Subvencije za oko 6,5 miliona eura usljed okončanja ugovora o poravnanju okvirnog dugoročnog protokola o snabdijevanju električnom energijom KAP-a u periodu 01.01.2009–31.12.2012. godine. Takođe, umanjena su sredstva za tehnološke viškove za 3,5 miliona eura, u okviru kojih najveći izdatak predstavlja naknada nezaposlenim licima kod Zavoda za zapošljavanje koji je umanjeno za oko 2 miliona eura, usljed izmjene načina obračuna naknada nezaposlenim licima.

Smanjenje javne potrošnje, takođe, ogleda se kroz dalje smanjenje diskrecione potrošnje u dijelu Rashoda za materijal i Rashoda za usluge, Tekućeg održavanja, Kapitalnih izdataka u tekućem budžetu itd. Ukupna diskreciona potrošnja je, u odnosu na 2012. godinu, umanjena za oko 30 miliona eura, odnosno oko 38%.

Kada govorimo o Kapitalnom budžetu, planiran je u iznosu od 65,6 miliona eura. Većina projekata, odnosno oko 70% ukupnih sredstava planiranih Kapitalnim budžetom za 2013. godinu, namjenjeno je nastavku realizacije projekata započetih u prethodnom periodu, dok se preostala sredstva odnose na otpočinjanje realizacije novih projekata. Takođe, predviđeni su projekti koji će se finansirati iz kredita Evropske investicione banke (EIB), Svjetske banke, Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Banke za razvoj Savjeta Evrope (CEB).

Uz planirano ostvarenje prihoda u iznosu od 1.161,80 miliona eura, odnosno 33% BDP-a, deficit budžeta za

2013. godinu planiran je na nivou od 95,3 miliona eura, odnosno 2,7% BDP-a, a njegovo finansiranje vršiće se kroz zaduživanje. Naime, Zakonom o budžetu za 2013. godinu, utvrđena je mogućnost zaduživanja do maksimalnog iznosa od 250 miliona eura i, pored finansiranja deficita, sredstva će biti korišćena za servisiranje duga, kao i za stvaranje fiskalne rezerve.

Očekivane mjere dodatnog fiskalnog prilagođavanja u 2013. godini

S obzirom da se glavni fiskalni ciljevi u periodu 2013–2015. godine ogledaju, prije svega, u daljem fiskalnom prilagođavanju i povećanju naplate poreskih potraživanja, Ministarstvo finansija je pripremio Informaciju o dodatnim mjerama fiskalnog prilagođavanja koju je Vlada usvojila i u decembru 2012. godine donijela Zaključak o dodatnim mjerama fiskalnog prilagođavanja.

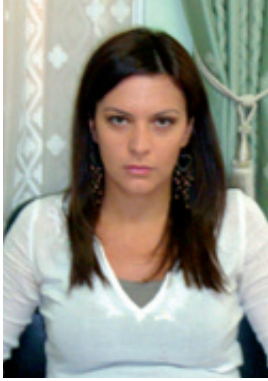
Shodno navedenom, u 2013. godini očekivana je realizacija mjera dodatnog prilagođavanja koje nijesu reflektovane u usvojenom Zakonu o budžetu za 2013. godinu, a koje će imati efekta na povećanje poreskih prihoda i dalje smanjenje potrošnje.

Naime, u 2013. godini očekivana je realizacija seta mjera koje se odnose na suzbijanje sive ekonomije i jačanje institucionalnih i kadrovskih kapaciteta organa državne uprave nadležnih za kontrolu i naplatu prihoda. Nadalje, u skladu sa Zaključkom Vlade, Ministarstvo finansija će analizirati postojeći model oporezovanja dohotka fizičkih lica, u smislu sagledavanja progresivnog modela oporezovanja, kao i kreirati pretpostavke za uvođenje kriznog poreza za fiskalnu 2013. godinu. Očekivani neto efekat primjene novih rješenja koja se odnose na uvođenje kriznog poreza imao bi pozitivan rezultat na kolekciju prihoda po osnovu poreza na dohodak fizičkih lica.

Takođe, u decembru 2012. godine usvojen je Zakon o dopuni zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Dopunama zakona usklađivanje vrijednosti penzija neće se vršiti u 2013. godini, odnosno iznos penzija zadržaće se na dostignutom nivou. Implementacija ovog rješenja imaće efekat na budžetsku potrošnju u dijelu planiranih izdataka za prava po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja koji se ogleda u ostvarivanju uštede po ovom osnovu.

Bojan PAUNOVIĆ,
samostalni savjetnik II
Sektor za budžet

Državna pomoć u 2012. godini

Šefika Kurtagić

Nikolina Radojičić

Mr Marjan Junčaj

Sistem državne pomoći kakav danas jeste rezultat je ispunjenja svih preuzetih obaveza definisanih u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (članom 73 i Protokolom 5). U prethodnom periodu ostvaren je značajan napredak u Crnoj Gori u ovoj oblasti.

U cilju poboljšanja već uspostavljenog pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, a radi bolje primjene pravila iz ove oblasti, Ministarstvo finansija je u prethodnom periodu pripremio i izmijenilo pojedina podzakonska akta iz ove oblasti. Naime, radi poboljšanja godišnjeg izvještavanja, a na zahtjev poslanika Skupštine Crne Gore da godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći sadrži i analizu efekata dodijeljene pomoći, što je u skladu i sa praksom država članica Evropske unije, izmijenjeni su Uredba o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći i Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći.

U Uredbi, konkretnije Obrascu prijave državne pomoći, dodate su nove kolone koje obavezuju davaoce prilikom prijave državne pomoći (šeme ili individualne pomoći) da odrede polazne vrijednosti, odnosno zatečeno stanje prije intervencije države, kao i da odrede indikatore na osnovu kojih će pratiti ostvarene efekte dodijeljene pomoći. Pravilnik je izmijenjen na način što je dodat Obrazac koji su davaoci prilikom slanja podataka o dodijeljenoj državnoj pomoći u obavezi da popune, a na kome se prikazuju očekivani i ostvareni rezultati odnosno efekti dodijeljene državne pomoći.

Nakon konsultacija sa Evropskom komisijom i dobijanja pozitivne ocjene, Ministarstvo finansija i Ministarstvo

ekonomije su uputili Vladi Crne Gore predlog Odluke o mapi državnih pomoći na usvajanje, što je bila još jedna obaveza iz SSP-a. Vlada Crne Gore je, u martu 2012. godine, usvojila navedenu Odluku koja se odnosi na pomoć za podsticanje ekonomskog razvoja oblasti gdje je životni standard izuzetno nizak ili gdje postoji velika nezaposlenost. U skladu sa ovom Odlukom, teritorija cijele Crne Gore smatra se nerazvijenim regionom, odnosno regionom koji ima BDP po glavi stanovnika, mjeren standardima kupovne moći, manji od 75% prosjeka Evropske unije. Na osnovu toga, Crna Gora je u mogućnosti da dodjeljuje regionalne državne pomoći do maksimalnog intenziteta od 50% za velika, odnosno 60% za srednja i 70% za mala privredna društva.

U junu 2012. pripremljen je Godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima u 2011. godini koji je Skupština Crne Gore prihvatila na sjednici od 26. jula 2012. godine, a u oktobru 2012. godine Izvještaj je poslat i Evropskoj komisiji na uvid. Ovo je peti izvještaj ove vrste i, za razliku od prethodnih, godišnji izvještaj za 2011. godinu sadrži i analizu efekata dodijeljene državne pomoći. Iako je ova analiza više opisnog nego analitičkog karaktera, iz razloga što u tom trenutku nije postojao pravni okvir koji bi normirao izradu analize, ovo predstavlja značajan iskorak u godišnjem izvještavanju i u praćenju politike državne pomoći uopšte jer sadrži dobru osnovu za donošenje odluka koje se odnose na implementaciju i sprovođenje individualnih i šema državnih pomoći. Ukupan iznos dodijeljenih državnih pomoći u Crnoj Gori u 2011. godini bio je 66.441.062,09 eura, što predstavlja oko 2,03% ukupnog BDP-a. Horizontalne državne pomoći u 2011. godini iznosile su 20,94 miliona eura,

odnosno 31,52% ukupno dodijeljene pomoći. Sektorske državne pomoći u 2011. godini iznosile su 42,56 miliona eura ili 64,06% ukupno dodijeljenih pomoći. Regionalne pomoći u 2011. godini isnosile su 2,94 miliona eura, odnosno 4,42% ukupno dodijeljenih pomoći.

Takođe, bitno je istaći i da je u izvještajnom periodu Komisija za kontrolu državne pomoći razmatrala 11 slučajeva, donijevši 10 rješenja i 1 zaključak. Komisija je pokrenula i jedan ex officio slučaj koji je još uvijek u toku.

SKRINING

U Briselu je 3. i 4. decembra 2012. godine održan bilateralni skrining sastanak posvećen oblasti državne pomoći, koja pripada VIII pregovaračkom poglavlju i predstavlja jedno od najkompleksnijih pitanja koje podrazumijeva potpuno usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU.

Da bi se ovo poglavlje zatvorilo, neophodno je dostići isti nivo obaveznosti i usklađenosti koji karakteriše države članice i imati potpuno izgrađen administrativni kapacitet u ovoj oblasti. Do sada, Crna Gora je preduzela značajne korake na putu usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU, ali i dalje ostaje prostora za nadograđivanje i usavršavanje zakonodavnih okvira do potpune usaglašenosti.

Na sastanku u Briselu, crnogorska delegacija predstavila je sve aktivnosti koje je sprovela u cilju ispunjenja obaveza, koje proističu samim potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a odnose se na uspostavljanje sistema kontrole državne pomoći.

Predstavnici Evropske komisije ocijenili su da su sva esencijalna pravila koja se odnose na državnu pomoć transponovana u zakonodavstvo Crne Gore. Pohvaljena je i praksa Komisije za kontrolu državne pomoći koja podrazumijeva da se, prilikom analize i odlučivanja o dodjeli državne pomoći, oslanja na relevantna akta Evropske unije iz te oblasti (smjernice, obavještenja i dr.). Generalni problem, koji se susreće prilikom usaglašavanja prava EU sa domaćim zakonodavstvom, je transponovanje tzv. mekog prava, te je u tom kontekstu prepoznata potreba za dodatnim unapređenjem.

Evropska komisija je pokazala veću zainteresovanost po pitanju određenih oblasti gdje se dodjeljuje državna pomoć, kao što je zaštita životne sredine, nauka, saobraćaj, zapošljavanje osoba sa invaliditetom i, naravno, pomoći za spašavanje i restrukturiranje firmi u teškoćama. Predstavnici Crne Gore predložili su konkretne odobrene programe koji potvrđuju da postoji razvijena svijest o važnosti ovih kategorija.

Članovi crnogorske delegacije su istakli da je, imajući u vidu značaj upućenosti lokalnih samouprava i njihovog razumijevanja koncepta državne pomoći, održan značajan broj seminara i obuka, sa ciljem podizanja svijesti o politici državne pomoći, te da će ovaj proces biti intenziviran kroz projekat koji je kroz IPA 2011 finansirala EU, a koji će početi u martu 2013. godine.

Na zahtjev Evropske komisije da se predoči postupak analize i ocjene prilikom odlučivanja kod najčešćih slučajeva dodjele državne pomoći, restrukturiranja i spašavanja, poseban akcenat stavljen je na analizu tzv. kompezatornih mjera. Kompezatorne mjere definisane su kao mjere koje se ne bave problemima kompanije, nego profitabilnim dijelom poslovanja. Stav Evropske komisije je da ove mjere treba da budu usmjerene na smanjenje poslovne aktivnosti, kao i da se mora napraviti jasna razlika između mjera restrukturiranja i kompezatornih mjera.

Tokom razgovora u Briselu, posebna pažnja posvećena je i kriterijumima koje je neophodno razmotriti prilikom odlučivanja, a odnose se na rok zastarjelosti državne pomoći, eventualnu nedozvoljenu pomoć, kao i metodologiju utvrđivanja iznosa određene državne pomoći. U tom smislu, Evropska komisija nije imala primjedbi na tabelu koja uključuje sve potrebne elemente, koji se uzimaju u obzir prilikom izračunavanja neto pomoći. Istovremeno, pozitivno je odgovoreno na zahtjev crnogorske strane o održavanju eventualnih seminara i obuka, tokom kojih bi se prezentovao model koji koristi Evropska unija, ali i koji bi doprinijeli izradi izmjena našeg postojećeg modela, u cilju potpunog usaglašavanja sa evropskim.

Na skriningu za oblast državne pomoći, kao vrlo važno, tretirano je i pitanje usaglašavanja poreskih mjera sa pravilima o dodjeli državne pomoći. U navedenom kontekstu, preporučeno je obavezno konsultovanje organa nadležnih za oblast državne pomoći prilikom kreiranja poreskih olakšica, slobodnih i biznis zona, kao i drugih oblika olakšica.

Sveukupna ocjena predstavnika Evropske komisije bila je da je napravljen izuzetan napredak u oblasti državne pomoći, naročito imajući u vidu činjenicu da je to vrlo mlada politika u Crnoj Gori. Komisija je istakla spremnost na saradnju i pružanje podrške Crnoj Gori prilikom dalje implementacije i usaglašavanja u ovoj oblasti.

Šefika KURTAGIĆ, samostalni savjetnik I
Nikolina RADOJIČIĆ, savjetnik
Mr Marjan JUNČAJ, samostalni savjetnik III

Odjeljenje za kontrolu državne pomoći

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o staranju privremeno i trajno oduzetoj imovini

Milanka Otović

Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o staranju privremeno i trajno oduzetoj imovini pripremila je Ministarstvo finansija u saradnji sa drugim nadležnim institucijama.

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakonu o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini sadržan je u odredbi člana 16 tačka Ustava Crne Gore, kojom je propisano da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru.

Izmjene i dopune Zakona o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini iz 2008. godine uslijedile su jer se, tokom njegove implementacije, ukazala potreba za detaljnijim uređivanjem pojedinih pitanja. To se posebno odnosi na upravljanje privremeno oduzetom imovinom privrednih društava, izdavanje u zakup i ustupanje na korišćenje bez naknade privremeno oduzete imovine.

Glavne novine koje su uvedene izmjenama i dopunama navedenog Zakona sastoje se u tome što je unaprijeđena definicija imovine i pod imovinom se smatra i pokretna i nepokretna imovina privrednih društava i drugih oblika obavljanja privredne djelatnosti, vlasnički udjeli i hartije od vrijednosti, u skladu sa zakonom. Dalje, unijeto je novo poglavlje kojim se uređuje upravljanje privremeno oduzetim vlasničkim udjelima i hartijama od vrijednosti u privrednim društvima, propisano je da članove organa upravljanja u privrednom društvu imenuje Vlada na predlog nadležnog organa, uvedena je obaveza organa upravljanja da sačini izvještaj o zatečenom stanju. Takođe, precizirano je i koje podatke izvještaj treba da sadrži.

Nadalje, u cilju efikasnog upravljanja privremeno oduzetom imovinom, uvedena je obaveza za organ upravljanja da hitno preduzima sve neophodne mjere i radnje, kao i da o svom radu podnosi mjesečne izvještaje starješini nadležnog organa. Takođe, propisana je mogućnost nadležnog organa da može postaviti lice koje će zastupati interese manjinskog vlasnika, data je mogućnost nadležnom organu da privremeno oduzetu imovinu može izdati u zakup putem javnog nadmetanja, određeni su uslovi kada se može privremeno oduzeta imovina može ustupiti na korišćenje bez naknade, kao i kada se može izdati u zakup neposrednom pogodbom.

Jedna od novina Izmjena i dopuna Zakona o staranju privremeno i trajno oduzetoj imovini ogleda se u tome što je propisano je da se privremeno nepokretna imovina može prodati uz saglasnost suda i samo u slučajevima kada troškovi čuvanja, upravljanja i održavanja značajno prevazilaze vrijednost te imovine i kada toj imovini prijete opasnost od propadanja. Takođe je uvedena mogućnost da se upravljanje oduzetom imovinom može povjeriti organizaciji ili instituciji. Način povjeravanja ovih poslova utvrdiće Vlada.

Ovim Zakonom predviđeno je da, u slučaju privremenog oduzimanja hartija od vrijednosti, nadležni organ vrši zabilježbu zabrane raspolaganja i otuđenja tih hartija u Centralnoj Depozitarnoj Agenciji. S tim u vezi, propisana je i mogućnost nadležnog organa da angažuje određenog ovlašćenog učesnika na tržištu hartija od vrijednosti radi praćenja kretanja tržišne vrijednosti privremeno oduzetih hartija od vrijednosti, zatim precizno je definisana međunarodna saradnja u upravljanju oduzetom imovinom i način snošenja troškova, propisan je rok od 60 dana za donošenje podzakonskih akata koji su neophodni za sprovođenje ovog zakona.

Izmjenama i dopunama zakona predviđeno je da, ukoliko na računu na kojem se čuvaju sredstva ostvarena davanjem u zakup privremeno oduzete imovine nema

dovoljno sredstava, troškovi upravljanja i održavanja privremeno oduzetom imovinom mogu se namiriće se sa računa na kojem se čuvaju sredstva ostvarena prodajom pokretne imovine.

Predloženi zakon stupio je na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, iz razloga što je bilo neophodno što prije omogućiti upravljanje oduzetom imovinom, radi izbjegavanja troškova i propadanja imovine.

Donošenjem novog Zakona očekuje se da rješenja u novom propisu imaju pozitivan uticaj na Državu – Državi će biti omogućeno da se preko nadležnog organa na najbolji način stara o privremeno oduzetoj imovini, da se maksimalno očuva imovina uz minimalne troškove, kao i da se omogući kontinuirano poslovanje privrednih društava čiji su vlasnici lica koja su osumnjičena u krivičnom postupku i od kojih je privremeno oduzeta imovina.

Milanka OTOVIĆ,
načelnik Odjeljenja za državnu imovinu

Analiza javnih finansija u 2012. godini

Iva Radovanović

Dr Stanko Jeknić

Mr Snežana Mugoša

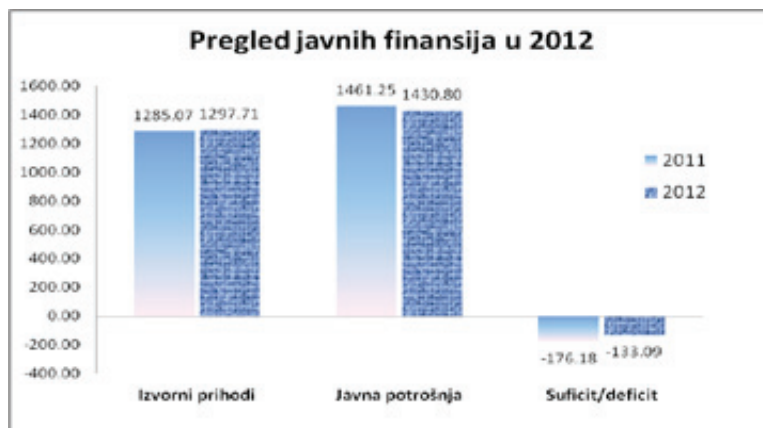
JAVNE FINANSIJE CRNE GORE

Strukturu javnih finansija Crne Gore čini Budžet Crne Gore sa državnim fondovima (Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Fond zdravstvenog osiguranja, Fond za obeštećenje, Zavod za zapošljavanje i Fond rada) i budžeti lokalne samouprave (Prijestonica Cetinje, Glavni grad Podgorica i 19 opština). Budžet Crne Gore čini oko 90% javnih finansija, dok se preostalih 10% odnosi na lokalnu samoupravu.

Javne finansije u 2012. godini karakteriše dalje fiskalno prilagođavanje i sprovođenje mjera racionalizacije budžetske potrošnje, kao prioriteta fiskalne politike u Evropskoj uniji. U 2012. godini došlo je do pada ekonomske aktivnosti usljed preliivanja međunarodne ekonomske krize, kao i vanrednih vremenskih uslova u Crnoj Gori početkom godine, što je uticalo i na kretanja u oblasti javnih finansija.

Procijenjeni javni prihodi u 2012. godini¹ iznose 1.297,71 miliona eura ili 39,04% BDP-a (3.324 miliona eura²). U odnosu na prethodnu godinu, oni su viši za 1%, što je predstavlja nominalni rast od 12.64 miliona eura. Ovom rastu najviše je doprinijelo nominalno povećanje prihoda od poreza na dobit pravnih lica od 27,9 miliona eura, doprinosu od 8,7 miliona eura i akciza od 8,4 miliona eura.

Pad prihoda, u odnosu na prethodnu godinu, evidentiran je kod prihoda od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije od 36,1%, poreza na dodatu vrijednost od 9,6 % i kod poreza na promet nepokretnosti od 7,9%.

¹ - Podaci o javnim finansijama u 2012 godini su preliminarni do usvajanja Završnog računa budžeta Crne Gore za 2012.

² - Nakon što je MONSTAT objavio zvanične podatke za bruto društveni proizvod (BDP) u 2011. godini, korigovan je nominalni iznos BDP-a za 2012, shodno, ranije projektovanoj, nominalnoj stopi rasta od 4%

Procijenjena javna potrošnja u 2012. godini iznosi 1.430,80 miliona eura, što predstavlja 43,04% BDP-a i manja je za 30,45 miliona eura ili 2,1% u odnosu na 2011. godinu. Uštede su ostvarene na pozicijama ostalih ličnih primanja, u domenu subvencija, transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru i kapitalnog budžeta. Kod mandatornih rashoda rast bilježi stavka transferi za socijalnu zaštitu za 26,57 miliona eura, dok su bruto zarade ostale na približno istom nivou iz 2011. godine. U odnosu na prošlu godinu porasli su i izdaci za kamate i otplatu glavnice duga, i to pretežno zbog povećanja otplate glavnice rezidentima.

Deficit javnog potrošnje u 2012. godini iznosio je 133,09 miliona eura i manji je za 43,09 miliona eura u odnosu na deficit ostvaren u prethodnoj godini. Lokalna samouprava zabilježila je suficit u iznosu od 30,7 miliona eura.

BDP (u mil. €)	3234.0		3324.0		3324.0			
	2011		2012 Rebalans		Procjena 2012		odstupanje od plana	
Javna potrošnja	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP
Izvorni prihodi	1285.07	39.74	1282.23	38.58	1297.71	39.04	15.48	0.47
Porezi	794.52	24.57	803.91	24.19	785.99	23.65	-17.92	-0.54
Porez na dohodak fizičkih lica	113.23	3.50	111.24	3.35	109.68	3.30	-1.56	-0.05
Porez na dobit pravnih lica	36.10	1.12	46.87	1.41	64.02	1.93	17.14	0.52
Porez na promet nepokretnosti	15.66	0.48	12.47	0.38	14.41	0.43	1.94	0.06
Porez na dodatu vrijednost	392.24	12.13	381.22	11.47	354.71	10.67	-26.51	-0.80
Akcize	143.38	4.43	163.06	4.91	151.77	4.57	-11.29	-0.34
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	45.33	1.40	47.34	1.42	28.97	0.87	-18.38	-0.55
Lokalni porezi	44.45	1.37	37.55	1.13	58.15	1.75	20.60	0.62
Ostali republički porezi	4.15	0.13	4.15	0.12	4.28	0.13	0.13	0.00
Doprinosi	353.58	10.93	351.99	10.59	362.25	10.90	10.26	0.31
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	213.45	6.60	211.81	6.37	216.50	6.51	4.69	0.14
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	120.89	3.74	120.21	3.62	125.74	3.78	5.53	0.17
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	10.76	0.33	11.07	0.33	9.99	0.30	-1.08	-0.03
Ostali doprinosi	8.47	0.26	8.91	0.27	10.02	0.30	1.11	0.03
Takse	21.98	0.68	33.02	0.99	23.34	0.70	-9.68	-0.29
Naknade	72.57	2.24	51.39	1.55	73.75	2.22	22.35	0.67
Ostali prihodi	37.41	1.16	37.75	1.14	47.89	1.44	10.14	0.31
Primici od otplate kredita i sredstva prenijeta iz prethodne godine	5.01	0.15	4.17	0.13	4.49	0.14	0.32	0.01
Javna potrošnja	1461.25	45.18	1385.36	41.68	1430.80	43.04	45.44	1.37
Tekuća javna potrošnja	1325.66	40.99	1271.72	38.26	1310.36	39.42	38.65	1.16
Tekući izdaci	680.54	21.04	702.69	21.14	715.45	21.52	12.76	0.38
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	403.94	12.49	410.27	12.34	407.75	12.27	-2.52	-0.08
Neto zarade	246.91	7.63	248.81	7.49	248.68	7.48	-0.13	0.00
Porez na zarade	30.62	0.95	31.81	0.96	30.92	0.93	-0.89	-0.03
Doprinosi na teret zaposlenog	79.77	2.47	82.25	2.47	81.03	2.44	-1.22	-0.04
Doprinosi na teret poslodavca	42.31	1.31	42.78	1.29	42.71	1.29	-0.07	0.00
Opštinski prizrez	4.33	0.13	4.62	0.14	4.40	0.13	-0.21	-0.01
Ostala lična primanja	20.18	0.62	15.74	0.47	13.00	0.39	-2.74	-0.08
Rashodi za materijal i usluge	119.84	3.71	153.90	4.63	167.22	5.03	13.33	0.40
Tekuće održavanje	28.16	0.87	27.16	0.82	27.58	0.83	0.43	0.01
Kamate	47.60	1.47	58.41	1.76	58.85	1.77	0.45	0.01
Renta	7.71	0.24	8.04	0.24	7.54	0.23	-0.50	-0.02
Subvencije	46.35	1.43	21.42	0.64	26.61	0.80	5.19	0.16
Ostali izdaci	6.75	0.21	7.76	0.23	6.89	0.21	-0.87	-0.03
Transferi za socijalnu zaštitu	455.52	14.09	478.55	14.40	482.09	14.50	3.54	0.11
Prava iz oblasti socijalne zaštite	60.09	1.86	60.15	1.81	65.64	1.97	5.49	0.17
Sredstva za tehnološke viškove	17.32	0.54	18.92	0.57	16.13	0.49	-2.79	-0.08
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	356.88	11.04	378.08	11.37	378.97	11.40	0.89	0.03
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	12.98	0.40	14.13	0.43	13.50	0.41	-0.63	-0.02

Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja	8.25	0.26	7.28	0.22	7.86	0.24	0.58	0.02
Transferi instit. pojed. NVO i javnom sektoru	112.82	3.49	52.73	1.59	63.61	1.91	10.88	0.33
Kapitalni izdaci	135.60	4.19	113.65	3.42	120.44	3.62	6.79	0.20
Kapitalni budžet CG	84.13	2.60	76.65	2.31	72.12	2.17	-4.53	-0.14
Kapitalni budžet lokalne samouprave	51.47	1.59	37.00	1.11	48.32	1.45	11.32	0.34
Pozajmice i krediti	4.23	0.13	3.47	0.10	2.96	0.09	-0.51	-0.02
Rezerve	14.09	0.44	10.85	0.33	21.54	0.65	10.69	0.32
Otplata garancija	34.11	1.05	23.43	0.70	24.72	0.74	1.29	0.04
Neto povećanje obaveza	24.34	0.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Suficit/deficit	-176.18	-5.45	-103.13	-3.10	-133.09	-4.00	-29.96	-0.90
Primarni deficit	-128.57	-3.98	-44.72	-1.35	-74.24	-2.23	-29.51	-0.89
Otplata duga	182.47	5.64	181.12	5.45	223.65	6.73	42.53	1.28
Otplata glavnice rezidentima	39.56	1.22	52.85	1.59	83.43	2.51	30.58	0.92
Otplata glavnice nerezidentima	60.32	1.87	57.46	1.73	59.87	1.80	2.42	0.07
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	82.59	2.55	70.81	2.13	80.35	2.42	9.53	0.29
Nedostajuća sredstva	-358.65	-11.09	-284.25	-8.55	-356.74	-10.73	-72.49	-2.18
Finansiranje	358.65	11.09	284.25	8.55	356.74	10.73	72.49	2.18
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	66.35	2.05	22.44	0.68	70.42	2.12	47.98	1.44
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	189.72	5.87	291.80	8.78	258.13	7.77	-33.67	-1.01
Donacije	8.26	0.26	2.00	0.06	7.90	0.24	5.90	0.18
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	14.98	0.46	18.00	0.54	13.37	0.40	-4.63	-0.14
Korišćenje depozita države	79.34	2.45	-50.00	-1.50	6.93	0.21	56.92	1.71

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

BUDŽET CRNE GORE

U prvoj polovini 2012. godine, usljed pada prihoda, kao i aktiviranja dijela garancija za kredite KAP-a u iznosu od 23,5 miliona eura, došlo je do dodatnih budžetskih pritisaka, tako da je krajem maja 2012. godine izvršen rebalans budžeta i donešen set fiskalnih mjera u cilju konsolidacije budžeta. Tom prilikom korigovana je prognoza stope rasta na dalje, kao i plan budžetskih prihoda koji je prilagođen novonastalim uslovima.

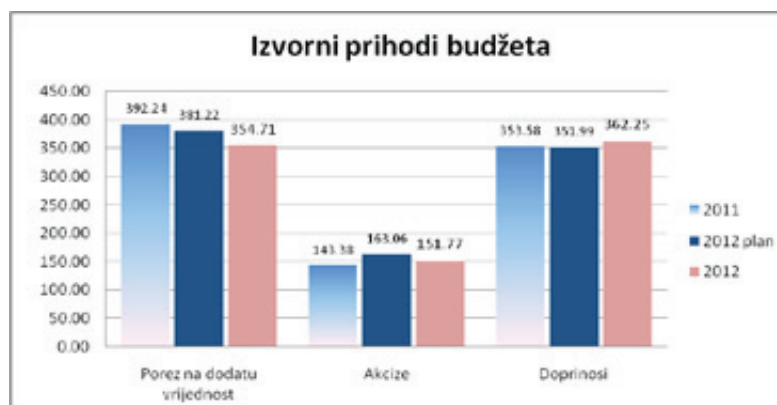
Ovim fiskalnim mjerama, koje su uticale i na prihodnu i na rashodnu stranu budžeta, nije ugrožen životni standard građana, kao ni uslovi za razvoj biznisa. Smanjeni su neproductivni troškovi, a razvojna komponenta budžeta nije značajno umanjena. Na prihodnoj strani, donešen je set mjera za povećanje prihoda: takse na SIM kartice, pušačke zone, električna brojila i kablovsku televiziju, a kao dio planskog prilagođavanja evropskim standardima povećane su akcize na alkohol, duvan i lož ulja, a uvedene su akcize na kafu i gazirana pića.

Primici Budžeta Crne Gore³ u 2012. godini iznosili su 1.447,4 miliona eura, od čega se na izvorne prihode odnosi 1.118,8 miliona eura, a preostalih 328,6 miliona eura prihodovano je iz drugih izvora finansiranja (zaduživanje, privatizacija i donacije). Izvorni prihodi ostvareni su 97,3% u odnosu na plan, odnosno 99,1% u odnosu na 2011. U strukturi prihoda najveći udio imaju porezi i doprinosi.

Prihodi po osnovu poreza iznosili su 687,4 miliona eura, što je 2,4% niže u odnosu na 2011. godinu. Porez na dodatu vrijednost iznosi 354,7 miliona eura i nominalno je pao u odnosu na prethodnu godinu za 37,5 miliona eura ili blizu 10%. Negativno odstupanje evidentirano je i kod poreza na međunarodnu trgovinu, i to u iznosu od 16,4 miliona eura ili 36,1%, usljed liberalizacije na međunarodnom tržištu i kontinuiranog sniženja carinskih stopa. U 2012. godini prihod od poreza na dobit pravnih lica veći je za 77,3% u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi od ostalih taksi veći su za 4,7 miliona eura kao rezultat uvođenja novih taksi u okviru seta privremenih fiskalnih mjera u 2012. godini. Istovremeno smanjen je prihod od administrativnih i drugih taksi za 2,8 miliona eura, koje su smanjene u cilju poboljšanja poslovnog ambijenta.

Prihodi po osnovu doprinosa iznose 362,3 miliona eura i veći su za 2,9% u odnosu na plan za 2012. godinu, kao i u odnosu na isti period prošle godine, za 2,5%.

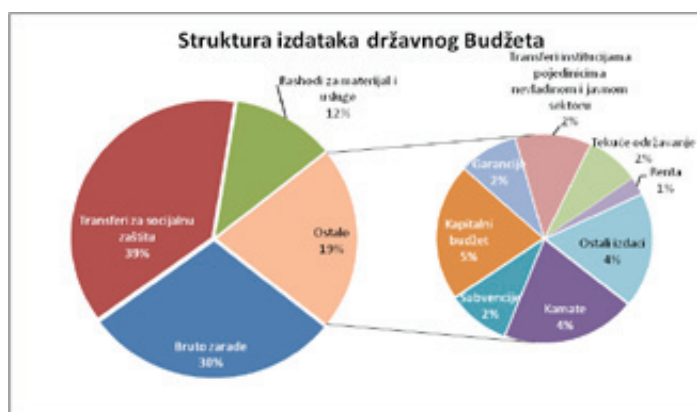
3 - Primici Budžeta uključuju izvorne prihode (direktni i indirektni porezi i neporeske prihode), pozajmice, donacije i prihode od privatizacije i prodaje imovine

Izdaci Budžeta Crne Gore u 2012. godini iznosili su 1.282,62 miliona eura ili 38,59% BDP-a i smanjeni su u odnosu na prethodnu godinu za 2,74%, a u odnosu na plan veći su za 1,78%. Na tekuću budžetsku potrošnju odnosi se 1.223,88 miliona eura, a na kapitalne investicije 58,74 miliona eura. **Otplata državnog duga** ima trend rasta i iznosi 168,7 miliona eura.

Odstupanja od plana evidentirana su kod subvencija (rast od 5,15 miliona eura) i kapitalnog budžeta (smanjenje za 6,75 miliona eura).

U odnosu na prethodnu godinu povećani su izdaci za kamate za 10,9 miliona eura i transferi za socijalnu zaštitu za 26,87 miliona eura (najviše usljed povećanja prava iz oblasti PIO od 22,1 miliona eura).

Nominalno povećanje rashoda u odnosu na prethodnu godinu od 46,38 miliona eura ostvareno je u okviru stavke Rashodi za materijal i usluge, usljed izmjene budžetske klasifikacije, pri čemu su potrošačke jedinice čiji su se izdaci ranije evidentirali u okviru stavke Transferi javnim institucijama, sada evidentiraju u okviru stavke Rashodi za materijal i usluge. S obzirom da su transferi javnim institucijama značajno smanjeni (55,22 miliona eura), ostvareno je neto smanjenje izdataka po ovom osnovu za 8,84 miliona eura.

Struktura budžetske potrošnje u 2012. godini, prikazana na grafiku, i dalje je nepovoljna. Oko 30% budžetskih izdataka odnosi se na bruto zarade, a čak 39% na socijalnu zaštitu, dok rashodi za materijal i usluge čine 12% budžetske potrošnje, a kamate 4%. Razvojni dio budžeta, odnosno kapitalni budžet, čini 5% budžetske potrošnje. Istovremeno, učešće mandatornih izdataka smanjeno je u odnosu na prethodnu godinu na 76,6% izdataka budžeta.

Deficit Budžeta procijenjen je u iznosu 163,79 miliona eura ili 4,9% BDP-a i niži je od deficita u prethodnoj godini za 25,9 miliona eura. U 2012. godini došlo je do promjene metodologije obračuna deficita, tako da su isplaćene garancije uključene u izdatke budžeta (i tako povećale deficit budžeta), a ne u otplatu duga kao do sada. Otplata duga iznosi 168,7 miliona eura i povećana je u odnosu na prethodnu godinu za 35,9 miliona eura i to uglavnom zbog povećanja otplate duga rezidentima.

Nedostajuća sredstva budžeta iznosila su 332,49 miliona eura i finansirana su, najvećim dijelom, iz pozajmica i kredita iz inostranih izvora u iznosu od 258,13 miliona eura i pozajmica i kredita iz domaćih izvora u iznosu od 62,60 miliona eura i, manjim dijelom, iz donacija, prihodima od privatizacije i korišćenjem depozita.

Budžet Crne Gore	2011		2012 Rebalans		Izvršenje 2012		Odstupanje od pl.	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP
Izvorni prihodi	1129.14	34.91	1150.06	34.60	1118.82	33.66	-31.23	-0.94
Porezi, od čega:	704.07	21.77	725.61	21.83	687.44	20.68	-38.17	-1.15
Porez na dohodak fizičkih lica	81.64	2.52	81.50	2.45	82.26	2.47	0.77	0.02
Porez na dobit pravnih lica	36.10	1.12	46.87	1.41	64.02	1.93	17.14	0.52
Porez na dodatu vrijednost	392.24	12.13	381.22	11.47	354.71	10.67	-26.51	-0.80
Akcize	143.38	4.43	163.06	4.91	151.77	4.57	-11.29	-0.34
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	45.33	1.40	47.34	1.42	28.97	0.87	-18.38	-0.55
Doprinosi, od čega:	353.58	10.93	351.99	10.59	362.25	10.90	10.26	0.31
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	213.45	6.60	211.81	6.37	216.50	6.51	4.69	0.14
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	120.89	3.74	120.21	3.62	125.74	3.78	5.53	0.17
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	10.76	0.33	11.07	0.33	9.99	0.30	-1.08	-0.03
Takse	16.01	0.50	27.09	0.81	17.84	0.54	-9.25	-0.28
Naknade	25.70	0.79	15.45	0.46	12.71	0.38	-2.74	-0.08
Ostali prihodi	24.78	0.77	25.74	0.77	34.09	1.03	8.35	0.25
Primici od otplate kredita i sredstva prenijeta iz prethodne god.	5.01	0.15	4.17	0.13	4.49	0.14	0.32	0.01
Izdaci	1318.82	40.78	1260.18	37.91	1282.62	38.59	22.43	0.67
Tekuća budžetska potrošnja	1234.69	38.18	1194.70	35.94	1223.88	36.82	29.18	0.88
Tekući izdaci	632.03	19.54	654.29	19.68	666.16	20.04	11.87	0.36
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	371.26	11.48	377.61	11.36	374.66	11.27	-2.95	-0.09
Ostala lična primanja	12.83	0.40	10.44	0.31	10.06	0.30	-0.38	-0.01
Rashodi za materijal i usluge	104.01	3.22	142.15	4.28	150.39	4.52	8.24	0.25
Tekuće održavanje	23.54	0.73	23.18	0.70	22.55	0.68	-0.63	-0.02
Kamate	45.09	1.39	54.91	1.65	55.99	1.68	1.09	0.03
Renta	7.38	0.23	7.72	0.23	7.22	0.22	-0.50	-0.02
Subvencije	45.40	1.40	20.70	0.62	25.85	0.78	5.15	0.16
Ostali izdaci	5.52	0.17	6.41	0.19	6.05	0.18	-0.36	-0.01
Transferi za socijalnu zaštitu, od čega:	454.76	14.06	477.84	14.38	481.64	14.49	3.80	0.11
Prava iz oblasti socijalne zaštite	59.33	1.83	59.44	1.79	65.19	1.96	5.75	0.17
Sredstva za tehnološke viškove	17.32	0.54	18.92	0.57	16.13	0.49	-2.79	-0.08
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	356.88	11.04	378.08	11.37	378.97	11.40	0.89	0.03
Transferi institucijama pojedincima nevladinom i javnom sektoru	87.91	2.72	28.91	0.87	31.51	0.95	2.61	0.08
Kapitalni budžet	84.13	2.61	76.65	2.31	72.12	2.17	-4.53	-0.14
Pozajmice i krediti	2.09	0.06	1.70	0.05	1.78	0.05	0.08	0.00
Rezerve	11.79	0.36	8.54	0.26	18.08	0.54	9.54	0.29
Otplata garancija	33.92	1.05	23.43	0.70	24.72	0.74	1.29	0.04
Neto povećanje obaveza	29.19	0.90	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Suficit/ Deficit	-189.67	-5.86	-110.13	-3.31	-163.79	-4.93	-53.67	-1.61
Primarni deficit	-144.58	-4.47	-55.22	-1.66	-107.80	-3.24	-52.58	-1.58
Otplata duga	132.77	4.11	148.12	4.46	168.70	5.08	20.58	0.62
Otplata duga rezidentima	31.95	0.99	48.85	1.47	77.94	2.34	29.09	0.88
Otplata duga nerezidentima	59.51	1.84	54.46	1.64	54.87	1.65	0.42	0.01
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	41.31	1.28	44.81	1.35	35.88	1.08	-8.93	-0.27
Nedostajuća sredstva	-322.44	-9.97	-258.24	-7.77	-332.49	-10.00	-74.25	-2.23
Finansiranje	322.44	9.97	258.24	7.77	332.49	10.00	74.25	2.23
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	47.00	1.45	16.44	0.49	62.60	1.88	46.16	1.39
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	187.65	5.80	291.80	8.78	258.13	7.77	-33.67	-1.01
Donacije	4.01	0.12	0.00	0.00	5.02	0.15	5.02	0.15
Prihodi od privatizacije	3.35	0.10	10.00	0.30	2.83	0.09	-7.17	-0.22
Povećanje/smanjenje depozita	80.42	2.49	-60.00	-1.81	3.91	0.12	63.91	1.92

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

LOKALNA SAMOUPRAVA

Prema preliminarnim podacima koje su dostavile jedinice lokalne samouprave izdaci lokalne samouprave u 2012. godini iznosili su 149,03 miliona eura ili 4,48% BDP-a, što je za 23 miliona eura više u odnosu na plan za isti period. Potrošnja je finansirana iz poreza u iznosu od 98,55 miliona eura, taksi 5,5 miliona eura, naknada 61,04 miliona eura i ostalih tekućih prihoda u iznosu od 13,8 miliona eura. Najznačajnije povećanje prihoda u odnosu na plan zabilježeno je kod naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta i lokalnih poreza. Ukupni tekući prihodi lokalne samouprave u 2012. godini ostvareni su u iznosu od 178,89 miliona eura.

Gotovinski suficit lokalne samouprave ostvaren je u iznosu od 30,7 miliona eura. Otplata duga iznosila je 54,95 miliona eura ili 1,65% BDP-a, prvenstveno zbog visokog nivoa otplate obaveza iz prethodnog perioda.

Nedostajuća sredstva u iznosu od 24,25 miliona eura finansirana su iz pozajmica i kredita u iznosu od 7,82 miliona eura, prihoda od prodaje imovine u iznosu od 10,53 miliona eura, donacija 2,88 miliona eura i korišćenja depozita 3,02 miliona eura.

Lokalna samouprava	2011		2012 Rebalans		Izvršenje 2012		odstupanje od plana	
	mil.€	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	%
Izvorni prihodi	155.93	4.82	132.18	3.98	178.89	5.38	46.71	35.3
Porezi	90.45	2.80	78.30	2.36	98.55	2.96	20.25	25.9
Porez na dohodak fizičkih lica	31.59	0.98	29.75	0.89	27.42	0.82	-2.33	-7.8
Porez na promet nepokretnosti	14.42	0.45	11.00	0.33	12.97	0.39	1.97	17.9
Lokalni porezi	44.45	1.37	37.55	1.13	50.96	1.53	13.41	35.7
Takse	5.97	0.18	5.93	0.18	5.50	0.17	-0.43	-7.3
Naknade	46.87	1.45	35.94	1.08	61.04	1.84	25.10	69.8
Ostali prihodi	12.63	0.39	12.01	0.36	13.80	0.42	1.79	14.9
Izdaci	143.50	4.44	126.03	3.79	149.03	4.48	23.00	18.3
Tekuća potrošnja lokalne samouprave	92.03	2.85	89.03	2.68	100.72	3.03	11.68	13.1
Tekući izdaci	65.52	2.03	59.56	1.79	62.67	1.89	3.11	5.2
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	32.69	1.01	32.66	0.98	33.10	1.00	0.44	1.3
Ostala lična primanja	7.35	0.23	5.30	0.16	2.94	0.09	-2.36	-44.6
Rashodi za materijal i usluge	15.84	0.49	11.75	0.35	16.84	0.51	5.09	43.3
Tekuće održavanje	4.62	0.14	3.97	0.12	5.03	0.15	1.06	26.6
Kamate	2.51	0.08	3.50	0.11	2.86	0.09	-0.64	-18.3
Renta	0.33	0.01	0.31	0.01	0.32	0.01	0.00	0.7
Subvencije	0.95	0.03	0.72	0.02	0.75	0.02	0.04	5.5
Ostali izdaci	1.23	0.04	1.35	0.04	0.84	0.03	-0.51	-37.7
Transferi za socijalnu zaštitu	0.76	0.02	0.71	0.02	0.45	0.01	-0.26	-36.3
Transferi inst. pojedincima NVO i javn. sektoru	25.97	0.80	24.67	0.74	32.94	0.99	8.27	33.5
Kapitalni budžet lokalne samouprave	51.47	1.59	37.00	1.11	48.32	1.45	11.32	30.6
Pozajmice i krediti	2.14	0.07	1.77	0.05	1.19	0.04	-0.59	-33.0
Rezerve	2.30	0.07	2.31	0.07	3.46	0.10	1.15	49.6
Suficit/deficit	13.50	0.42	7.00	0.21	30.70	0.92	23.71	338.9
Primarni deficit	16.01	0.49	10.50	0.32	33.56	1.01	23.07	219.8
Otplata duga	49.70	1.54	33.00	0.99	54.95	1.65	21.95	66.5
Otplata glavnice rezidentima	7.61	0.24	4.00	0.12	5.49	0.17	1.49	37.2
Otplata glavnice nerezidentima	0.81	0.02	3.00	0.09	5.00	0.15	2.00	66.7
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	41.29	1.28	26.00	0.78	44.46	1.34	18.46	71.0
Nedostajuća sredstva	-36.21	-1.12	-26.00	-0.78	-24.25	-0.73	1.76	-6.8
Finansiranje	36.21	1.12	26.00	0.78	24.25	0.73	-1.76	-6.8
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	19.35	0.60	6.00	0.18	7.82	0.24	1.82	30.3
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	11.63	0.36	8.00	0.24	10.53	0.32	2.53	31.6
Donacije	4.24	0.13	2.00	0.06	2.88	0.09	0.88	44.1
Korišćenje depozita lokalne samouprave	-1.09	-0.03	10.00	0.30	3.02	0.09	-6.99	-69.8
Transferi iz budžeta CG	1.07	0.03	0.85	0.03	0.85	0.03	0.00	-0.4

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

Iva RADOVANOVIĆ, samostalni savjetnik II
 Dr Stanko JEKNIĆ, samostalni savjetnik I
 Sektor za ekonomsku politiku i razvoj

Mr Snežana MUGOŠA,
 samostalni savjetnik I, Sektor za budžet

Izvještaj o državnom dugu Crne Gore na 31. decembar 2012. godine

Mersija Purišić

Ivana Maksimović

Državni dug Crne Gore na 31.12.2012. godine iznosi 1.699,5 miliona eura ili 51,12% bruto domaćeg proizvoda (BDP). Unutrašnji dug iznosi 404,5 miliona eura ili 12,17% BDP-a, dok spoljni dug iznosi 1.295 miliona eura ili 38,95% BDP-a.

KRETANJE SPOLJNJEG DUGA U TOKU 2012. GODINE

Spoljni dug je u toku 2012. godine porastao za 231,3 miliona eura u odnosu na kraj 2011. godine.

Stanje ino duga uvećano je, najvećim dijelom, potpisivanjem novog kreditnog aranžmana sa Svjetskom bankom – Prvi programski zajam za razvojnu politiku finansijskog sektora (IBRD-DPL I) u iznosu od 59,1 miliona eura, potpisivanjem dva nova kreditna aranžmana sa Credit Suisse-om u iznosu od 250 miliona eura u cilju finansiranja budžetskog deficita, kojim je izvršeno refinansiranje aranžmana potpisanog u 2009. godini.

Osim toga, tokom 2012. godine, angažovana su sredstva u ukupnom iznosu od 31,2 miliona eura, i to: za projekat Svjetske banke "Zdravstvo", u iznosu od oko 1,7 miliona eura, projekat „LAMP“ u iznosu od oko 1,9 miliona eura, projekat „Energetska efikasnost“ u iznosu od 2,6 miliona eura, projekat „MIDAS“ u iznosu od 1,7 miliona eura, za projekat „ME-STAP“, u iznosu od 4,3 miliona eura, i za projekat „HOT-SPOT“, u iznosu od 0,6 milion eura, projekat Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost u iznosu od 2 miliona eura, zatim IDA kredita u iznosu od oko 2,1 miliona eura, KfW kredita za Projekat „Vodosnabdijevanja i sanacija otpadnih voda“ (faza III i faza IV) u ukupnom iznosu od oko 5 miliona eura, zatim EBRD kredita namijenjenog za Projekat Pred-privatizacija kontejnerskih terminala u iznosu od 0,2 miliona eura i EIB zajam namijenjen za Projekat Vodosnabdijevanje i sanacija otpadnih voda u Opštini Nikšić („Faza B“) u iznosu od 2 miliona eura i Projekat Vodosnabdijevanje i sanacija otpadnih voda („Faza C“) u iznosu 5 miliona eura.

Takođe, na uvećanje ino duga uticao je i porast vrijednosti dolara i švajcarskog franka u odnosu na euro, što je uslovalo porast eurske vrijednosti dolarskih i kredita u švajcarskim francima.

Po osnovu redovnih otplata glavnice, stanje ino duga je umanjeno u iznosu od oko 54,9 miliona eura.

U toku 2012. godine postali su efektivni i potpisani su novi kreditni aranžmani u ukupnom iznosu od 101,65 miliona eura, i to: „Prvi programski zajam za razvojnu politiku finansijskog sektora (DPL I)“ u iznosu od 59,1 miliona eura, dva nova kreditna aranžmana sa Credit Suisse-om u iznosu od 250 miliona eura, kredit Međunarodne banke za obnovu i razvoj za projekat Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost u iznosu od 20 miliona eura, kredit Evropske investicione banke za projekat Sanacija posljedica i prevenciju od poplava u iznosu od 20 miliona eura. Osim navedenih, krajem 2012. godine potpisan je i kredit Erste bankom AG Austrija, koji će postati efektivan u 2013. godini, namijenjen za finansiranje deficita u ukupnom iznosu od 30 miliona eura.

U iznos spoljnog duga nijesu uključene obaveze po osnovu neriješenih dužničkih pitanja prema Libiji, Kuvajtu, Češkoj i Slovačkoj. Dug prema vladama ove četiri zemlje Crnoj Gori je pripao po osnovu raspodjele nealociranog duga (5,88% od 38% za Srbiju i Crnu Goru) i shodno Sporazumu o pitanjima sukcesije iz Beča 29. juna 2001. godine rješava se usaglašenim stavovima u okviru Komiteta za podjelu finansijske aktive i pasive bivše SFRJ.

Sporazum između Vijeća Ministara Republike Albanije i Vlade Crne Gore o poravnanju duga Republike Albanije prema Crnoj Gori, potpisan na osnovu Sporazuma o sukcesiji, razmjenu diplomatskih nota je stupio na snagu 2012. godine i, s tim u vezi, albanska strana je izvršila uplatu prve rate duga u ukupnom iznosu od oko 0,3 miliona USD, dok će drugu, ujedno i posljednju ratu, otplatiti u januaru 2013. godine.

Što se tiče duga po osnovu obveznica izdatih u okviru Londonskog kluba (API obveznica) riješeno je jedno od preostalih dužničkih pitanja. Prema ugovorenom modalitetu otplate, obaveza prema UBS banci je izmirena u dvije tranše od kojih je prva tranša uplaćena dok će se preostali dio duga uplatiti u prvom kvartalu 2012. godine.

Navedeni podatak o stanju ino duga podrazumijeva iznose angažovanih (povučenih) kreditnih sredstava po pojedinim kreditima.

Tabela 1. Podaci o stanju ino duga i iznosu nepovučenih sredstava kredita (u mil. eura)

Inostrani dug		
Kreditor	Stanje duga	Nepovučena sredstva
Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)	237,6	26,9
Međunarodna finansijska organizacija (IFC)	2,5	
Zemlje članice Pariskog kluba kreditora	104,9	
Međunarodna organizacija za razvoj (IDA)	65,2	1,1
Evropska investiciona banka (EIB)	79,9	58,5
Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)	21,7	9,5
Razvojna banka Savjeta Evrope	9,1	
Evropska Zajednica	5,5	
Kreditna banka za obnovu - Njemačka (KfW)	12,6	53,5
Austrijski kredit	9,8	
Mađarski kredit	11,8	
Poljski kredit	9,7	
Societe Generale - Education IT	0,005	
Francuski kredit	8,5	
EUROFIMA - dug Željeznice	24,8	
Češki EXIM - dug Željeznice	24,1	
Steiermarkische Bank und Sparkassen AG	18,7	
Erste Bank	11,3	30,0
Credit Suisse Bank	250,0	
Spanski kredit za izgradnju deponije	4,9	
Exim Bank Mađarska	2,4	
EUROBOND	380,0	
UKUPNO	1.295,0	179,5

Prema navedenim podacima, dug kod međunarodnih finansijskih institucija (Svjetska banka i njene afilijacije - IBRD, IFC, IDA, zatim Pariski klub, EIB, EBRD, CEB, Evropska zajednica i KfW) iznosi oko 15,8% BDP-a, dug po bilateralnim (mekim) zajmovima (ugovori sa Vladama Austrije, Mađarske, Poljske, Francuske, Španije, Eurofima, Češka Exim Banka, Mađarska Exim banka, Societe Generale za IT i Steiermarkische Bank und Sparkassen AG) iznosi oko 3,4% BDP-a, dok dug po osnovu kreditnih aranžmana za potrebe budžeta (Eurobond, Credit Suisse, Erste Bank) iznosi oko 18,8% BDP-a.

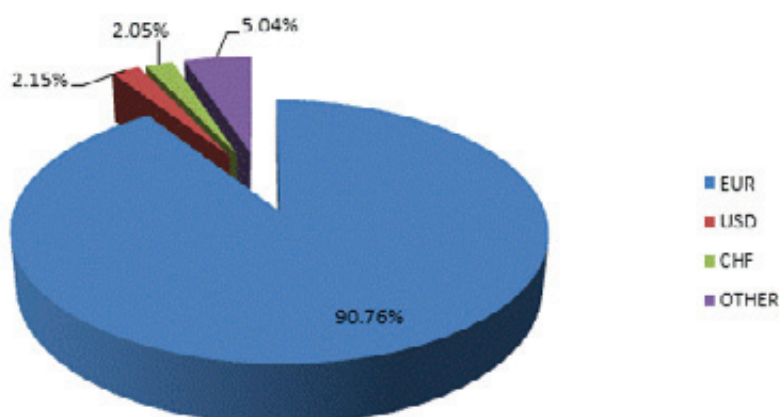
Ino garancije Crne Gore iznose oko 350,7 miliona eura, ili 10,7% BDP-a, odnosno 23,6% državnog duga.

Tabela 2. Izdate ino garancije (u mil. eura)

Kreditor	Zajam	Zajmoprimac	Godina potpisivanja	Potpisani iznos	Povuceno do 31.12.2012.	Stanje duga na 31.12.2012.
EIB	Projekat evropskih puteva	Monteput	2004	24,0	24,0	22,8
EIB	Rekonstrukcija elektroenergetskog sistema	EPCG	2002	11,0	8,0	6,5
EIB	Modernizacija aerodroma	JP Aerodromi CG	2004	12,0	11,0	9,6
EIB	Mala i srednja preduzeca preko poslovnih banaka	Poslovne banke	2009	90,0	90,0	80,0
EIB	Modernizacija željezničke infrastrukture	Željeznička infrastruktura CG	2010	7,0	0,00	0,00
EBRD	Modernizacija aerodroma	JP Aerodromi CG	2003	11,0	10,2	5,1
EBRD	Projekat izgradnje regionalnog vodovoda – južni krak faza I	JP Regionalni vodovod	2007	8,0	8,0	6,7
EBRD	Projekat izgradnje regionalnog vodovoda – južni krak faza II	JP Regionalni vodovod	2008	7,0	7,0	6,1
EBRD	Projekat izgradnje regionalnog vodovoda – južni krak faza II Aneks	JP Regionalni vodovod	2010	3,0	3,0	2,6
EBRD	Projekat obnove željezničke infrastrukture – faza III	JP Željeznice CG	2009	4,0	3,1	3,1
EBRD	Projekat obnove željezničke infrastrukture – faza III Aneks	Željeznička infrastruktura AD Podgorica	2012	10,0	0,1	0,1
EBRD	Projekat hitne obnove željezničke infrastrukture II	Željeznička infrastruktura AD Podgorica	2009	15.000.000	10,9	10,9
EBRD	Projekat nabavke elektromotornih jedinica i dijagnostičke opreme	Željeznički prevoz AD	2010	13,6	3,1	3,1
EBRD	Kreditna linija za zaštitu depozita	Fond za zaštitu depozita	2010	30.000.000	0,00	0,00
KfW	Perucica	EPCG	2003	3,6	3,4	1,1
KfW	Piva	EPCG	2007	16,0	3,6	3,6
KfW	Trafostanica Ribarevine	EPCG	2007	5,4	4,0	4,0
KfW	Zamjena filtera u TE Pljevlja i proširenje trafostanica PG-Ribarevine	EPCG	2008	15,0	12,9	12,9
KfW	Opportunity banka	Opportunity banka	2009	15,0	15,0	9,6
KfW	NLB	NLB	2009	16,0	16,0	11,6
OTP	KAP	KAP	2009	49,7	49,7	42,2
EXIM Kina ¹	Nabavka i remont brodova	Crnogorska plovidba	2010	35,9	35,9	35,9
WTE Wassertechnik	Projekat otpadnih voda	Opština Budva	2010	29,3	0,0	0,0
Abu Dabi Fond za razvoj ²	Projekat vodosnabdijevanje	Regionalni vodovod	2010	9,0	5,0	5,0
VTB	Podrska KAP-u	KAP	2010	60,0	60,0	60,0
Češka eksportna banka	Završetak pruge PG-NK	Željeznička infrastruktura AD Podgorica	2011	5,0	5,0	5,0
na dan 31.12.2012.				388,9		347,5

Depoziti Ministarstva finansija na 31.12.2012. godine iznosili su 66,4 mil eura, uključujući i 38.477 unci zlata, tako da je neto iznos državnog duga oko 49,13 % BDP-a.

Grafik 1. – Valutna struktura državnog duga

KRETANJE UNUTRAŠNJEG DUGA U TOKU 2012. GODINE

Unutrašnji dug je u toku 2012. godine smanjen za oko 19 miliona eura u odnosu na kraj 2011. godine. Smanjenje unutrašnjeg duga, prije svega, je uzrokovano tplatom oko 55,7 miliona eura po osnovu kredita kod komercijalnih banaka (najvećim dijelom otplate se odnose na kratkoročne kredite koji su korišćeni za tekuću likvidnost, otplatu preuzetih kredita, kao i projektnih komercijalnih kredita), otplatu oko 5,6 miliona eura državnih zapisa i otplatu oko 16,5 miliona eura kredita nefinansijskih institucija usljed nastavka realizacije projekata Direkcije za saobraćaj, otplatom redovne rate za restituciju u iznosu od oko 1,8 miliona eura, kao i otplatom redovne rate za deviznu štednju u iznosu od oko 15,4 miliona eura.

Tabela 3. Podaci o stanju domaćeg duga

Domaci dug	31.12.2012.
Kreditor	Stanje duga
Stara devizna štednja	80,3
Dug lokalnih samouprava	79,4
Obaveze po osnovu obeštećenja	83,3
Kredit kod poslovnih banaka	48,3
Kredit nefinansijskih institucija	32,4
Zaostale penzije**	1,8
Državni zapisi	73,0
Obveznice Fonda rada	6,0
UKUPNO	404,5

Sa druge strane, unutrašnji dug je tokom 2012. godine povećan po osnovu državnih zapisa u iznosu od oko 8,4 miliona eura, povećanjem duga po osnovu deviznih sredstava položenih kod Dafiment banke AD Beograd i Banke privatne privrede DD Podgorica položenih preko preduzeće Jugoskandik DD Beograd u iznosu od oko 6,7 miliona eura, kao i duga po osnovu Odluke o emisiji obveznica Crne Gore za isplatu neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim radom je prestala potreba.

Ukupna obaveza po osnovu restitucije iznosi oko 83,3 miliona eura, što je za 6 miliona eura više nego na kraju 2011. godine. Povećanje iznosa duga po osnovu restitucije uzrokovano je donošenjem novih rješenja za povraćaj oduzetih imovinskih prava.

Takođe, naglašavamo da u stanje duga nijesu uključene neizmirene obaveze budžetskih korisnika na 31.12.2012. godine, a biće prikazane kroz završni račun budžeta za 2012. godinu.

Konsolidovani dug opština iznosi oko 115,3 miliona eura, prema najnovijim podacima dostavljenim od strane opština, i u tabeli je prikazan na dva načina:

- kroz stanje ino duga uključen je dug opština po ugovorima koje je potpisala Vlada Crne Gore sa ino kreditorima, a sa opštinama potkreditne sporazume, u iznosu od oko 35,9 miliona eura (iznos povučenih, neotplaćenih sredstava) i
- kroz stanje domaćeg duga, kao dug lokalnih samouprava prema kreditnim institucijama, u iznosu od oko 79,4 miliona eura (prema podacima lokalne uprave za kraj 2012. godine).

Tabela 4. Izdate domaće garancije

R.b	KREDITOR	ZAJMOPRIMAC	DATUM POTPISIVANJA GARANCIJE	POTPISANI IZNOS (EUR)	Stanje duga na 31.12.2012. (EUR)
1	NLB Montenegro banka	Rudnici boksita a.d. Nikšić	09.06.2009.	5.000.000,00	5.000.000,00
2	Podgorička banka	Pobjeda a.d. Podgorica	10.07.2009.	2.970.000,00	1.728.963,35
3	Hipotekarna banka a.d.	Montenegro Airlines	31.12.2009.	2.700.000,00	2.700.000,00
4	NLB Montenegro banka	Montenegro Airlines	25.02.2010.	1.800.000,00	1.800.000,00
5	Erste banka a.d. Podgorica	Pobjeda a.d. Podgorica	01.07.2010.	3.500.000,00	3.500.000,00
6	Hipotekarna banka a.d.	MI-RAI GROUP DOO NIKŠIĆ	27.07.2010.	800.000,00	777.975,71
7	NLB Montenegro banka	Melgonia-Primorka	22.12.2010.	4.000.000,00	4.000.000,00
8	Hipotekarna banka a.d.	Montenegro Airlines	06.05.2011.	2.000.000,00	2.000.000,00
9	Erste banka a.d. Podgorica	Fabrika elektroda "Piva" Plužine	27.07.2011.	1.500.000,00	1.500.000,00
10	Hipotekarna banka a.d.	MI-RAI GROUP DOO NIKŠIĆ	13.09.2011.	700.000,00	700.000,00
11	Erste banka a.d. Podgorica	Željeznički prevoz Crne Gore	13.12.2011.	3.500.000,00	3.500.000,00
12	NLB Montenegro banka	Montenegro Airlines	13.12.2011.	2.400.000,00	1.130.000,00
13	Investiciono razvojni fond AD	Crnogorska plovidba a.d. Kotor	30.12.2011.	1.500.000,00	852.192,32
14	Crnogorska komercijalna banka a.d. Podgorica	Jadransko brodogradilište a.d. Bijela	19.01.2012.	1.050.000,00	1.050.000,00
15	Hypo Alpe Adria banka	Lenka a.d. Bijelo Polje	30.12.2011.	525.000,00	525.000,00
	UKUPNO			33.945.000,00	30.764.131,38

Domaće garancije Crne Gore iznose oko 30,7 miliona eura ili 0,9% BDP-a, odnosno 1,8% državnog duga.

Ministarstvo finansija donijelo je u junu 2011. godine Uputstvo o sadržaju zahtjeva za dugoročno zaduživanje opština i ispunjenosti finansijskih uslova za njihovo zaduživanje, kojim se detaljno utvrđuje postupak zaduživanja lokalnih samouprava.

Mersija PURIŠIĆ, samostalni savjetnik I (Sektor trezora)
Ivana MAKSIMOVIĆ, samostalni savjetnik II (Sektor trezora)

1 - Kredit Kineske Exim banke za Projekat „Nabavka i remont brodova“ potpisan je na iznos od 47.396.000 američkih dolara. Ugovoreni iznos, iznos angažovanih sredstava kao i stanje duga po osnovu izdate garancije konvertovano je po važećem kursu CBCG od 31.12.2012. godine
2 - Kredit Abu dabi fonda za razvoj za Projekat „Vodosnabdijevanje“ potpisan je na iznos 43.600.000 AED, pri čemu je utvrđen fiksni kurs 1USD=3,673 AED. Ugovoreni iznos, iznos angažovanih sredstava kao i stanje duga po osnovu izdate garancije konvertovano je po važećem kursu CBCG od 31.12.2012. godine

Prioriteti Ministarstva finansija za 2013. godinu

1.

• OČUVANJE FISKALNE I FINANSIJSKE STABILNOSTI

Politiku Ministarstva finansija u 2013. godini opredjeljuje hitna i neodložna potreba zaustavljanja trenda pogoršanja fiskalnih parametara, u prvom redu budžetskog deficita i, njime generisanim, nivoom javnog duga. Preduslov za postizanje ovog cilja je nastavak fiskalne konsolidacije, kako na rashodnoj, tako i na prihodnoj strani budžeta.

2.

• RESTRUKTURIRANJE JAVNOG DUGA

Biće pripremljena Analiza javnog duga na osnovu postojećeg stanja-nivoa, dinamike, cijena i rokova dospelja, ispitivanja tržišta i ostalih objektivnih inputa, sa predlogom o mogućnostima restrukturiranja javnog duga. Analiza će poslužiti kao ocjena trenutnog stanja duga, projekcija kretanja, kao i mjera koje je potrebno preduzeti u cilju restrukturiranja duga, u cilju njegovog smanjenja u narednom periodu, sa projekcijama za moguće zaustavljanje i smanjenje javnog duga. Navedene mjere je potrebno preduzeti u cilju održavanja visine duga u okvirima Mastroitskih kriterijuma i obezbjeđivanja održivog i stabilnog javnog duga i finansija.

3.

• SMANJENJE SIVE EKONOMIJE

Kroz rad Komisije za suzbijanje sive ekonomije, sprovodiće se aktivnosti usmjerene na minimiziranje nelegalnog poslovanja kroz koje se „gube“ budžetski prihodi i stvara šteta kako privredi, tako i svim poreskim obveznicima. U tom pravcu, aktivnosti Ministarstva finansija, Poreske uprave, Uprave carina, Parlamenta i svih institucija čiji su predstavnici članovi Komisije biće usmjerene na borbu protiv „rada na crno“, neregistrovanih djelatnosti, kontrolu prometa akciznih proizvoda, evidenciju prometa u maloprodaji, odnosno izdavanje fiskalnih računa i svih vidova neregularnog poslovanja.

Prioriteti Ministarstva finansija za 2013. godinu

4.

• RJEŠAVANJE PORESKOG DUGA

Izvršiće se sveobuhvatna analiza poreskog potraživanja Države, u cilju dobijanja realnih podataka o nivou i strukturi ukupnog poreskog duga, kao i procjene njegove naplativosti. Objaviće se „crna“ i „bijela“ lista kompanija, tj. spisak najvećih poreskih dužnika, odnosno kompanija koje uredno servisiraju obaveze prema Državi, sa ciljem unaprijeđenja poreske discipline i izražavanja odnosa uvažavanja prema urednim poreskim obveznicima.

5.

• USVAJANJE NACIONALNOG PLANA RAZVOJA (NPR)

Crna Gora, kao kandidat za članstvo u EU, ima obavezu da pripremi NPR kojim se utvrđuje vizija socio-ekonomskog razvoja, sa pojedinačnim potrebnim investicijama i razvojnim mjerama za njihovu realizaciju i usklađuju ciljevi sektorskih i nacionalnih strategija u različitim oblastima razvoja. Cilj NPR-a jeste da omogući konsolidaciju srednjoročnog investicionog i razvojnog plana, čime će se pokrenuti realizacija razvojnih prioriteta, koji bi podstakli ekonomski rast u zemlji. Istovremeno je namjera usvajanja NPR-a da se unaprijedi konzistentnost sektorskih politika, te da se obezbijedi njihova usklađenost sa pravcima razvoja EU.

6.

• OBEZBJEĐIVANJE PREDUSLOVA ZA STVARANJE NOVE VRIJEDNOSTI

Ekonomska politika biće usmjerena na implementaciju mjera koje treba da pokrenu privredni oporavak, rast i razvoj, novo zapošljavanje, kao i da obezbijede pravedniju raspodjelu tereta krize i kontinuirano poboljšanje kvaliteta života naših građana. U tom smislu, nastaviće se sprovođenje važnih strukturnih i reformi unaprijeđenja poslovnog okruženja, koje će doprinijeti razvoju biznisa, povećanju investicija, te u konačnom, dinamiziranju ekonomskog rasta, kao i unapređenju rejtinga, odnosno napretku Crne Gore u međunarodnim izvještajima.